

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR LİSTESİ	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	IX
GRAFİKLER LİSTESİ	X
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMA KAVRAMI VE GELİŞİMİ

1. 1. FİNANSAL KİRALAMANIN TANIMI	3
1. 2. FİNANSAL KİRALAMANIN DOĞUŞU VE GELİŞİMİ	4
1. 2. 1. Gelişmiş Ülkelerde Finansal Kiralama	6
1. 2. 1. 1. Amerika Birleşik Devletlerinde Finansal Kiralama	7
1. 2. 1. 2. İngiltere’de Finansal Kiralama.....	8
1. 2. 1. 3. Japonya’da Finansal Kiralama	9
1. 2. 1. 4. Fransa’da Finansal Kiralama.....	9
1. 2. 1. 5. Almanya’da Finansal Kiralama.....	10
1. 2. 2. Gelişmekte Olan Ülkelerde Finansal Kiralama.....	10
1. 2. 2. 1. Brezilya’da Finansal Kiralama.....	11
1. 2. 2. 2. Güney Kore’de Finansal Kiralama.....	12

II. BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMA TÜRLERİ

2. 1. FİNANSAL KİRALAMA TÜRLERİ	13
2. 1. 1. Faaliyet Kiralaması (Operating Leasing).....	13
2. 1. 2. Finansal Kiralama (Financial Leasing)	14
2. 1. 3. Diğer Kiralama Türleri.....	15

2. 1. 3. 1. Doğrudan Kiralama-Dolaylı Kiralama (Direct Leasing-Indirect Leasing)	15
2. 1. 3. 2. Tam Ödemeli Kiralama-Tam Ödemesiz Kiralama (Full-Payout Leasing, Non-Payout Leasing).....	16
2. 1. 3. 3. Brüt Kiralama-Net Kiralama (Net Leasing-Gross Leasing).....	17
2. 1. 3. 4. Satıp-Geri Kiralama (Sale and Lease Back).....	17
2. 1. 3. 5. Kapalı Uçlu Kiralama-Açık Uçlu Kiralama (Closed End Lease-Open End Lease)	18
2. 1. 3. 6. Değiş-Tokuş Kiralamaları (Swap Lease)	18
2. 1. 3. 7. Yüzde Kiralamaları (Percentage Lease).....	19
2. 1. 3. 8. Seken Ödemeli Kiralama (Skipped Payment Lease).....	19
2. 1. 3. 9. Ortaklık Yoluyla Kiralama (Joint Venture Lease) ...	19
2. 1. 3. 10. Deneme Süreli Finansal Kiralama.....	19
2. 1. 3. 11. Kaldıraçlı Kiralama (Leveraged Leased)	20
2. 1. 3. 12. Vergi Kiralamaları (Tax Based Lease).....	21
2. 1. 3. 13. Alt Kiralama (Sublease).....	21
2. 1. 3. 14. Yurt İçi Kiralama	22
2. 1. 3. 14. 1 İthalatsız Yurt İçi Kiralama.....	22
2. 1. 3. 14. 2 İthalatlı Yurt İçi Kiralama	23
2. 1. 3. 15. Uluslararası Kiralama.....	25

III. BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMANIN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI

3. 1. FİNANSAL KİRALAMANIN AVANTAJLARI.....	26
3. 1. 1. Kiralama Maliyetinin Düşüklüğü.....	26
3. 1. 2. Riskin Daha Sınırlı Olması	26
3. 1. 3. Esneklik Sağlaması	26
3. 1. 4. Yüzdeyüz Finansman İmkanı Sağlaması	27

3. 1. 5. Likitlerin Başka Yatırımlara Tahsisi.....	27
3. 1. 6. İşlemlerin Kısa Sürede Tamamlanması	27
3. 1. 7. Uzun Vadeli Bir Finansman Alternatifi Teşkil Etmesi.....	27
3. 1. 8. Ölçek Ekonomisi Avantajı Sağlaması.....	28
3. 1. 9. Kiralanan Mala Sahip Olunabilmesi	28
3. 1. 10. İflas Durumunda Haczin Söz konusu Olmaması	28
3. 1. 11. Kredi İmkanlarını Saklı Tutması.....	28
3. 1. 12. Ülke Ekonomisine Fayda Sağlaması.....	29
3. 1. 13. Vergi Avantajı Sağlaması	29
3. 2. FİNANSAL KİRALAMANIN DEZAVANTAJLARI.....	29
3. 2. 1. Malın Hurda Değerinden Yoksun Kılınması	29
3. 2. 2. Kullanımdaki Sınırlamalar	29
3. 2. 3. Sözleşme Süresinin Yol Açtığı Sıkıntılar	30
3. 2. 4. Kredi Değerliliğinde Düşme	30
3. 2. 5. Kaynak Savurganlığına Yol Açma İhtimali.....	30

IV. BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMANIN ULUSLARARASI YAPILANMASI

4. 1. KİRALAMA İLE İLGİLİ ULUSLARARASI ÖRGÜTLER.....	31
4. 1. 1. Uluslararası Özel Hukuk'un Birleştirilmesi: UNIDROIT (International Institute For The Unification Of Private Law)31	
4. 1. 2. Uluslararası Finans Kurumu-IFC (International Finance Corporation).....	31
4. 1. 3. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee-IASC).....	32
4. 1. 4. Birleşmiş Milletler Endüstriyel Kalkınma Örgütü (United Nations Industrial Development Organization-UNIDO)	33
4. 1. 5. Asya Kiralama Birliği	

(Asian Leasing Association (Asialease).....	33
4. 1. 6. Avrupa Techizat Kiralama Şirketleri Birlikleri Federasyonu (European Federation of Equipment Leasing Company Associations-Leaseurope)	34

V. BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMA VE TÜRKİYE UYGULAMASI

5. 1. MEVCUT DURUMU VE GELİŞİMİ	35
5. 2. GENEL YAPI VE İŞLEM HACMİ.....	36
5. 3. HUKUKSAL YAPI.....	42
5. 3. 1. Finansal Kiralama Kanununun Amacı ve Kapsamı	42
5. 3. 2. Finansal Kiralama Sözleşmesi	43
5. 3. 3. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Konusu.....	43
5. 3. 4. Finansal Kiralama Bedeli ve Ödeme Dönemleri	43
5. 3. 5. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Süresi	44
5. 3. 6. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Şekli ve Tescili	45
5. 3. 7. Finansal Kiralama İşlemlerinde Parasal Sınır.....	45
5. 3. 8. Finansal Kiralama Şirketinin Hukuki Yapısı	46
5. 3. 9. Finansal Kiralama Sözleşmesinden Doğan Davalar	47
5. 4. SÖZLEŞMENİN HÜKÜM VE SONUÇLARI.....	47
5. 4. 1. Kiracının Hakları ve Borçları.....	47
5. 4. 2. Kiralayanın Hakları ve Borçları	48
5. 4. 3. Kiracının ve Kiralayanın İflası Veya İcra Takibine Uğraması.....	49
5. 4. 3. 1. Kiracının İflası Veya İcra Takibine Uğraması	49
5. 4. 3. 2. Kiralayanın İflası veya İcra Takibine Uğraması	49
5. 5. FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ.....	50
5. 5. 1. Sözleşme Süresinin Dolması Nedeniyle Sona Ermesi	50
5. 5. 2. Sözleşmenin Diğer Nedenlerle Sona Ermesi	51
5. 6. FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMESİNİN FESHİ	51

5. 6. 1. Kiracının Finansal Kiralama Bedelini Ödemede Temerrüde Düşmesi.....	51
5. 6. 2. Taraflardan Birinin Sözleşmeye Aykırı Hareket Etmesi Nedeniyle Sözleşmenin Feshi	51
5. 6. 3. Finansal Kiralama Konusu Malın Zamanında Kiracıya Teslim Edilememesi Nedeniyle Sözleşmenin Feshi	52
5.7. FİNANSAL KİRALAMA KANUNDA ÖNGÖRÜLEN TEŞVİKLER	52
5. 7. 1. Yatırım İndirimi	52
5. 7. 2. Gümrük Muafiyetinden Yararlanma	53
5. 8. FİNANSAL KİRALAMANIN VERGİ MEVZUATI KARŞISINDAKİ DURUMU	54
5. 8. 1. Finansal Kiralama İşlemlerinin Vergi Usul Kanunu Karşısındaki Durumu	55
5. 8. 2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Gelir ve Kurumlar Vergisi Karşısındaki Durumu	56
5. 8. 3. Finansal Kiralama İşlemlerinin Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu	57
5. 8. 4. Finansal Kiralama İşlemlerinin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ve Damga Vergisi Karşısındaki Durumu	58
5. 9. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN DEĞERLENMESİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ	58
5. 9. 1. Kiralayana İlişkin Değerleme Esasları.....	59
5. 9. 2. Kiracıya İlişkin Değerleme Esasları.....	60
5. 9. 3. Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi.....	61
5. 9. 4. Muhasebe Kayıtlarına İlişkin Bir Örnek.....	64
5. 10. FİNANSAL KİRALAMA SEKTÖRÜNÜN SORUNLARI.....	72
5. 10. 1. Mevzuat ile İlgili Sorunlar	72
5. 10. 2. Finansman İle İlgili Sorunlar	72
5. 10. 3. Toplumsal Açından Kaynaklanan Sorunlar	73

VI. BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMA ŞİRKETLERİNE YÖNELİK ANKET UYGULAMASI

6. 1. ANKET UYGULAMASI	74
6. 1. 1. Araştırmanın Amacı	74
6. 1. 2. Araştırmanın Yöntemi.....	74
6. 1. 2. 1. Anket Sorularının Hazırlanması.....	74
6. 1. 2. 2. Araştırmanın Örneklemi	75
6. 1. 2. 3. Analiz Yöntemi	75
6. 1. 2. 4. Anket Sorularının Değerlendirilmesi	75
6. 2. ANKET SONUÇLARININ GENEL BİR DEĞERLENDİRİLMESİ	96
SONUÇ	99
KAYNAKÇA.....	101
EKLER.....	105
EK 1: Finansal Kiralama Şirketleri ile İlgili Anket Formu.....	106
EK 2: Türkiye'de Faaliyet Gösteren Finansal Kiralama Şirketleri.....	112
EK 3: Finansal Kiralama Başvuru Form Örneği.....	116
EK 4: Finansal Kiralama Sözleşme Örneği	124

TABLolar LİSTESİ

Tablo: 5. 1. Dünya Leasing İşlem Hacmi Sıralaması.....	37
Tablo: 5. 2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Mal Gruplarına Göre Yüzdelik Dağılımı.....	40
Tablo: 5. 3 . Finansal Kiralama İşlemlerinin Mal Gruplarına Göre Dağılımı.....	40
Tablo: 6. 1 Anket Yapılan Finansal Kiralama Şirketlerinin Oranı.....	75
Tablo: 6. 2 Finansal Kiralama Şirketlerinin Kuruluş Yılları.....	76
Tablo: 6. 3. Finansal Kiralama Şirketlerinin Kuruluş Şekli.....	77
Tablo: 6. 4. Finansal Kiralama Şirketlerinde Çalışan Kişi Sayısı.....	78
Tablo: 6. 5. Finansal Kiralama Şirketlerinin İşlem Hacimlerinin Ağırlıklı Olarak Gerçekleşme Şekli.....	79
Tablo: 6. 6. Finansal Kiralama Şirketlerinin 2005 Yılı İşlem Hacimleri.....	80
Tablo 6. 7. Finansal Kiralama Şirketlerinin 2005 Yılı Sözleşme Sayısı.....	80
Tablo: 6. 8. Finansal Kiralama Şirketlerinin 2006 Yılı Hedeflenen İşlem Hacimleri.....	81
Tablo: 6. 9. Finansal Kiralama Şirketlerinin 2006 Yılı Hedeflenen Sözleşme Sayısı.....	82
Tablo: 6. 10. Finansal Kiralama Yönteminin İşletmeler Tarafından Tercih Edilme Nedenleri.....	83
Tablo: 6. 11. Finansal Kiralama Yönteminin Ekonomiye Getirdiği Katkılar.....	84
Tablo: 6. 12. Finansal Kiralama Şirketlerinin En Önemli Finansman Kaynağı.....	86
Tablo: 6. 13. Finansal Kiralama Şirketlerinin Finansal Kiralama Yaptıkları Varlıkların Dağılımı.....	87
Tablo: 6. 14. Finansal Kiralama Şirketlerinin Müşteri Portföyünü Oluşturma Şekli.....	88
Tablo: 6. 15. Finansal Kiralama Şirketlerinin Fiyat Politikalarının Saptanması.....	89
Tablo: 6. 16. Finansal Kiralama Şirketlerinin Ürünleri Yatırımcıya Ulaştırmada Kullandığı Dağıtım Kanalı Yapısı.....	91
Tablo: 6. 17. Finansal Kiralama İşlemlerinin Tanınma Durumu.....	92
Tablo: 6. 18. Finansal Kiralama İşlemlerinin Yeterince Tanınmamasının Nedenleri.....	93

Tablo: 6. 19. Finansal Kiralama Piyasasının Mali Yapı Sorunlarına Göre

Dağılımı.....94

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil: 2. 1. İthalatsız Yurt İçi Kiralama.....	23
Şekil: 2. 2. İthalatlı Yurt İçi Kiralama.....	24

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik: 5. 1. Finansal Kiralama İşlemlerinin Sektörlere Göre Dağılımı.....	41
Grafik: 6. 1. Finansal Kiralama Şirketlerinin Kuruluş Yıllarına Göre Dağılımı.....	76
Grafik: 6. 2. Finansal Kiralama Şirketlerinin Kuruluş Şekli Dağılımları.....	77
Grafik: 6. 3. Finansal Kiralama Şirketlerinin Çalışan Kişi Sayısına Göre Dağılımları.....	78
Grafik: 6. 4. Finansal Kiralama Şirketlerinin İşlem Hacimlerinin Ağırlıklı Olarak Gerçekleşme Şekli Açısından Dağılımları.....	79
Grafik: 6. 5. Finansal Kiralama Yönteminin İşletmeler Tarafından Tercih Edilme Nedenlerinin Dağılımı.....	83
Grafik: 6. 6. Finansal Kiralama Yönteminin Ekonomiye Getirdiği Katkılar.....	85
Grafik: 6. 7. Finansal Kiralama Şirketlerinin En Önemli Finansman Kaynakları.....	86
Grafik: 6. 8. Finansal Kiralama Şirketlerinin Finansal Kiralama Yaptıkları Varlıkların Dağılımı.....	87
Grafik: 6. 9. Finansal Kiralama Şirketlerinin Müşteri Portföyünü Oluşturma Şeklinin Dağılımı.....	88
Grafik: 6. 10. Finansal Kiralama Şirketlerinin Fiyat Politikalarını Saptama Şeklinin Dağılımı.....	90
Grafik: 6. 11. Finansal Kiralama Şirketlerinin Ürünleri Yatırımcıya Ulaştırmada Kullandığı Dağıtım Kanalı Yapısı.....	91
Grafik: 6. 12. Finansal Kiralama İşlemlerinin Tanınma Durumu.....	92
Grafik: 6. 13. Finansal Kiralama İşlemlerinin Yeterince Tanınmamasının Nedenlerine Göre Dağılımları.....	93
Grafik: 6. 14. Finansal Kiralama Piyasasının Mali Yapı Sorunlarına Göre Dağılımları.....	94

GİRİŞ

Son zamanlarda, dünya araştırma ve buluşlar sonucu hızlı bir değişimin içine girmiş bulunmaktadır. Bu hızlı değişim nedeniyle birçok ürün, çok kısa süre içinde, geri teknoloji ürünü durumuna gelerek daha ekonomik yaşamını doldurmadan demoda olmakta ya da teknolojik olarak verimliliğini yitirmektedir. Bu nedenle, özellikle teknoloji ve sermaye yoğun yatırım yapan girişimcilerin riski artmaktadır. Ayrıca, piyasada ürün çeşitlenmesi nedeniyle, birçok işletme ürettiklerini satmakta güçlük çekmektedir. Büyük teknolojilere ve ileri donatılara dayalı yatırımda bulunmak ise, gerçekten yüklü bir parasal kaynağı gerektirmektedir.

İşte tüm bu sorunların çözümlenmesinde başvurulan bir yöntem leasing ya da ülkemiz uygulamasındaki kavramı ile finansal kiralama olmaktadır. Finansal kiralama yönteminin dünyada yaygınlaşmasının en önemli nedeni, bu noktada sağladığı kolaylıktır.

Finansal kiralama ilk olarak 1950'li yıllarda ABD'de gelişme göstermiştir. 1950 yılına kadar büyük şirketlerin yaptıkları taşıma araçları kiralaması faaliyeti ile sınırlı iken, aynı yıl kurulan leasing şirketinin her türlü makine ve teçhizatın kiralmasını yapmasıyla genişlemiş ve hızla büyümüştür. ABD dışında diğer Avrupa ülkelerinde gelişimi ise 1960'lı yıllardan sonra olmuştur.

Gelişmekte olan ülkelerde finansal kiralama kuruluşları genellikle küçük ve orta boy işletmelere yönelik faaliyette bulunmakta ve ülke ekonomisinin yapısına göre çok çeşitli alanlarda çalışabilmektedir. Bu çerçevede Türkiye'de orta ve uzun vadeli fon piyasasındaki durgunluğu aşmaya yönelik araçlardan biri olarak finansal kiralama uygulaması son yıllarda gündeme gelmiş olup konu ile ilgili esasları düzenleyen yasa 10.06.1985 tarihinde 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu çıkartılmıştır. Bu tarihten itibaren, finansal kiralama sektörü hızlı bir gelişme göstermiş, ancak zaman içinde sağlanan teşviklere rağmen, tasarrufların yetersizliği, ekonomide yaşanan istikrarsızlık, finansal kiralamanın tam anlaşılabilmesi gibi olumsuz koşulların sonucunda finansal kiralamanın hacmi istenilen seviyeye gelememiştir.

Çalışmamızda esas olarak çok yakın bir geçmişe sahip olan finansal kiralamanın tanınması ve dünyada nasıl bir gelişme gösterdiğini inceleyerek ülkemize gelişimi işletmeler ile ekonomi üzerine etkisinin araştırılması planlanmıştır.

Tezin birinci ve ikinci bölümünde finansal kiralamanın tanımı, doğuşu ve gelişimi ve bazı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki yeri ayrı ayrı ele alınmış ve son olarak finansal kiralamanın türleri üzerinde durulmuştur.

Tezin üçüncü ve dördüncü bölümünde finansal kiralamanın avantaj ve dezavantajları ile finansal kiralama ile ilgili uluslararası örgütlerle ilgili bilgi vermeye çalışılmıştır.

Beşinci bölümde ise Türkiye'deki mevcut yapıya değinilerek finansal kiralama sektörünün ülkeye girişi, gelişimi ele alınmış ve buna bağlı olarak hukuksal mevzuat irdelenmiştir. Kanunun gelişimi ile birlikte finansal kiralama sözleşmelerinin hukuki yönü, vergi mevzuatı karşısındaki durumu ve finansal kiralama işlemlerinin değerlemeye ilişkin esaslar üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızın son bölümünde ise Türkiye'de finansal kiralama şirketlerine yönelik bir anket uygulaması ile değerlendirilmesi yapılmıştır.

I. BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMA KAVRAMI VE GELİŞİMİ

1. 1. FİNANSAL KİRALAMANIN TANIMI

Türkiye'de leasing kelimesi karşılığı olarak, kiralama, teçhizat kiralama kredisi, finansal kiralama gibi kavramlar kullanılmaktadır. Fakat, bu kavramların İngilizce “leasing” kavramının tam olarak karşılığını vermediği bir gerçektir. Bu nedenle, Türkçede yazılmış birçok çalışmada, finansal kiralama kavramı yerine, leasing kelimesi kullanılmaktadır. Bu nedenle, Avrupa ülkelerinin birçoğu, kendi dillerine has bir karşılık bulma yerine “leasing” kelimesini kullanmayı tercih etmektedir.¹

Leasing veya finansal kiralamanın, uygulamada karşılaşılan tüm tür ve şekillerini içine alacak bir tanımının yapılması zordur. Bu nedenle, leasing tanımları genellikle finansman kiralama kavramının özelliklerini yansıtmaktadır.

Finansal kiralama, yatırımcıların yapmak istedikleri yatırımlarını öz kaynaktan karşılamak veya banka kredisi ile gerçekleştirmek yerine, daha az kaynak ayırarak ve borçlarını uzun vadeye yayarak, kullanabilecekleri alternatif bir finansman tekniğidir.²

Finansal kiralamanın temel felsefesi, mülkiyet hakkının içerdiği kullanma, yararlanma ve yok etme yetkilerinden yalnızca yararlanma yani semere elde etme yetkisinin ekonomik olduğu varsayımına dayanmaktadır.³

Finansal kiralamanın en açık tanımı, European Leasing Association (ELA)'nın benimsediği ve genellikle dünyaca kabul edilen tanımıdır. Buna göre, finansal kiralama, belirli bir süre için kiralayan ve kiracı arasında imzalanan ve üreticiden kiracı tarafından seçilip, kiralayan tarafından satın alınan bir malın, mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracıda bırakan bir sözleşme olup, malın kullanımı belirli bir kira ödemesi karşılığında kiracıya bırakılmaktadır.

¹ CEYLAN, Ali. Finansal Teknikler, 4. Baskı, Ekin Kitapevi Yayınları, Bursa 2002, s. 89

² AKINCI, Kırımhan. “Leasing (Finansal Kiralama) ve KDV Finansman Avantajı”, Vergi Dünyası, Sayı 228, Ağustos 2000, s. 117

³ KOÇ, Mehmet. Finansal Kiralama (Leasing), 2. Baskı, Beta Basım A. Ş., İstanbul 2004, s. 3

Ülkemizde 4842 Sayılı Kanunla Vergi Usul Kanunu'na eklenen ve 01.07.2003 tarihinden itibaren yürürlüğe giren mükerrer 290. maddesinde yer alan tanım ise şöyledir; Kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmeyeceğine bakılmaksızın bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralama işlemlerine finansal kiralama olarak tanımlanmıştır.⁴ Bu tanım, aslında Avrupa Leasing Birliği'nin yapmış olduğu tanıma oldukça yakındır.

Bilindiği gibi, modern anlamda, finansal kiralama, geleneksel finansman yollarına göre oldukça yeni bir yöntemdir. Orta vadeli yatırım kredisi, kira, taksitli satış gibi üç değişik işlemin bileşiminden oluşan ve bunlardan farklı bir nitelik gösteren, kendine özgü bir işlem olan finansal kiralama, Türkiye'de benimsenen şekli ile orta vadeli kredi kullanımına çok yakın bir finansman yöntemi olarak kabul edilebilir.⁵

1. 2. FİNANSAL KİRALAMANIN DOĞUŞU VE GELİŞİMİ

Dünya'da finansal kiralamanın tarihi çok eskilere dayanmaktadır. M.Ö. 2000 yıllarında Sümerler'in tarım aletlerini kiralama yoluna gittikleri görülmektedir. Roma İmparatorluğu'nda Justinyen'in "kurumlar" adlı kitap dizisinin üçüncü kitabına göre, kiralamaya ilişkin ayrıntılı düzenlemelerin yapıldığı, aynı kitapta işletme hakkı ve finansal kiralama ayrımının yer aldığı bilinmektedir.⁶

M.Ö. 350 yılında Aristoteles, zenginliğin mülkiyet hakkından ziyade, bu hakkın kullanımından kaynaklandığına işaret etmiştir. Adam Smith'in 18. yüzyılın sonlarında ileri sürdüğü, sermaye birikiminin üretim araçlarının mülkiyetinden değil de işletilmesinden kaynaklandığı görüşünün, kiralama uygulamasının temelini oluşturduğu kabul edilmektedir.⁷

⁴ ŞEKER, Sakıp. "Finansal Kiralama İşlemlerinde Amortisman ve Finansman Giderlerinin Durumu", Yaklaşım Dergisi, Sayı 154, Ekim 2005, s.124

⁵ AHISKA, Aydın. "Finansal Kiralamada Vergi ve Muhasebe Sorunları", Türkiye Sınai Kalkınma Bankası Finansal Kiralama Semineri, 5-6 Aralık 1985, Tarabya Oteli-İstanbul, s.1

⁶ CLARK, Tom. "The World of Leasing", Leasing Finance, Euromoney Publication, London 1980, s. 1

⁷ ALTOP, Atilla. "Özellikle Taşınır Yatırım Mallarına İlişkin Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi", Ankara 1990, s. 3

İktisadi malların kiralınması anlamında ilk uygulama, M.Ö. X. yüzyılda Fenike Uygarlığı'nın ticari yaşamında görülmüştür. Tarihi belgelerden, Fenikelilerin gemileri ve çiftlik arazilerini, bugünkü uygulamalara çok benzer bir şekilde leasing'i konu ettiklerini öğreniyoruz. Daha ileri zamanlarda, Venediklerin gemi demirlerini ticari gemi sahiplerine kiraladıklarını bilmekteyiz.⁸

1855 yılında, ilk kayıtlı leasing şirketi olan "Birmingham Wagon Şirketi" vasıtasıyla demiryolu vagonları, mineral ve kömür madenleri o zamanki sahiplerine kiralınmıştır.⁹ 1877'de ABD'de "Bell Telefon Şirketi"nin telefon cihazlarını müşterilerine satmayıp kiralaması da, kiralamanın geçmişine ilişkin verilen tarihler arasındadır. Bu tarih, modern anlamda ilk leasing uygulamasının başlangıcı olarak kabul edilmektedir.

Yatırımların kiralama yöntemi ile finansmanına ise ilk kez 1930'lu yıllarda ABD'de, ekonomik kriz sonrası yaşanan finansman güçlüklerini karşılamak amacıyla başvurulmuştur.¹⁰

1930'lu yıllarda ABD'de baş gösteren ekonomik kriz, ABD'nin II. Dünya Savaşına katılması sonucu, büyük boyutlara ulaşmıştır. Daha sonra Amerika Birleşik Devletleri'nin, yeniden sanayileşmesiyle leasing gerçek boyutları ile kendini göstermiştir.

Günümüzdeki anlamıyla, finansal kiralama uygulamaları, 1950 yılından sonra başlamıştır. Finansal kiralama yönteminin yaygınlaşmasında II. Dünya Savaşı sonrası yaşanan teknolojik gelişmeler, yenileme ve modernleştirme çalışmalarının önemli bir rolü vardır.

İlk leasing şirketi, 1952 yılında Amerikalı C. Larence, Josef Kure ve D. P. Boothe tarafından kurulmuştur. Bu şirketin adı "United States Leasing International Inc"dir. Finansman ve Kiralama şirketi olarak ilk leasing şirketinin kurulması, birçok kişi tarafından gerçek leasing'in başlangıcı olarak kabul edilmektedir.

1960'larda sanayileşmiş ülkelerde kurulup gelişen kiralama işlemleri 1970'lerde çok uluslu şirketler eliyle tüm dünyaya yayılmış, 1980'lerde ise

⁸ DÜNYA GAZETESİ. "Uygulamalı Üçüncü Yılında Leasing", 19-20 Ekim 1988, s. 13

⁹ UYANIK, Senan. Proje Finansmanında Finansal Kiralamanın Rolü Türkiye Örneği, TOBB Yayınları, Ankara 1990, s. 10

¹⁰ KÖTELİ, M. Argun. Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmeleri, İstanbul 1991, s. 19

uluslararası bir kimlik kazanmıştır.¹¹ Finansal kiralamanın bu şekilde hızlı gelişmenin nedenleri aşağıdaki noktalarda özetlenebilir.¹²

- İşletmelerde profesyonel yönetimin yaygınlaşması sonucunda mülkiyetten ziyade kullanım avantajları görüşünün önem kazanması,

- İşletmelerin finanslama olanaklarının sınırlı olması

- Kullanım süresinin sonundaki tercihler konusunda esneklik,

- Teknolojik ve yatırım yönetimindeki gelişmeler

- Optimum işletme ölçeğine bağlı olarak kaynak gereksinmesinin artması,

- Özellikle uluslararası leasing'in sağladığı vergi ve gümrük avantajları.

1. 2. 1. Gelişmiş Ülkelerde Finansal Kiralama

Finansal kiralama, bugün için Amerika, Avrupa ve başta Japonya olmak üzere birçok uzak doğu ülkesinde çok başarılı bir finansman yöntemi olarak uygulanmaktadır. 1960 yılından başlayarak, 10 yıl boyunca, hemen hemen tüm Batı Avrupa ülkelerinde Amerikalı şirketlerin katılımı ile yeni leasing şirketlerinin kurulduğu görülmüştü.

Fransa, İtalya ve Almanya'da ilk leasing şirketleri 1962 yılında kurulmuş ve hızla yayılmıştır. 1960'lı yıllardan itibaren Amerika'dan tüm Avrupa ve Uzakdoğu'ya yayılmaya başlayan leasing işlemleri 1970'li yıllara gelindiğinde bu ülkelerde faaliyet gösteren firmaların da, iş hacimlerini arttırmasıyla %800 oranındaki büyümeyi de beraberinde getirmiştir.¹³ Finansal kiralamanın 1970 ile 1980 yılları arasında yüksek kâr oranlarına ulaşması, uluslararası büyük bankaları da cezbetmiştir.

Finansal kiralama sektöründeki kârların yüksek olması nedeniyle, uluslararası bankalar kendilerine bağlı finansal kiralama firmaları kurmuş, böylece de yüksek kâr marjına sahip bu piyasaya girmişlerdir. Finansal kiralama işlemlerinin firmalar için zaman içinde daha elverişli şartlar taşıması, ayrıca çeşitli ülkelerde vergilendirme alanında sağlanan kolaylık ve avantajlar nedeniyle finansal kiralama uygulamaları giderek yaygınlaşmıştır.

¹¹ UYANIK, Senan. a.g.e., s. 10

¹² BERK, Niyazi. Finansal Yönetim, Türkmen Kitapevi, 7. Baskı, İstanbul 2003, s. 257

¹³ HALK Leasing. Arşiv Bilgileri, 1996, s. 9

Finansal kiralamanın, ekonomilerdeki önemi hala kendisini korumaktadır; ancak önümüzdeki yıllarda, vergi kanunlarında yapılması muhtemel değişiklikler, finansal kiralama şirketleri arasındaki rekabet ve dolayısıyla azalan kâr marjları finansal kiralama şirketlerini yeni pazarlar ve alanlar bulmaya zorlayacaktır. Örneğin, klasikleşmiş araba, bilgisayar vb. leasing işlemlerinin yanı sıra; hizmetler, patent, software gibi fikri ve sinai haklar, imtiyaz hakları ya da ticarete konu hayvanlar (Lion-Leasing), elektrik ve gaz şebekeleri ile bunların kullanım hakları, dünyanın çeşitli yerlerinde, leasing konu edilmeye başlamıştır. Bunların yanında, danışmanlık hizmetiyle zenginleştirilmiş Full-Service Leasing ve Internet'in daha sık devreye girdiği pazarlama stratejileri önümüzdeki yıllarda karşımıza çıkacaktır.¹⁴

1. 2. 1. 1. Amerika Birleşik Devletlerinde Finansal Kiralama

Dünyanın en büyük endüstrisine sahip olan ABD, bu büyüklüğüne rağmen finansal kiralamaya ilişkin yeterli sağlıklı bilginin sağlanabileceği güçlü bir örgüte sahip bulunmamaktadır.¹⁵

Amerika'da, diğer unsurların yanı sıra, özellikle satın alınan yatırım malları için ödenen satış bedelinin, ancak sınırlı olarak vergiden düşülebilmesi, orta vadeli kredinin elde edilmesindeki zorluk ve pahalılık, leasing şirketlerinin sayısını giderek çoğaltan etkenler olmuştur.¹⁶ Başlangıçta makine ve teçhizat üreticilerinin satışlarını arttırmak üzere kurulan ve onların birer uzantısı olarak faaliyet gösteren kiralama şirketlerinin bir bölümü, daha sonra üreticilerden ayrılmak, belli birkaç ürün yerine, her türlü teçhizatı kiralayan, profesyonel kiralama şirketlerine dönüştürülmüşlerdir. Sonuçta bu şirketlerden bir bölümü, bankaların birer kolu, bir bölümü kredili satış şirketi, diğerleri ise finansman gücü ve kredisi olan, bağımsız şirketler haline gelmişlerdir.¹⁷

ABD'deki Leasing Birliği ELA (Equipment Leasing Association) tarafından hazırlanan rapora göre 2001 yılında 697 milyon USD'lik ekipman yatırımı gerçekleşen ABD ekonomisinde, bunun 216 milyon USD'ı (%31) leasing yoluyla

¹⁴ KIRPICI, Bülent. Leasing Dünyası, Finansal Kiralama Derneği Bülteni, Kasım 2001, s. 7

¹⁵ UNIDO. Analysis of Equipment Leasing Contracts, United Nations publications, Newyork 1984, s. 10

¹⁶ ALTOP, Atilla. a.g.e., s. 5

¹⁷ VARLIK, Levent. Leasing, Factoring, Forfaiting, Türkiye İş Bankası İktisadi Araştırmalar Müdürlüğü Yayını, Kasım 1985, s. 3

finanse edilmiştir. 2002 sonu itibariyle, leasing yoluyla finanse edilen yatırımlar 204 milyon USD kadardır.

En gelişmiş leasing piyasasına sahip olan ABD geleneksel olarak dünya leasing hacminde Tablo: 5.1'e bakıldığında 2004 yılı itibariyle 220, milyar USD ile ilk sıralarda yer almaktadır. ABD, 208 milyar dolar olan işlem hacmiyle 2003 yılında dünya leasing hacminin %41'ini gerçekleştirmiştir. Ancak, ABD'nin leasing hacmi ve dünya piyasasındaki payı 2000'den bu yana düşüş göstermektedir. Ülkenin 2000 yılında leasing hacmi 260 milyar dolar ve payı ise % 52 idi¹⁸

ABD'de her 100 şirketten 80'i ekipman yatırımlarını leasing yoluyla, finanse etmektedir. Leasing yönteminin kullanılmasında, şirketlerin nakit akışlarına uygun finansman imkanı bulabilmesinin yanı sıra, teknolojik değişikliklere karşı leasing yönteminin daha esnek bir yöntem olması ve ekipmanların leasing süresi içinde değiştirilmesi veya yenilenebilmesi imkanı gösterilmektedir.

1. 2. 1. 2. İngiltere'de Finansal Kiralama

İngiltere'de leasing işlemlerinin düzenlenmesine yönelik belirli bir kanun bulunmamaktadır. Finansal kiralama, birçok farklı birimleri ilgilendiren bu işlem haline gelmesiyle birlikte değişik birçok yasal hükümlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır.

İngiltere'de de ABD'de olduğu gibi kiralayan ve kiracı vergi tasarruflarını sağlamaya yönelik bir uygulama vardır. 1972 yılında yürürlüğe giren "Finance Act" kiracının kira bedellerini gelirinden düşmesine olanak tanımıştır. Kiracı, mal üzerindeki haklarını üçüncü kişilere satabiliyor veya devredebilir.¹⁹

1960'lı yıllardan itibaren İngiliz ekonomisinde alternatif bir finansman tekniği olarak yer alamaya başlayan leasing işlemleri 1970'li yıllardan itibaren gelişme trendi içine girmiş, 1980'li yıllarda ise büyük bir sıçrama göstermiştir. Bu sıçrama büyük ölçüde 1984 yılı bütçesiyle açıklanan kurumlar vergisi sistemindeki değişmelerden yeni vergi indirimlerinden kaynaklanmıştır. Ancak 1984 mali yılı bütçe kanunu ile getirilen %100'lük yatırım indirimlerinden kademeli olarak sıfıra

¹⁸ LEASİNG DÜNYASI. Finansal Kiralama Derneği Bülteni, Mart 2005, Sayı 12, s. 5

¹⁹ BALKAYA, Nilgün. " Bir Yatırım Teşvik Tedbiri Olarak Finansal Kiralama ve Türkiye Uygulaması", (Yayınlanmış Master Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1988, s. 26

düşürülmesi ile bu gelişim eski gelişme trendini kaybetmiştir. Ayrıca, finansal kiralama taraflara vergi, resim, harç istisnası, gümrük muafiyeti gibi ek mali teşvikler uygulanmamaktadır.

Dünya leasing verilerine bakıldığında 2003 yılı itibariyle İngiltere'nin 18.88 milyar dolar olan işlem hacmiyle dünyada 6. sırada yerini almaktadır.²⁰

1. 2. 1. 3. Japonya'da Finansal Kiralama

Japon finansal kiralama şirketlerinin Japon bankaları aracılığı ile yaptıkları ve diğer finansal kiralama şirketleri ile fonlarını birleştiren bir finansman yöntemi üzerinde Japon Maliye Bakanlığı'nın denetimi dolaylı ve genellikle de etkisiz kalmıştır.

Finansal kiralama faaliyetleri, Japonya'da 1961'de başlamış, 1971'de "Japon Leasing Association"ın kurulması ile çok hızlı bir şekilde gelişmesi sağlanmıştır. Finansal kiralama şirketleri, bankalar ve ticari şirketlerde oluşturdukları işbirliği sayesinde Japon ekonomisinin temel taşlarından birisi haline gelmiştir.

Japonya'da finansal kiralama liderliğini "Orient Leasing Şirketi" yapmaktadır. Japonya'da finansal kiralama kullanımının her geçen gün hızla artması, şirketler arasındaki rekabeti arttırmakta, finansal kiralama faaliyetlerinden elde edilen kârı azaltmaktadır. 1990'lı yılların başında finansal kiralama pazarının hacmi 8 milyar yen'e ulaşmıştır. 2003 yılı itibariyle ise Japonya'nın 68.80 milyar dolar işlem hacmiyle en gelişmiş leasing piyasasına sahip olan ABD'den sonra gelmektedir.

1. 2. 1. 4. Fransa'da Finansal Kiralama

Finansal kiralama şirketlerinin Fransa'ya gelişi ABD kökenli finansal kiralama şirketleri ile ulusal finans kuruluşlarından olan bankalar ve sigorta şirketlerinin ortaklaşa faaliyetleri sonucunda gerçekleşmiştir. 1961'de ABD'li Lease Plan International Cooperation Paris'te "Locafrance", kurarak Fransa'da finansal kiralama faaliyetlerini yürütmek için finansal kiralama şirketleri "Ulusal Kredi

²⁰ LEASİNG DÜNYASI. a.g.e., s. 5

Konseyi'nden" izin almaları zorunludur. Fransa'da finansal kiralama pazarının yaklaşık yüzde elliye varan bir kısmını taşıt ve büro makineleri oluşturmaktadır.

1. 2. 1. 5. Almanya'da Finansal Kiralama

Finansal kiralamanın faydalı ve kârlı bir alternatif olarak tanımlanması, bağımsız finansal kiralama şirketlerini harekete geçirmiş ve kısa bir süre sonrada bankalar, finansal kiralama ile ilgilenmeye başlamıştır. Bankaların bu konuda daha bilgili ve tecrübeli oluşu aynı zamanda sermaye olanaklarının daha geniş olması nedeniyle, Alman bankaları yan kuruluşlar kurarak veya bankaların kendi bünyesi içinde kurdukları bağımsız departmanlar yoluyla finansal kiralama faaliyetlerini gerçekleştirmeye başlamışlardır.

Almanya'da ilk finansal kiralama şirketleri 1962 yılından itibaren kurulmaya başlamış ve finansal kiralama bu dönemden itibaren en yüksek büyüme oranını gösteren alanlardan biri olmuştur. Bu gelişmeler, 1991 yılına kadar, daha ziyade ekipman finansal kiralama da yaşanmış ancak 1991 yılından itibaren gayrimenkullerde de büyük bir hız yakalanmıştır.

Tablo: 5.1'e baktığımızda 2004 yılı itibariyle Almanya, dünya leasing işlem hacmi sıralamasında 55.18 milyar USD ile 3. sırada yer almaktadır.

1. 2. 2. Gelişmekte Olan Ülkelerde Finansal Kiralama

Finansal kiralamanın, gelişmekte olan ülkelerdeki gelişimi, gelişmiş ülkelere oranla daha sınırlı olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerde finansal kiralama şirketleri çoğunlukla küçük ve orta boy işletmelere yönelik faaliyetlerde bulunup, genellikle taşımacılık, iş ve büro makineleri, enerji, madencilik tarım ve tarımsal sanayi alanlarında finansal kiralama işlemleri yapmaktadır.²¹

Gelişmekte olan ülkelerde, kiralama endüstrisi daha çok hükümetin katkılarıyla ayakta durmakta, vergi teşvikleri yoluyla endüstrinin geliştirilmesine çalışılmaktadır.

Sanayileşmiş ülkelerde 1970'lerin başına kadar istikrarlı bir gelişme gösteren finansal kiralama faaliyetleri, daha sonra 1973'te başlayan petrol krizine bağlı olarak belirli bir yavaşlama trendi içine girmiştir. Buna karşılık bu dönemde yatırım

²¹ UYANIK Senan. a.g.e., s. 13

maliyetlerindeki yükselmenin etkisiyle özellikle gelişmiş ülkelerde büyük ölçüde kaynak ihtiyacı gündeme gelmiş ve bu ülkelere orta ve küçük ölçekli sanayinin finansmanı, yeni teknolojilerin transferi ve yabancı sermaye girişinin hızlandırılması gibi konularda çeşitli finansal olanaklar sağlaması açısından leasing çekici hale gelmiştir.

Aynı zamanda 1970'li yılların başında Dünya Bankası, AGÜ'lerden gelen taleplere bağlı olarak, üye ülkelerdeki özel sektörlerin faaliyetlerini geliştirme yönünde yardımcı çalışmalarda bulunan yan kuruluşu International Finance Corporation (IFC) kanalıyla, bu ülkelere leasing konusunda oluşturacakları makro politika ve mevzuat yönünden yol göstermek amacıyla çalışmalar başlatmıştır. Leasing konusunda Dünya Bankasından Türkiye dahil Güney Kore, Tayland, Filipinler, Uruguay, Kolombiya, Ekvator, Peru, Endonezya, Portekiz, Dominik Cumhuriyeti, Pakistan, Hindistan, Mısır ve Zimbove'nin bulunduğu 15 ülke yardım istemiştir.

IFC, AGÜ'lere leasing sistemini geliştirmelerinde başlıca üç rol üstlenmiştir.

1. Projelere aracılık ederek yerli sermaye, dış teknik ve finansal ortaklar ile kamu otoritelerini bir araya getirerek kurumlaşmaya yardımcı olmaktadır.

2. IFC, yeni şirketlere pay senedi ve kredi temin ederek daha sonra bunların uluslararası para ve sermaye piyasalarına katılmalarını sağlar.

3. IFC, gelişmekte olan ülkelerin yetkilerine leasing uygulamalarını oluşturulması geliştirilmesi ve düzenlenmesinde danışmanlık görevi yapar.²²

1. 2. 2. 1. Brezilya'da Finansal Kiralama

Brezilya'da finansal kiralama faaliyetleri finansal faaliyetler kapsamına alınarak finansal kiralama faaliyetlerinin kontrol ve idaresi Brezilya Merkez Bankasına bırakılmıştır. 1984 yılına kadar ferdi işletmelerin finansal kiralama faaliyetlerinde bulunmasına izin verilmiyor, ithal edilen ekipmanlarda finansal kiralama faaliyetleri sınırlandırılmıştır. 1985 yılı başından itibaren bu sınırlamalar kaldırılmıştır.

²² ÜZELER, Mustafa; CANSIZLAR, Doğan. Yatırım ve Finansal Sağlamaya Yönelik Kiralama (Leasing), Dünya'da ve Türkiye'de Uygulaması, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu, Yayın No: 287, Ankara 1997

Brezilya'da finansal kiralama faaliyetleri tam ödemeleri bir kiralama olup, ekonomik ömrü 3,5 yıldan fazla olan mallarda ise en az 3 yıldır. Yatırımcı, kira bedellerini vergi mallarından düşebilir ve kiralanan ekipmana hızlandırılmış amortisman ayırabilir.

Brezilya'da çoğunluğu büyük finansman şirketlerinin yan kuruluşları olarak faaliyette bulunan 56 finansal kiralama şirketlerinin oy hakkına sahip, hisselerin en fazla %33,3'üne ve toplam olarak da en fazla hisselerin % 50'sine sahip olabilirler.²³

Brezilya 2004 yılı itibariyle Tablo: 5.1'de görüldüğü gibi dünya leasing işlem hacmi sıralamasında 4.37 milyar USD ile 18. sırada yer almaktadır.

1. 2. 2. Güney Kore'de Finansal Kiralama

Güney Kore'de leasinge ilişkin ilk faaliyet 1972 yılında iki kamu bankası olan (Kore Kalkınma Bankası) Korea Development Bank ve Korea Exchange Bank ve Monufacturers Honaver Trust Company'ın ortaklığıyla kurulan Güney Kore Sınai Kiralama Şirketi'nin (KILC Korea Industrial Leasing Compony) kurulmasıyla başlamıştır. Kiralamanın özel bir yasayla düzenlenmesi gerektiğini gören bu öncü kurum Maliye Bakanlığıyla işbirliği yaparak ve 1973 yılında finansal kiralama yasası yürürlüğe girmiştir.

Güney Kore'de 1972 yılında bir şirketle başlayan leasing endüstrisinde, bugün için çok sayıda ticaret bankalarının, leasing şirketlerinin iştirakleri söz konusudur. Ülkedeki leasing işlemlerinin büyük bir çoğunluğunu finansal kiralama oluşturmakta, faaliyet kiralamaları ise oldukça az denilebilecek bir düzeyde bulunmakta, ancak son zamanlarda bu tür kiralamaların da gelişmeler kaydettiği gözlenmektedir. 2004 yılı itibariyle Kore Dünya Leasing sıralamasında 3.92 milyar USD işlem hacmiye 22. sırada yer almaktadır.

²³ ERGÜL, Nuray; DUMANNOĞLU, Sezai. Finansal Kiralama, Der Yayınları, I. Baskı, İstanbul 2003, s. 31

II. BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMA TÜRLERİ

2. 1. FİNANSAL KİRALAMA TÜRLERİ

Finansal kiralama işlemleri çeşitli ölçütlere göre sınıflandırmak mümkündür. En çok kabul gören sınıflama, finansal kurumların fonksiyonları açısından yapılmaktadır. Buna göre, kiralama, faaliyet kiralaması ve finansal kiralama olarak sınıflandırılabilir. Başka bir deyişle, kiracının ve kiraya verenin, ihtiyaçlarına ve kiralanan varlığın özelliklerine göre, farklı koşullar içeren kiralama sözleşmeleri düzenlemek mümkündür. Bu nedenle, literatürde ve uygulamada kiralama ile ilgili terim birliği sağlanamamıştır. Hatta, aynı ülkenin değişik yörelerinde bile değişik kavramlar kullanılmaktadır. Bazı kiralama şirketlerinin kendilerine özel kavramları vardır.

Bu çerçevede, bu çalışmada, anlaşılan ve çok sık kullanılan belli başlı kiralama türleri üzerinde durulacaktır.

2. 1. 1. Faaliyet Kiralaması (Operating Leasing)

Faaliyet kiralaması kısa süreli kiralama türüdür. Kira sözleşmesinde kapsanan dönem kiralanan varlığın ekonomik ömrünün büyük bir kısmını kapsamaz. Sözleşme belirli bir süre için yapılmaktadır. Fakat, bu sürenin tamamlanmasına gerek kalmadan ihbar yapılarak feshedilebilir. Finansal kiralama şirketi ise, belirlenen süre sonunda, malın hurda değerinin üzerine bir fiyatla ikincil bir piyasada satabilir veya kiralayabilir.

Faaliyet kiralamalarının temel özelliklerini şöyle sıralamak mümkündür.

1. Kira anlaşması, genellikle kiracı tarafından istenildiğinde iptal edilebilir. Nedeni ise; kiralama için, üretimde kullanmanın esas olması ve üretimde kullanılma önceden tahmin edilemeyen bir zamanda sona erince, kiralama ihtiyacının da ortadan kalkmasıdır. Bunun bir diğer avantajı, modası geçen teknolojileri hemen yenileme olanağı sağlamasıdır. Bu tür leasing işlemlerine, genellikle otomobil, bilgisayar, fotokopi makineleri, ulaşım araçları gibi teknolojinin hızla değişim gösterdiği mallar

söz konusu olmakta ve faaliyet kiralaması, işletmelerin stoklarında buldukları malları pazarlamaya yönelik bir yöntem olarak işlev görmektedir.

2. Bu tür kiralamada, kiralayan şirket genellikle malın üreticisidir. Bu nedenle, kiralamanın uzun süreli olmaması, geliştirilmiş yeni ürünlerin pazarlanması açısından, kiralayan için de uygundur.

3. Techizatın, teslim, montaj ve teknik desteği, genellikle kiralayan üzerindedir. Kiracının sorumluluğu ise, sözleşme süresince taahüt ettiği kiralama bedellerini ödemekle sınırlıdır.

4. Techizatın aşınma ve eskimesi ile, teslim anındaki fiyat riski kiralayana aittir.

Teknolojik gelişiminin çok fazla ve ekonomik ömrün uzun olduğu mallarda gelişme gösteren faaliyet kiralaması genellikle malın üreticisi veya genel dağıtıcısı tarafından kullanılmaktadır.²⁴

2. 1. 2. Finansal Kiralama (Financial Leasing)

Günümüz uygulamalarında en çok kullanılan kiralama türüdür. Bu kiralamada finansman, kiralayan şirkete aittir. Kiralamaya konu olacak mal, makine veya donatı kiracı tarafından seçilir. Seçilenlerin finansmanı leasing şirketi üstlenir. Kiralama süresi uzun dönemlidir. Bundan amaç, sözleşme süresi boyunca ya da sözleşme süresinin belirli bir diliminde, sözleşmeye son verme hakkının dondurulmasıdır.

Finansal Kiralama sözleşmesinde uyulması gereken şartlar aşağıdaki gibi özetlenebilir.²⁵

- Finansal kiralama şirketi, yatırımcı şirket tarafından seçilen malı (makine, araç, gereç., vs.) satın alıp, kullanımını belirli bir süre için yatırımcı şirkete bırakmalıdır.

- Finansal kiralamada kira ödemeleri toplamının kira süresi boyunca malın pazar değerinin en az % 90'ına eşit olması gerekir.

²⁴ DENİZ, Yasemin. Leasing ve Türkiye'deki Uygulamaları, İstanbul 1997, s. 150

²⁵ AKGÜÇ, Öztin. Finansal Yönetim, 6. Basım, Muhasebe Enstitüsü, Yayın No: 63, 1994, s. 528

- Finansal kiralamada kira sözleşmesi sözleşme tarihinin sonuna kadar fesh edilemez. Finansal kiralama konusunu oluşturan malın bu süre içinde modasının geçmesi gibi nedenlerin oluşturması yatırımcı şirketin riskini oluşturmaktadır.

- Finansal kiralama sözleşmesi sonunda yatırımcı şirkete yeniden kiralama, satıştan pay alma ve satın alma hakkı tanınabilir.

- Finansal kiralamaya konu malların yatırımcı şirkete tesliminden sonra bu mallarla ilgili ek ve parçaların montajı işletilmesi yatırımcı şirkete aittir.

- Finansal kiralama konu olan malların bakımı ve güvenliği yatırımcı şirket üstlenir.

- Yatırımcı şirket, finansal kiralama şirketinin izni olmadan finansal kiralamaya konu olan malı devredemez ve kiralayamaz.

- Finansal kiralamaya konu olan malları denetleme yetkisi finansal kiralama şirketine aittir.

- Finansal kiralama sözleşmesi finansal kiralamaya konu olan malın amortisman süresini dikkate alan bir period için yapılır.

2. 1. 3. Diğer Kiralama Türleri

Bazı ülkelerde faaliyet ve finansal kiralama türleri dışında değişik kiralama türleri geliştirilmiştir. Söz konusu kiralama türlerini aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

2. 1. 3. 1. Doğrudan Kiralama-Dolaylı Kiralama (Direct Leasing-İndirect Leasing)

Doğrudan leasing işlemlerinde, bir üretici veya satıcı, kiralama işlemini araya bir başka kişi koymadan kendisi gerçekleştirir. Doğrudan leasingde, iki taraf bulunmaktadır. Bir taraf üretici (satıcı), diğer taraf ise kiracıdır. Bu halde satıcı, aynı zamanda “kiralayan” sıfatı taşımakta ve araya leasing şirketi girmeden leasing işlemi gerçekleştirilmektedir.²⁶ Yapımcı veya üretici leasing de denilen bu türde firmaların mallarını pazarlama ve sürümlerini artırma amacı ağır basmaktadır.

²⁶ KUNTALP, Erden. Finansal Kiralama Kanunu'na Göre Finansal Kiralama (Leasing) Tanımı ve Hükümleri, TBB, Ankara 1988, s. 10

Dolaylı leasing işlemlerinde ise, yapımcı veya satıcı ile leasing alan arasında üçüncü bir kişi, yani bir leasing şirketi girmekte, böylece ortaya üçlü bir ilişki çıkmaktadır. Bir finansal kurumu olan leasing şirketi, malı (kiracının talebi üzerine kiracının ön gördüğü satın alma sözleşmesine uygun olarak) satıcıdan satın alır, kullanması veya yararlanması için kiracıya belirli dönemlerde kararlaştırılan kiralama bedellerinin ödemesi karşılığında verir.

2. 1. 3. 2. Tam Ödemeli Kiralama-Tam Ödemesiz Kiralama (Full Payout Leasing, Non- Payout Leasing)

Sadece kira bedelleri toplamının kiraya verenin kiralanan varlığı satın alış bedelini, yapılan yatırımın finansman maliyetini, yönetim ve diğer giderlerini karşıladığı ve kiraya verene uygun bir miktarda getiri sağladığı kiralamalardır. Kiralanan varlığın hurda değeri, hurda değerın miktarına ilişkin garantileri veya kiracıya varlığı kiralama dönemi sonunda satın alma imkanı veriliyorsa, kiracıya satış bedelli hesaba katılmalıdır.²⁷

Bu kiralamanın tam ödemeli kiralama sayılabilmesi için hesaba katılan kira bedellerinin iptal edilmeyen süre içindeki kiralar olması gerekmektedir.²⁸

Bu tür kiralamaların kiracı tarafından cazip olması için;

a. Kiraya verenin vergi avantajlarının, kiracıya kiralamanın satın almadan daha ucuza gelmesi şeklinde yansıtılmış olması,

b. Kiracının sermayesini bir başka yerde çok daha yüksek getiri sağlayacak şekilde kullanma olanağının olması,

c. Kiracının, varlığı satın alabilmek için bankalardan borç alabilme imkanının az olması,

d. Kiracının, varlığa acil olarak ihtiyacının olması gerekmektedir.²⁹

Tam ödemesiz kiralama ise kira sözleşmesinin, fesih edilemeyen dönemi içindeki kira bedelleri toplamının kiralanan varlığın maliyetini karşılamadığı kiralamalara, “tam ödemesiz kiralama” adı verilmektedir. Kiraya verenin, sözleşmenin bitiminden sonra maldan faydalanması söz konusu olmadığından ve

²⁷ TERRY, A. Isom; Sudhis P. Amembal. The Handbook of Leasing: Techniques and Analysis, s. 50

²⁸ UNIDO. a.g.e., s. 5

²⁹ BUYURGAN, Sibel. “Finansal Kiralamaya İlişkin Muhasebe Sorunları”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1994, s. 9-10

karşılanmayan masraflarını ve kârını tam olarak örtecek şekilde malı değerlendirmesi de şüpheli olduğundan, bu yöntemle, rizikonun giderilmesi, leasing alana, sözleşmenin kuruluşu sırasında garanti ettirilmektedir.³⁰

Sözleşmenin uzatılması; kiralayana, kiracıdan malı satın almasını isteme hakkı; kiracının, kiralayanın giderlerinin karşılanmayan bölümünü üstlenmesi; belirsiz süreli, feshedilebilir sözleşmeler kurulması; bu garanti için öngörülen olanaklardır.

Finansal Kiralama Kanunu, madde 6 uyarınca kira bedelinin taraflarca serbestçe kararlaştırılacağı öngörüldüğünden, hem tam ödemeli hem de tam ödemesiz leasing sözleşmeleri kanunun uygulama alanına girecektir.

2. 1. 3. 3. Brüt Kiralama-Net Kiralama (Net Leasing-Gross Leasing)

Leasing giderlerinin karşılanması açısından yapılan ayrıma göre, kiralanan varlığın, bakım, onarım ve benzeri masrafları ile, vergi, resim ve harçlarının Leasing kuruluşu tarafından ödenmesi durumunda brüt leasing anlaşılmaktadır.

Kiralanan varlığın, kullanımıyla ilgili tüm giderler, kiracıya ait ise ve kira bedelleri içinde varlığın bakım giderleri bulunmuyorsa, bu tür kiralamaları, net leasing olarak ifade edilmektedir. Finansman kiralamalar genellikle net kiralama olarak düzenlenir.³¹

2. 1. 3. 4. Satıp-Geri Kiralama (Sale and Lease Back)

Satış ve geri kiralama bir teçhizat sahibinin kendi teçhizatını yaklaşık olarak pazar değerinde satmak için bir finansal kiralama şirketiyle anlaşması ve aynı anlaşmayla söz konusu teçhizatı önceden belirtilmiş bir oranda belli bir süre için satın alandan geri kiralayan bir düzenlemedir.³² Tesisin satılması ile işletme yatırım malına bağlanmış olan sermayeyi çözerek elde ettiği likiditeyle nakit sıkıntısına çözüm bulur.

³⁰ ALTOP, Atilla. a.g.e., s.249

³¹ CEYLAN, Ali. a.g.e., s.111

³² KARABULUT, Recep. "Assessment of Leasing Practice in Turkey", (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Department of Industrial Technology University of Bradford, 1995, s.42-43

Satıp-geri kiralama olayının altında yatan etken, işletmenin sadece kısa süre için nakde sıkışması olmayabilir. Bunun yanı sıra yatırımcının, daha kârlı alanlara yatırım yapma olanağı veya kısa vadeli finansman kaynağı kullanılarak finanse ettiği varlığın finansmanını uzun vadeliye çevirerek, riski azaltmak amacıyla da, bu yöntemle başvurması söz konusu olmaktadır. Bunlardan başka, yatırımlarla ilgili vergi avantajlarının alınıp satılması da mümkündür. Örneğin; yatırımda bulunan şirket yatırım nedeniyle sağlayacağı vergi tasarruflarından yararlanamayacaksa, yatırımın mülkiyetini bir leasing şirketine devreder ve varlığı geri kiralar.

Finansal Kiralama Kanunu'nun, kiralama konusu malın kiralayan tarafından üçüncü kişiden temin edilmesini öngören 4. maddesi hükmü karşısında bu tür sözleşmelerin (Hazine Müsteşarlığınca izin verilmedikçe) Finansal Kiralama Kanunu kapsamında değerlendirilemeyeceği söylenebilir.

2. 1. 3. 5. Kapalı Uçlu Kiralama-Açık Uçlu Kiralama (Closed End Lease-Open End Lease)

Finansal kiralama dönemi sonunda finansal kiralamaya konu olan malın finansal kiralama şirketine ait olduğu ve yatırımcı şirketin mala sahip olma hakkını içeren finansal kiralama çeşidine “Kapalı Uçlu Finansal Kiralama” adı verilir.

Yatırımcı şirketin sözleşmede yer alan şartlara uyması halinde, finansal kiralamaya konu olan malın yatırımcı şirkete devredilmesini içeren finansal kiralama çeşidine “Açık Uçlu Finansal Kiralama” adı verilir.³³

2. 1. 3. 6. Değiş-Tokuş Kiralamaları (Swap Lease)

Yatırımcı şirketin büyük oranda harcama gerektiren varlıklarını yenilemek istediğinde, elindeki varlığı bir başka varlıkla değiştirme olanağı tanıyan finansal kiralama çeşidine denir. Değiş-Tokuş kiralamaları yasal engeller nedeniyle bu çeşit finansal kiralama işlemine nadiren başvurulur.³⁴

³³ ERGÜL, Nuray; DUMANOĞLU, Sezai. a.g.e., s. 32

³⁴ KEÇE, Fulya. “Kiralama-Leasing Türkiye Uygulaması”, İTÜ Yüksek Lisans Tezi, Şubat 1992, s. 17

2. 1. 3. 7. Yüzde Kiralamaları (Percentage Lease)

Yatırımcı şirket, kira bedellerine ilave olarak bir önceki dönem gelirinden bir yüzde ile hesaplanan kâr payını kira olarak ödeme zorunluluğunun bulunduğu finansal kiralama çeşidine denir.

Finansal kiralama şirketi kâr payının kârı önceden belirlenmiş minimum bir miktarın üzerine çıkması durumunda yatırımcı şirketten ek ödeme talebinde bulunulur. Bu tür finansal kiralama sözleşmelerinin yapılış nedeni finansal kiralama şirketlerinin kendilerini enflasyon riskine karşı koruma çabalarıdır.³⁵

2. 1. 3. 8. Seken Ödemeli Kiralama (Skipped Payment Lease)

Yatırımcı şirketin finansal kiralamaya konu olan malı ilgili hesap döneminin bir bölümünde atıl kalıyor ve kullanılmıyor ise kullanılmayan dönemde ödemelerin yapılmamasını içeren kiralamalardır. Ancak, bu konu ile ilgili olarak sözleşmede bir maddenin yer alması gerekir.

2. 1. 3. 9. Ortaklık Yoluyla Kiralama (Joint Venture Lease)

Birden fazla yatırım şirketinin bir araya gelerek çok pahalı olan malı finansal kiralama şirketinden kiralanmasını içeren finansal kiralamalardır. Bu uygulamada, bir veya iki yatırımcı şirketi esas borçlu kabul edilerek finansal kiralama faaliyetine izin verilir.

2. 1. 3. 10. Deneme Süreli Finansal Kiralama

Altı ay ile bir yıl arasında değişen deneme süresine imkan veren ve bu süre içinde yatırımcı şirketin maldan beklenen getiri sağlayıp sağlamayacağı kararının verilmesine imkan tanıyan finansal kiralama türüdür.³⁶

³⁵ TOROSLU, Vefa. Leasing İşlemleri ve Muhasebesi, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. I. Basım İstanbul 2000, s. 13

³⁶ ERGÜL, Nuray; DUMANOĞLU, Sezai. a.g.e., s. 34

2. 1. 3. 11. Kaldıraçlı Finansal Kiralama (Leveraged Leased)

Leasingin en son geliştirilen bir şekli olup, uluslararası finasta büyük önem kazanmıştır. Kaldıraçlı kiralama dolaylı veya kredili kiralama olarak da ifade edilmektedir.

Büyük sermayenin gerekli olduğu yatırımlarda finansal kiralamaya konu olan malın satın alınması için gerekli olan nakdin bankalardan veya finansal kuruluşlardan kredi kullanılması yolu ile uygulanan kiralama türüdür. Kaldıraçlı kiralamanın uygulandığı alımlar, genellikle büyük harcama gerektiren alımlardır.

Kaldıraçlı kiralamada en az üç farklı taraf yer almaktadır.

- a. Kiracı
- b. Kiralayan
- c. Kreditörler veya finans kurumları.

Sistemin işleyişi olarak da finansal kiralama sözleşmesinde kiracı firma, faaliyetleri için ihtiyaç duyduğu makine ve teçizatla ilgili seçimde bulunarak, kiralayan firma ile bir sözleşme yapar.

Diğer leasing türlerinde kiraya veren kuruluş, kiraya vereceği varlığın % 100'ünü kendi finansman kaynaklarından sağlamak zorundadır. Bu tür işlemlerde ise, leasing kuruluşunun yaptığı finansal destek yatırım tutarlarının % 20-%40'ı arasında değişmektedir. Varlığın finansmanı için, ihtiyaç duyulan sermaye miktarının kalan kısmı için araya kreditörler girmekte ve kiraya verenlerin karşılayamadıkları sermaye miktarını kreditörler karşılamaktadır.

Bu yöntemle kiraya veren firma gerekli sermayenin belli bir kısmını karşılayarak varlığın sahibi durumuna gelmekte ve varlığa yapılan yatırım nedeniyle sağlanacak teşviklerden, vergisel avantajlardan yararlanmaktadır. Kaldıraçlı kiralama özelliği, az miktarda parayı riske atarak, yüksek maliyetli bir malın sahiplik haklarının elde edilmesidir.

Finansal kiralamaya konu olan mal krediye karşılık birinci dereceden rehinlidir. Kira bedelleri ve yatırımcı şirkete verilen avantajlar ilgili kuruluşlar için borca karşılık güvence oluşturur.

Kiralayanın, mali aracı kurumdan aldığı borcun, anapara ve faiz ödemeleri kiracının ödediği taksitlerle karşılanmakta ve kullanılan borcun vadesi ile kiralama dönemi arasında paralellik bulunmaktadır.³⁷

2. 1. 3. 12. Vergi Kiralamaları (Tax Based Lease)

Bu tür kiralamalar, vergi kanunları ve işletmelerin vergi tasarrufu imkanları dikkate alınarak hazırlanan finansal kiralama sözleşmelerinde söz konusudur. Kira bedelleri ve yenileme veya satın alma koşulları yürürlükteki vergi kanunlarına göre kiracı veya kiraya verene azami vergi tasarrufu sağlayacak şekilde belirlenmiştir. Finansal kiralamanın büyük ölçüde gelişme göstermesinin ana nedenlerinden biri vergi tasarruflarının işletmeler için çok önemli olmasıdır.³⁸

2. 1. 3. 13. Alt Kiralama (Sublease)

Bu tür kiralamada kiralayan, kiralanan varlığın kullanım hakkını kiracıya devreder. Kiracı da aynı varlığı üçüncü bir kişiye aynı şartlarda devredebilir.³⁹

Alt kiralama, finansal kiralamanın yaygın olarak kullanıldığı gelişmiş ülkelerde başka bir anlam ifade etmektedir.⁴⁰ Bir yabancı finansal kiralama şirketi yerleşik bir kiracıya bir malı kiralamak istemektedir. Fakat, yabancı şirket yerli ülkedeki mevzuat uygulamalarını net olarak bilmekte veya takip etmekte zorlanmaktadır. Diğer taraftan kiracıyla ilgili ticari riski tam olarak değerlendirememekte ve kiracının temerrüdü halinde malın geriye alınmasıyla ilgili her türlü riski en aza indirmek istemektedir. Bu durumdan, yabancı finansal kiralama şirketi yerleşik finansal kiralama şirketini aracı olarak kullanarak bu malı kiralamakta, aracı kiralama şirketi ise kiraladığı bu malı esas kullanıcıya kiralamaktadır.

Türkiye’de ise durum farklıdır. Burada alt kiralama işlemi kullanan kiracıdır. Kiracı, yaptığı faaliyet ve zaman zaman verdiği kaliteli servis gereği kiraladığı ekipmanları fasoncusuna vermekte, fasoncusu da kendisinin istediği

³⁷ TOROSLU, Vefa. a.g.e., s. 12

³⁸ UYANIK, Senan. a.g.e.,s. 24

³⁹ KOÇ, Mehmet. a.g.e., s. 12

⁴⁰ AKBULUT, Dursun. Finansal Kiralama Sempozyumu Görüşme Tutanağı, Panel, Abant 15-17 Ekim 1999, s. 135

standartları da malın üretimini sağlamaktadır. Yani kiraladığı malı bilfiil kendisi kullanmamakta fakat dolaylı olarak kendisinin kullanımına neden olmaktadır.

3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu'nun 15. maddesinde, kiracının kiraladığı malın zilyetliğini üçüncü kişilere devredemeyeceği hükme bağlandığından, bu tür kiralamalar finansal Kiralama Kanunu kapsamında değerlendirilmemektedir.

2. 1. 3. 14. Yurt İçi Kiralama

Yurt içi finansal kiralama, kiralanan malın ithal edilmiş olup olmadığına bağlı olarak ikiye ayrılır.

1. İthalatsız Yurt İçi Kiralama
2. İthalatlı Yurt İçi Kiralama

2. 1. 3 14. 1. İthalatsız Yurt İçi Kiralama

Bu tür kiralamada genellikle dört taraf vardır.

1. Yatırımcı
2. Leasing Kuruluşu
3. Türkiye'de faaliyet gösteren satıcı
4. Leasing kuruluşunun ön gördüğü durumlarda teminat kurumudur.

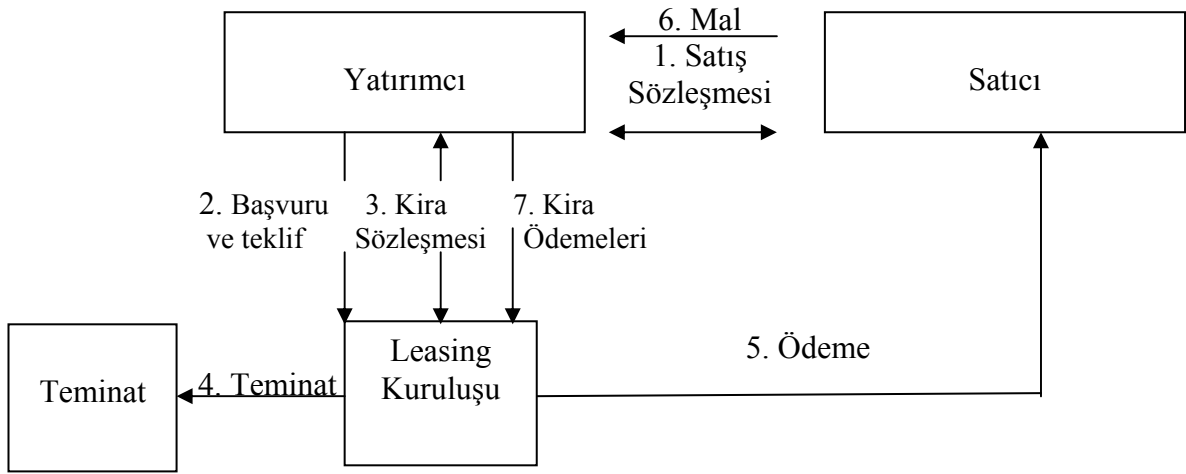
Şekil:2.1'de görüldüğü üzere kiracı yatırım malını seçerek, satıcı ile fiyat ve teslim şartlarını içeren bir satış sözleşmesi imzalar. Yatırımcı bir finansal kiralama şirketine başvurur. Finansal kiralama şirketi yatırımcının mali durumunu, yatırım fizibilitesini, yatırım malının teknolojik durumunu, yatırım malının ekonomik ömrünü ve kira süresi sonunda satılabilirliğini inceler. Bu inceleme sonunda, olumlu bir sonuca varılırsa, yatırımcıya yani kiracı, üzerinde anlaştıkları koşullarca, nakit akışına en uygun ödeme planı dahilinde bir kira sözleşmesi imzalar. Finansal kiralama şirketinin gerekli gördüğü durumlarda teminat verilir. Finansal kiralama şirketi mal bedelini satıcıya öder ve mal yatırımcıya teslim edilir. Yatırımcı, kira sözleşmesinde öngörülen süre boyunca kira ödemelerini gerçekleştirir. Bu süre boyunca, malın bakım onarım ve sigorta giderleri yatırımcıya aittir. Kira süresi sonunda yatırımcı şu üç seçenektен birini tercih edebilir.

- a. Önceden belirlenen bir ödeme karşılığında mala sahip olmak.
- b. Malı, iade ederek kira sözleşmesini sona erdirmek

c. Yapılan kira sözleşmesini daha düşük ödemelerle uzatmak

Kiracı, mala sahip olmak isterse, finansal kiralama şirketine daha önce kararlaştırılan bir ödeme yapar ve malın mülkiyetine sahip olur. Bu ödeme, genellikle parasal olarak sembolik bir ödemedir.

Şekil: 2. 1. İthalatsız Yurt İçi Kiralama

Kaynak: Ali Ceylan. a.g.e., s. 98

2. 1. 3. 14. 2. İthalatlı Yurt İçi Kiralama

Bu kiralama yöntemi de esas itibari ile önceki yönteme benzemektedir. En önemli fark malı sağlayan “satıcı”nın ülke dışında olmasıdır. Eğer yatırımcının teşvik belgesinde, gümrük muafiyeti ve yatırım indirimi varsa, kiralama şirketi ve yatırımcı Hazine Müsteşarlığı’na başvurarak, bu belgenin finansal kiralama şirketine devredilmesini sağlarlar. Finansal kiralama şirketi de bu belgeyi malın gümrükten çekilmesinde kullanır.⁴¹

Şekil: 2.2’de görüldüğü üzere, yatırımcı yatırım malını seçerek satıcı ile bir satış sözleşmesi yapar. Yatırımcı bir leasing şirketine başvurur. Leasing şirketi, yatırımcının mali durumunu, yatırım fizibilitesini, yatırım malının teknolojik durumunu yatırım malının ekonomik ömrünü ve kira süresi sonunda satılabilirliğini

⁴¹ STUART, Glass. “The Principles”, Leasing Finance ed. Tom Clark, Euromoney Publications, London, 1985, s.22

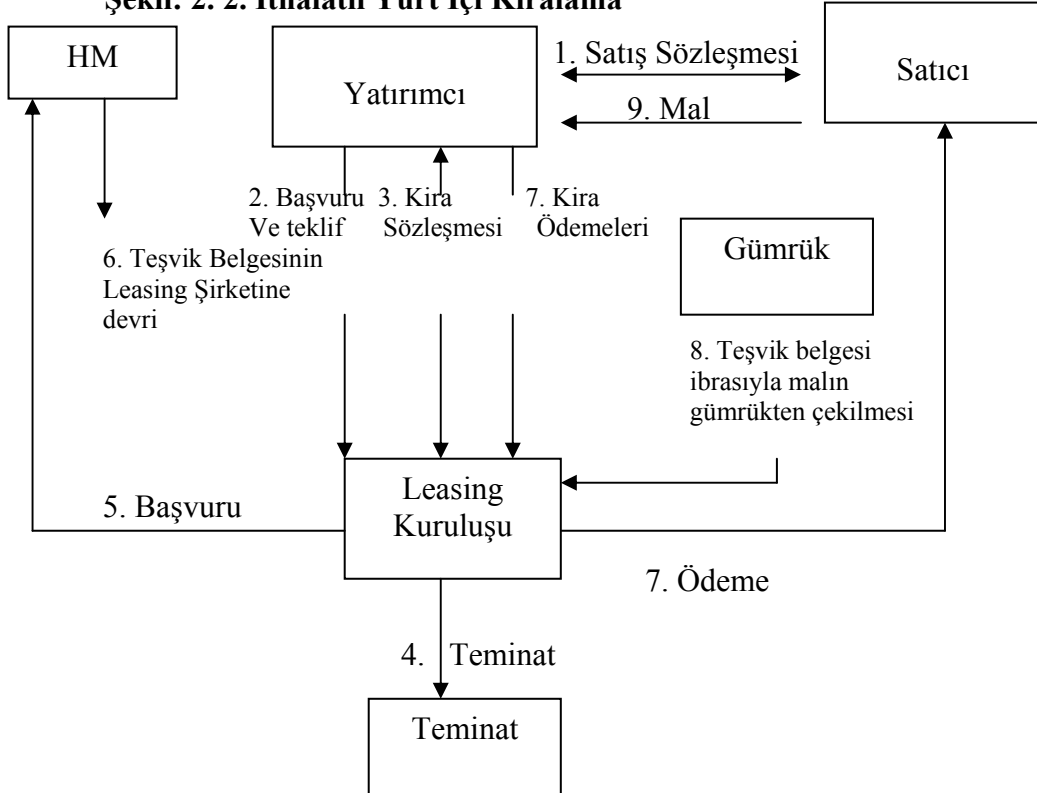
inceler ve yatırımcıya en kısa süre içinde bir teklif verir. Nakit akışına en uygun ödeme planı dahilinde kira sözleşmesi imzalanır.

Finansal kiralama şirketi gerekli gördüğü durumlarda teminat verilir. Finansal kiralama şirketi ve yatırımcı kira sözleşmesi ile Hazine Müsteşarlığı'na başvurur. Hazine Müsteşarlığı, yatırımcıya ait gümrük muafiyeti ve yatırım indirimli teşvik belgesini finansal kiralama şirketine devreder. Finansal kiralama şirketi mal bedelini satıcıya öder. Finansal kiralama şirketi, gümrük muafiyetli teşvik belgesini ibraz ederek malı gümrükte çeker ve mal yatırımcıya teslim edilir.

Yatırımcı, kira sözleşmesinde öngörülen süre boyunca kira ödemelerini gerçekleştirir. Bu süre boyunca, malın bakımı, onarımı ve sigorta giderleri yatırımcıya aittir. Kira süresinin sonunda yatırımcı şu üç seçenektен birini tercih edebilir.

- Önceden belirlenen bir ödeme karşılığı mala sahip olabilir.
- Malı iade ederek kira sözleşmesini sona erdirebilir.
- Kira sözleşmesini daha düşük ödemelerle uzatabilir.

Şekil: 2. 2. İthalatlı Yurt İçi Kiralama

Kaynak: Ali Ceylan. a.g.e., s. 99

2. 1. 3. 15. Uluslararası Kiralama

Uluslararası kiralama, finansal kiralama işleminin taraflarından, finansal kiralama şirketi ile kiracının farklı ülkelerde olması durumunda oluşur. Burada da satıcının hangi ülkede bulunduğu önemli değildir.

Uluslararası kiralamada işlem hacmi geniş ve karmaşıktır. Karmaşıklık farklı ülkelerdeki farklı yasalardan kaynaklanmaktadır.⁴² Söz konusu bu yasal uyum zorluklarına rağmen ülkemiz de dahil olmak üzere bir çok ülkede uluslararası kiralama yaygınlaşmıştır.

Uluslararası kiralamanın yaygınlaşmasında rol oynayan başlıca etkenler şunlardır:

1. Dünya ekonomisinde çok önemli payları bulunan çok uluslu şirketlerin uluslararası finansal kiralamayı sıkça kullanmaları

2. Özellikle uçak ve gemilerin satın alınmasının büyük mali imkanlar gerektirmesi ve işletmelerin finansal kiralama yolu ile bu mali yükü makine ve teçizatın çalışma ömrüne dağıtmak istemeleri

3. Ülkelerin, ihracatlarını geliştirebilmek amacıyla uluslararası kiralamayı bir pazarlama stratejisi olarak görmeleri

4. Uluslararası finansal kiralama kuruluşlarının, potansiyel müşterilere bazı durumlarda ulusal finansal kiralama kuruluşlarına göre daha cazip sunabilmeleri.

Uluslararası bir kiralama işleminde sözleşme hazırlanırken bazı sorunlar doğmaktadır. Bunları şöyle sıralamak mümkündür:

- Uygulanan yasalar
- Döviz riskleri
- Kambiyo kontrolleri
- Gümrükler, ithalat ve ihracat rejimleri
- Gelir ve stopaj vergileri
- Farklı muhasebe ve raporlama sistemleri⁴³

⁴² STUART, Glass. a.g.e., s. 22

⁴³ LEOUZON, Eugene. "The Complexity of Cross Border Leasing in Europe", Leasing Digest Conference, 9 April 1987, s. 9

III. BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMANIN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI

3. 1. FİNANSAL KİRALAMANIN AVANTAJLARI

3. 1. 1. Kiralama Maliyetinin Düşüklüğü

Finansal kiralama konusu mal, kiralama sözleşmesi sona erinceye kadar finansal kiralama şirketinin mülkiyetinde bulunmaktadır. Böyle bir garantiye sahip olan finansal kiralama şirketleri, kiracıya maliyet yönünden diğer kredi kuruluşlarından daha fazla avantaj sağlamaktadır. Böylece, kiralama maliyeti düşürülmüş olmaktadır.⁴⁴

3. 1. 2. Riskin Daha Sınırlı Olması

Günümüzde teknolojik gelişimin hızla değişmesinden dolayı, malın demode olma olasılığının yüksek olduğu sektörlerde malın kiralanması satın alma işlemine göre daha az risklidir. Kiralanan makine veya donatının teknik açıdan ömrünü doldurmadan demode olmasındaki risk bu makine veya donatının sahibine ait olmaktadır. Böylece bir firma satın alma yerine kiralama seçeneğini seçerek ortaya çıkabilecek riski kiralayan üzerinde bırakabilir. Finansal kiralamanın bir çeşidi olan faaliyet kiralamaları veya finansal kiralamalarda şartlı anlaşma ile bu imkan elde edilebilir.⁴⁵

3. 1. 3. Esneklik Sağlaması

Kira ödemeleri kiracının ödeme gücüne göre düzenlendiği için, firmaya bir nakit akımı avantajı sağlamaktadır.⁴⁶ Finansal kiralama şirketi ile yatırımcı firma arasında karşılıklı verilecek karara bağlı olarak ödeme süresi, dönemleri ve kira miktarı uygun bir şekilde mali yapıya ve nakit akışına göre tespit edilir. Bu nedenle

⁴⁴ KOÇ, Mehmet. a.g.e., s. 15

⁴⁵ ELMASTAŞI, İbrahim. "Finansal Kiralama (Leasing)," Maliye ve Sigorta Yorumları, 15 Aralık 2000, Sayı 84, s. 47

⁴⁶ PARASIZ, İlker. Para Banka ve Finansal Piyasalar, Ezgi Kitapevi Yayınları, 6. Baskı, Ekim 1997, s. 593

finansal kiralama sözleşmelerinde ödeme planı, banka kredilerine oranla daha esneklerdir.

3. 1. 4. Yüzdeyüz Finansman İmkânı Sağlaması

Yatırım projesinde ihtiyaç duyulan yatırım mallarının % 100 oranında finansmanını sağlar. Finansal kiralama yoluyla yatırımcı genellikle hiçbir depozit ve ön ödeme yapmaz. Çünkü malın satıcısına yapılacak olan ödeme finansal kiralama şirketince gerçekleştirileceğinden yatırımcı açısından bir ödeme söz konusu değildir. Bu nedenle de yatırım yapmak için önceden bir sermaye varlığı gerekmeyebilmektedir.

3. 1. 5. Likitlerin Başka Yatırımlara Tahsisi

Finansal kiralama yoluyla işletmenin uzun süreli kaynak gereksiniminin sağlanması nedeniyle; işletme, kendi sahip olduğu öz kaynaklarını duran varlıklara yatırmak yerine, dönüş hızı daha yüksek döner varlıklara tahsisi edebilir. Böylece, işletme, artan aktif dönüş hızı sonucu daha yüksek bir kârlılığa ulaşabilir.⁴⁷

3. 1. 6. İşlemlerin Kısa Sürede Tamamlanması

Finansal kiralama sözleşmesi prosedürleri banka kredi anlaşmalarındakilere nazaran çok daha basittir. Ayrıca, kiralanan mallar sözleşme süresince finansal kiralama şirketinin mülkiyetinde olduğundan, müşteriden talep edilen teminatlardan banka kredilerine göre daha azdır. Alımları yurt dışından yapılacak makine-tehizat için şirketin kredi limitlerinin kullanılmasına gerek kalmamaktadır.⁴⁸

3. 1. 7. Uzun Vadeli Bir Finansma Alternatifi Teşkil Etmesi

Finansal kiralama sözleşmeleri ülkemiz açısından 4 yılı kapsayan bir sözleşme nedeniyle diğer finansman yöntemlerine göre daha uzun vadeli bir alternatiftir. Ancak kira ödemeleri sözleşme süresinden daha önce kısa bir sürede bitirilebilir.

⁴⁷ EROL Ahmet. "Finansal Kiralama (Leasing) (1)," Lebib Yalkım Yayınları, Mükellefin Dergisi, Sayı 77, Mayıs 1999, s. 77

⁴⁸ KÖSE, Nurettin. "Finansal Kiralama (Leasing) Nedir? Finansal Kiralama Yoluyla Yurt İçi veya Yurt Dışından Sabit Kıymet Ediniminin Gümrük ve Dolaylı Vergiler Karşısındaki Durumu-1", Maliye ve Sigorta Yorumları, Sayı 434, Şubat 2005, s. 63

3. 1. 8. Ölçek Ekonomisi Avantajı Sağlaması

Finansal kiralama şirketi büyük olmanın avantajlarını kullanarak ölçek ekonomisinden yararlanır. Kiraya vereceği malı kiracısına kıyasla daha ucuza edinebilir, müşterisinin yatırım indiriminden yararlanır ve elde ettiği avantajları müşterisine kullandırarak fayda sağlar.

3. 1. 9. Kiralanan Mala Sahip Olunabilmesi

Finansal kiralamaya konu olan yatırım malı, sözleşme süresi sonunda, finansal kiralama şirketi tarafından sembolik bir bedel karşılığında, kiracı tarafından sahip olunabilmektedir.

3. 1. 10. İflas Durumunda Haczin Sözkonusu Olmaması

İflas durumunda veya başka borçlardan dolayı bir haciz işlemi ile karşılaşıldığında, finansal kiralama yoluyla kiralanan mallar haczedilemez. Çünkü finansal kiralamaya konu olan mal finansal kiralama şirketinin mülkiyetindedir. Böylece bir haciz durumuyla karşılaşıldığında bile, kiracı faaliyetini sürdürebilmekte ve böylece sorunlarının aşılabilmesi daha kolay olmaktadır.⁴⁹

3. 1. 11. Kredi İmkanlarını Saklı Tutması

İşletme yatırımını finansal kiralama yolu ile finanse ettiği takdirde borçlanma potansiyelini başka alanlarda değerlendirebilmektedir. Bu durumda finansal kiralama yoluyla bilançodaki kalemlerinin yüksek görünmemesi işletmenin kredi temin etme olanağını arttırmaktadır. İşletme, bilançosundaki varlıkları arasında görünmeyen bir varlığı kullanarak gelir elde etmekte, böylece az yatırımla çok kâr elde etmiş görünmektedir. Böylece, finansal kiralama ile bir işletmenin varlık devir hızı artmakta böylece, işletmelerin değerlendirilmesinde yatırımların kârlılığı gibi çok kullanılan bir oranın büyümesine neden olmaktadır.⁵⁰

⁴⁹ YETGİN, Feyzullah. Finans Sisteminde Yeni Yönelimler, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., I. Basım, İstanbul 2001, s. 225

⁵⁰ MUNROE, Robert; S. Derel Soper. "The Leasing Handbook", Mc Graw Hill, U. K., 1993, s. 6

3. 1. 12. Ülke Ekonomisine Fayda Sağlaması

Finansal kiralama, ekonomide talep yaratıcı bir etkiye sahiptir. Satın alma gücü yeterli olmayan firmalar finansal kiralama yöntemi ile yatırım mallarını kullanma olanağını bulur. Bu nedenle finansal kiralamanın ülke ekonomisini genişletici bir etkisi vardır.⁵¹ Ayrıcı yatırımların artması ile işsizliğin azalmasına neden olur.

3. 1. 13. Vergi Avantajı Sağlaması

Finansal kiralamanın KDV avantajına olanak sağlaması yatırımcı şirketin maliyetlerini azaltır. Finansal kiralama işlemlerinde cari KDV oranı ekipmanlardan % 1, ticari otolarda % 8, binek otolarda % 23'tür. KDV avantajı kira ödemelerinin hesaplanmasında temel alınacak maliyeti azaltan faktördür. Ancak yeni bir uygulama ile bu imkandan faydalanılabilecek makine ve ekipmanların kapsamı daraltılmıştır.

3. 2. FİNANSAL KİRALAMANIN DEZAVANTAJLARI

3. 2. 1. Malın Hurda Değerinden Yoksun Kılınması

Kira sözleşmesi, kira dönemi sonunda malın yatırımcıya devredilmesini içermiyorsa, kiralayan işletme, malın hurda değerinden yararlanamayacaktır. Özellikle, enflasyonun hüküm sürdüğü dönemlerde, enflasyondan kaynaklanan değer artışından kiralayanın yararlanamaması, önemli bir sakınca oluşturmaktadır.⁵²

3. 2. 2. Kullanımdaki Sınırlamalar

Bir işletme, satın aldığı malı istediği gibi kullanma imkanını sahip iken, finansal kiralama yoluyla sahip olduğu mallar üzerinde böyle bir serbestiye sahip değildir. Çünkü kiracının hareketleri gerek kanunda belirtilen nedenlerle gerekse sözleşme hükümleri uyarınca sınırlandırılmaktadır. Kiracının bu hareket serbestisini sınırlayan hususlara örnek olarak, kiralanan makine ve teçizatın, tamir, bakım ve yer değiştirme işlemleri söz konusu olduğunda kiralama şirketinin onayının alınmasının zorunlu olması gösterilebilir. Böylece, kullanımdaki sınırlamalar, işletmenin rahat çalışmasını engellemektedir. Öte yandan, kira konusu mala kiracı

⁵¹ DİNLER, Zeynel. İktisada Giriş, 5. Basım, Ekin Kitapevi Yayınları, Bursa 2000, s. 522

⁵² CEYLAN, Ali. İşletmelerde Finansal Yönetim, Ekin Kitapevi Yayınları, 7. Basım, 2003, s. 185

tarafından yapılacak her türlü ilave ve değişiklik, kiralama Şirketinin iznine bağlanmaktadır.

3. 2. 3. Sözleşme Süresinin Yol Açtığı Sıkıntılar

Yatırımcı Şirket malın kira bedellerini zamanında ödemiş olsa bile, özel haller dışında (taşıt araçlarını kiralamaları, kısa sürede demode olabilecek yüksek teknolojikli mallar) finansal kiralamaya konu malların 4 yıldan önce devir edilememesi taraflar açısından sıkıntılar oluşturmaktadır. Çünkü, finansal kiralama Şirketi söz konusu malları satmak istediğinde malın kullanım hakkı yatırımcı Őirkette olduğu için satamamakta, aynı şekilde yatırımcı Őirkette malın modasının geçmesi gibi nedenlerden dolayı malı değiştirememektedir.

3. 2. 4. Kredi Değerliliğinde Düşme

Bir işletme, varlıklarının büyük bir kısmını finansal kiralama ile sağlamışsa, kredi değerliliğinde düşme söz konusu olabilir. Çünkü, işletmenin kredi kurumlarına karşı teminat olarak göstereceği varlıkları yetersiz kalabilir.⁵³

3. 2. 5. Kaynak Savurganlığına Yol Açma İhtimali

Bir işletmenin satın alacağı sabit varlıkları sermaye bütçesinin içine girdiği bundan dolayı dikkatli bir incelemeye konu olduğu halde, sabit varlıkların kiralanması yolu tercih edildiğinde bu tür bütçe kısıtlamalarından kurtulma olanağı oluşturularak kaynak savurganlığına yol açabilir.

⁵³ ELMASTAŞI, İbrahim. a.g.e., s. 48

IV. BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMANIN ULUSLARARASI YAPILANMASI

4. 1. KİRALAMA İLE İLGİLİ ULUSLAR ARASI ÖRGÜTLER

4. 1. 1. Uluslararası Özel Hukukun Birleştirilmesi: UNIDROIT) International Institute For The Unification Of Private Law)

Merkezi Roma'da bulunan bu kuruluş, 1974 yılından bu yana uluslararası techizat kiralama konulu bir proje üzerinde çalışmaktadır. Üzerinde çalışılan bu projenin amacı, uluslararası kiralama işlemlerini düzenleyen bir yasal çerçeve geliştirmektir. Bunun içinde, kiralamaya olumlu açılardan bakan, kısıtlamaları fazla olmayan ve uluslararası işlemlerde geçerli olacak kurallar geliştirilmeye çalışılmaktadır. Kiralamanın muhasebeleştirilmesi bu yasal çerçevenin tamamen dışında bırakılmıştır. UNIDROIT'in çabalarının odak noktasını kiralama kontratlarının ve kiralama yöntemlerinin sınıflandırılmasında birlik sağlanması ve kiralama işlemlerinin ulusal kanunlar önünde birbirinden farklı ve düzensiz olarak ele alınmasının engellenmesi oluşturmuştur.

4. 1. 2. Uluslararası Finans Kurumu-IFC (International Finance Corporation)

Uluslararası Finansal Kurumu (IFC), Dünya Bankasının bir iştiraki olarak, gelişmekte olan ülkelerde finansal kiralama sektörünün gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Yerel finans kuruluşları ve yabancı ortakların katılımı ile gelişmekte olan ülkelerde birçok finansal kiralama şirketi kurmuştur.

Kurumun başlıca amacı, özel sektöre yatırım yaparak ve teknik destek sağlayarak gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınmalarına katkıda bulunmaktadır. Kurum, özellikle yeni kurulan ya da büyüyen küçük ve orta büyüklükteki sanayi sektörü firmalarına dönük finansal bir teknik olarak finansal kiralamaya önem vermektedir.

IFC şirketlerine verilen talimatlar az sayıda büyük hacimli finansal kiralama işlemi yapmalarını engellemekle birlikte, daha çok küçük ve orta büyüklükteki firmalarla ilişkiye girmelerinin gerektiği doğrultusundadır. Bu nedenle, birçok ülkelerinde kalkınma faaliyetince öncü durumundadır.

Öte yandan, ekonomik ve yasal mülkiyetin dağılımını özellikle küçük ve orta boy firmalar lehine etkilemesi finansal kiralamayı bu kuruluşlar için çekici kılmakta; aynı zamanda, üçüncü dünya ülkelerinin finansal kiralamanın serpilip büyümesi için gerekli izni vermekte neden çekingen davrandıklarını da açıklamaktadır. Nitekim, söz konusu ülkelerde mülkiyetin sağladığı ayrıcalıklar, ekonomik istikrar için gerekli mali politikaların uygulanmasını güçleştirecek düzeyde olabilmektedir.

IFC, gelişmekte olan ülkelerde hükümetlere, finansal kiralamanın çekici kılınabilmesi bakımından diğer finansman şekilleriyle karşılaştırıldığında bir dezavantaj taşımaması için gereken düzenlemelerin yapılmasını ve herhangi bir donanımın kiralınması durumunda da gümrük indirimi, vergi muafiyeti ve yatırım teşviklerinin donanım sahiplerine sağlanması konusunda yatırımcılara garanti verilmesini önermektedir.

IFC, birçok ülkede finansal kiralama yönteminin uygulamaya konulmasını sağlamak amacıyla çeşitli yetkilerle işbirliği yapmış olup bu faaliyetlerini bugün de devam ettirmektedir.

4. 1. 3. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee-IASC)

1973 yılında finansal raporların düzenlenmesinde uygulanacak muhasebe standartlarının geliştirilmesi, geliştirilen standartların dünya çapında yaygın kullanımın sağlanması ve finansal raporların hazırlanmasında gerekli işlemlerde uluslararası birlik sağlanması amacıyla Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi kurulmuştur. 70 ülkeden mesleki muhasebe örgütlerinin temsil edildiği IASC'nin yönetim kurulu üyeleri Avustralya, Kanada, Fransa, İtalya, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, Nijerya, Güney Afrika, Tayvan, İngiltere ve İrlanda Muhasebe örgütleridir.⁵⁴

⁵⁴ CAIRNS, D. H. "The International Accounting Standarts Committe," World Leasing Yearbook, 1987, s. 46

4. 1. 4. Birleşmiş Milletler Endüstriyel Kalkınma Örgütü (United Nations Industrial Development Organization-UNIDO)

UNIDO 1978 yılında, Viyana’da “Gelişmekte olan ülkelerde sınai yatırımların finansal kiralaması” konulu bir konferans düzenlenmiş, böylece IFC ile birlikte, gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarının karşılanmasında kiralamanın rolünün ne olacağına ilişkin tartışmaları başlatan ilk örgütlerden biri olmuştur. UNIDO gelişmekte olan ülkelerde kiralamanın gelişimiyle ilgili birçok yayınıyla da bu konuda ilgili kişilerin ve kuruluşların aydınlatılmasına çaba göstermektedir.

4. 1. 5. Asya Kiralama Birliği (Asian Leasing Association)

En az 10 Asya ülkesinde kiralama şirketi temsilcilerinin katılması ile 1982 yılında kurulan Asialease’in birçok amacı bulunmaktadır. Bunlar arasında Asya’da kiralamanın ekipman finansmanında yararlı bir yöntem olarak yardımcı olmak, kiralama alanındaki işbirliği, çalışma ve araştırmalar için kurumsal bir çerçeve oluşturmak, Asya’daki kiralamalara ilişkin bilgi toplamak, çeşitli dergi ve bültenler yayınlamak, kiralama konulu sempozyumlar düzenlemek, kiralamanın geliştirilmesi konusunda işbirliği sağlamak sayılabilir.⁵⁵

Asya Kiralama Birliğine üye şirketler yılda en az bir kez bir araya gelmekte ve birliğin genel politikaları, görevlilerin seçimi gibi kararlar almaktadır. Yönetim kuruluşlarında her üye ülkeden, üye kiralama şirketleri tarafından seçilmiş iki temsilci bulunmaktadır. Günlük işlemler Singapur’da bulunan genel sekreterlik tarafından yürütülmektedir. Genel kurul toplantılarının düzenlenmesi, birliğin fonlarının yönetimi, üyelik aidatlarının toplanması gibi görevleri bulunan sekreterlik, 1983 yılının ikinci yarısından bu yana konuyla ilgili seminer ve konferanslar düzenlemektedir. Bangladeş, Hong Kong, Endonezya, Japonya, Kore, Malezya, Pakistan, Filipinler, Singapur, Sri Lanka, Tayvan ve Tayland’ın temsil edildiği Asya Kiralama Birliği’nde İran, ABD, İsviçre, Batı Almanya ve Avustralya kiralama şirketleri de bulunmaktadır.

⁵⁵ UNIDO. a.g.e., s. 28

4. 1. 6. Avrupa Techizat Kiralama Şirketleri Birlikleri Federasyonu (European Feederation of Equipment Leasing Company Association-Leaseurope)

Leaseurope 1971 yılı Haziran ayında bir araya gelen 100 kadar Avrupalı kiralama şirketi tarafından Brüksel’de kurulmuştur. Federasyonun resmîyet kazanması 1973 yılı Mart ayında gerçekleşmiştir.

Ticari faaliyetlerde bulunmayan Leaseurope’un başlıca amacı kiralama ile ilgili tüm konularda temsil ettiği kiralama şirketleri adına davranmak, Avrupa’da kiralama işlemlerini etkileyecek değişimleri izlemek ve kiralama işlemleri ile ilgili istatistikler tutmak ve bilgi sağlamaktır.

Avrupa Topluluğu Komisyonu tarafından yayınlanan dokümanları incelemek ve önemli konularda fikir beyan etmek, UNIDROIT’in faaliyetlerinde aktif görev almak, Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi tarafından geliştirilen muhasebe standartlarına karşı çıkmak, bu kuruluşların şimdiye kadar gerçekleştirdiği faaliyetlere örnek olarak verilebilir.⁵⁶

⁵⁶ UYANIK, Senan. a.g.e., s. 43

V. BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMA VE TÜRKİYE UYGULAMASI

5. 1. MEVCUT DURUMU VE GELİŞİMİ

Ülkemizde finansal kiralama finans sektörüne diğer ülkelere kıyasla oldukça geç girmiş olup, fakat son yıllarda hızlı bir gelişme göstermiş bir finansal hizmet türüdür. Ülkemizde finansal kiralama ilk kez 1977’de çok sınırlı bir şekilde tanınmaya başlanmıştır. Bu yıllarda bir sanayi kuruluşu, yatırım kredisi ihtiyacını bir Arap bankasından elde ettiği finansmanla gidermiştir. Bu uygulamadan sonra 16.12.1983 tarih ve 83/7 506 Sayılı Kararname ile mevzuatımıza girmiş ve 25.02.1984 tarihli Resmi Gazetede “Özel Finans Kurumları” adlı tebliğin 20. maddesinde finansal kiralama “Kira Sözleşmesi” olarak yer almış ve bütün finansal kiralama çeşitlerini kapsamına alarak tanımlanmış ve konu ile ilgili düzenleme yapılmıştır. Bunu diğer kanuni düzenlemeler ve 1986 yılında kurulan ilk finansal kiralama şirketi izlemiştir.

Kiralamanın Türkiye açısından önemi, son yıllarda özellikle iç tasarrufun yatırımları besleyecek güçte olmaması ve işletmelerin fon ihtiyaçlarını finansman sistemimizin yeterli düzeyde karşılayamaması nedeniyle artmış bulunmaktadır. Fonların kıt olması yanında, fiyatının, yani faiz oranlarının yüksekliği de yatırımları olumsuz olarak etkilemektedir. Böyle bir ortamda finansal kiralama ekonomiyeye canlılık getirecektir.

Sanayinin yapısal değişimi, yeni sınai yatırımlar, makine ve teçhizat gerektirmektedir. Türkiye'nin finansman gücü bu yatırımların iç ve dış para ihtiyacını karşılayabilecek yolda önemli aşamalar içerisinde girmiş ve bu aşamada finansal kiralama yeni bir imkan olarak ortaya çıkmıştır. Sermaye birikiminde bu çeşit sorunları olan ekonomilerde, yatırım mallarının % 100 finansmanının kiralama şirketleri tarafından karşılanması yararlı bir çözüm olarak görülmektedir.

Finansal kiralama özellikle İslam ülkelerindeki fonların ülkemize akışında büyük rol oynamaktadır. İslam ülkelerinden ülkemize yapılabilecek olan fon transferi veya finansal kiralama ile bir duran varlığın girişine olanak sağlanabilecektir. İslam Kalkınma Bankası fonunu ülkemizde KİT’lerin finansmanına yönlendirmiş olan

kuruluş, fonlarını finansal kiralama yolu ile diğer kuruluşların hizmetine de sunabilir. Ayrıca, İslam ülkelerinin fonlarına vergi muafiyeti verilecek olursa, bu yeni kaynağın cazibesi artacaktır.⁵⁷

Türkiye'de 1986'dan bu yana finansal kiralamanın yatırımlardan aldığı pay giderek artmaktadır. Fakat diğer ülkelerle karşılaştırıldığında finansal kiralamanın ülkemiz ekonomisindeki payının yeterli olduğu söylenemez. Toplam sabit sermaye yatırımları içinde finansal kiralamanın payı gelişmiş ülkelerde % 25 civarındayken, bu oran Türkiye'de % 10'un altında kalmaktadır.

Finansal kiralama, Türkiye'de Hazine Müsteşarlığına bağlı olarak yürütülmekteydi. Yapılan tüm uluslararası leasing bağlantıları ve imzalanan leasing sözleşmeleri 20 gün içerisinde Hazine Müsteşarlığı'na bağlı uzmanlarla birlikte hazırlanmaktaydı. Yeni getirilen düzenleme ile banka dışı mali kuruluşların düzenleme ve denetlenmesi yetkisi 2006 yılından itibaren Hazine Müsteşarlığından alınarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na devredilmiştir.

Ülkemizde finansal kiralamanın yaygınlaşmaya başlamasının ardından, bu sektörün içinde bulunan kuruluşların birçoğunun bir araya gelmesi ile finansal Kiralama Derneği (FİDER) çatısı altında örgütlenmişlerdir. Finansal Kiralama Derneği'nin kuruluş amacı ise, sektördeki bazı şirketlerin, finansal kiralamanın avantajlarını kendi menfaatleri doğrultusunda kullanmasını önlemek ve sektörün itibarını korumaktır. Fider'e üye olan kuruluşlar bir takım kurallara da uymak zorundadır.

5. 2. GENEL YAPI VE İŞLEM HACMİ

Türkiye'de 1987 yılında ilk finansal kiralama faaliyetine İktisat Leasing ile başlamış, 1989'da leasing şirketlerinin sayısı 4'e çıkmış, 1990'da otomobil, bilgisayar alımları ile leasing sektöründe hızlı bir gelişme yaşanmış ve finansal kiralama şirketlerinin sayısı 22'ye çıkmıştır. 1995 yılında 44'e yükselmiş ve bu sayı 2000 yılında 93 olmuştur. Bugün ise çoğunluğu banka kökenli olmak üzere 100 kadar şirket finansal kiralama alanında faaliyet göstermektedir.

⁵⁷ ERGÜL, Nuray; DUMANOĞLU, Sezai. a.g.e., s. 65

Ekonomideki büyümeye, özellikle reel sektördeki hareketliliğe bağlı olarak gelişen finansal kiralama sektöründe son yıllarda ilginç bir seyir yaşamaktadır. Şöyleki, 2002 yılını 1,3 milyar dolarlık işlem hacmiyle kapatan sektör, 2004 yılında 2,9 milyar dolarlık hacme ulaşırken. Finansal kiralama sektörünün 2005 yılı işlem hacmi ise 4,3 milyar dolar olmuştur.

Finansal Kiralama sektörünün 2005 yılı işlem hacminde 2004 yılına göre dolar bazında % 46 artış gerçekleşirken, bu artış 2005 yılı son çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre % 55 olmuştur. 2003 yılında % 63, 2004 yılında ise % 35 büyüme kaydeden sektörün işlem hacminin 2005 yılının ilk çeyreğinden itibaren artarak büyüdüğü görülmektedir.⁵⁸

2005 yılında sektörün finanse ettiği proje adedi de bir önceki yılın üzerinde gerçekleşmiştir. 2004 yılında 28.581 adet projeye finansman sağlayan finansal kiralama şirketleri 2005 yılında bu rakam 37.278 adede çıkarmışlardır.

Türkiye'de 1985 yılında uygulamaya konulan finansal kiralama başlangıcından bu yana 208.091 adet proje finanse ederek yaklaşık 25 milyar dolar tutarındaki yatırıma orta ve uzun vadeli kaynak sağlanmıştır.

Tablo: 5. .1. Dünya Leasing İşlem Hacmi Sıralaması

	ÜLKE	İŞLEM HACMİ 2004 (Milyar USD)	DEĞİŞİM ORANI %	PENETRASYON ORANI 2004
1	ABD	220.00	13.4	%30
2	Japonya	74.41	3.4	%9
3	Almanya	55.18	10.7	%16
4	İtalya	29.34	17.1	%11
5	İngiltere	27.93	-0.3	%9
6	Fransa	27.32	5.7	%9
7	Kanada	18.19	19.0	%23
8	İspanya	14.78	16.5	%23
9	Avustralya	7.45	2.1	%20

⁵⁸ LEASİNG DÜNYASI. a.g.e., s. 6

10	Avusturya	6.88	31.4	%12
11	Rusya	6.75	85.4	%8
12	Güney Afrika	6.60	15.0	na
13	Hollanda	6.30	3.4	%7
14	İsviçre	6.25	-4.6	%11
15	İsveç	5.88	-2.6	%13
16	Danimarka	5.10	20.0	%8
17	Belçika	4.69	1.4	%9
18	Brezilya	4.37	117.5	%8
19	Çek Cumhuriyeti	4.25	-2.9	%15
20	Polonya	4.07	11.9	%11
21	Macaristan	4.05	6.3	%21
22	Kore	3.92	34.5	%6
23	Portekiz	3.91	26.2	%17
24	Norveç	3.89	22.7	%8
25	Türkiye	2.72	34.6	%6
26	Çin	2.40	13.7	Na
27	Meksika	2.30	27.0	%4
28	Romanya	2.01	20.0	%11
29	Yunanistan	1.82	6.7	%4
30	Finlandiya	1.74	8.9	%6
31	Hong Kong	1.50	0.6	Na
32	Slovakya	1.49	1.1	%14
33	İrlanda	1.40	0.0	Na
34	Kolombiya	1.32	64.0	Na
35	Slovenya	1.17	17.9	%16
36	Tayvan	0.85	-18.7	%1
37	Şili	0.72	38.8	%11
38	Fas	0.70	16.5	%5
39	Hindistan	0.67	-47.8	%2

40	Yeni Zelanda	0.60	11.1	Na
41	Nijerya	0.59	31.8	Na
42	Peru	0.55	11.3	%5
43	Arjantin	0.50	575.0	%2
44	Lüksemburg	0.50	7.0	Na
45	Sri Lanka	0.48	21.9	%17
46	Malezya	0.38	2.8	Na
47	Estonya	0.37	8.8	%15
48	Suudi Arabistan	0.33	20.0	Na
49	Pakistan	0.27	15.2	%15
50	Kosta Rika	0.24	45.0	Na
	Toplam	579.13	13.0	

Kaynak: World Leasing Yearbook, 2006

Dünya leasing sektörü içerisinde Türkiye'nin durumuna baktığımızda dünyadaki finansal kiralama sektörünün 2003 yılına ilişkin verilerine göre dünyadaki finansal kiralama hacmi 2002 yılına göre %10.8 artış göstererek 511,6 milyar dolara ulaştı. Türkiye 2003 yılındaki 2,2 milyar dolar seviyesindeki işlem hacmiyle dünya leasing sektöründe 24. sıraya yükselmiştir. Yaşanan ekonomik krizin etkisi ve yatırımlara yansımaları nedeniyle Türkiye'de 2001 yılında leasing hacmi azalmış ve Türkiye 2001 sıralamasında 35. sıraya düşmüştü. 2002 yılı işlem hacminde iyileşme görülen Türk leasing sektörü 2002 yılında ise 29. sıraya yükselmiştir.

Tablo 5.1.'e baktığımızda Dünya Leasing Yıllığının 2006 verilerine göre 2004 yılında dünyadaki leasing hacmi bir önceki yıla göre %13 büyüyerek 579 milyar dolara yükselmiştir. İlk sırada yer alan ve leasing hacmi 220 milyar dolara ulaşan ABD, dünya leasing hacminde %38 paya sahip Türkiye 2004 yılındaki 2,7 milyar dolarlık leasing hacmiyle 25. sırada yer almıştır.

Ülkelerin leasing penetrasyon oranları (leasing hacmi/makine ekipman yatırımları) incelendiğinde ise %30 ile en yüksek penetrasyona sahip en gelişmiş leasing piyasası olan ABD olduğu görülüyor. Türkiye'de ise bu oran %6 seviyelerinde yer alıyor.

Tablo: 5. 2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Mal Gruplarına Göre Yüzelik Dağılımı

MAL GRUPLARINA GÖRE DAĞILIM	2001	2002	2003	2004	2005
Makine ve Techizat	%64	%69	%68	%71	%73
Kara, Deniz, Hava Ulaşım Araçları	%10	%16	%16	%15	%13
Bilgisayar ve Büro Ekipmanları	%17	%10	%9	%7	%6
Gayrimenkul	%9	%5	%7	%7	%8

Kaynak: Leasing Dünyası, a.g.e., s. 6

Tablo: 5.3: Finansal Kiralama İşlemlerinin Mal Gruplarına Göre Yüzelik Dağılımı

MAL GRUPLARI	2004 (Bin USD)	2005 (Bin USD)	Değişim (%)
Kara Ulaşım Araçları	420.138	524.829	%25
Hava Ulaşım Araçları	5.523	25.853	%368
Deniz Ulaşım Araçları	5.612	7.040	%25
İş ve İnşaat Makinaları	444.033	986.462	%122
Makine ve Ekipman	782.543	1.175.340	%50
Tıbbi Cihazlar	122.288	197.142	%61
Tekstil Makinaları	370.969	351.626	%-5
Turizm Ekipmanları	41.798	59.620	%43
Elektronik ve Optik Cihazlar	144.924	150.526	%4
Basın ve Yayın ile İlgili Donanımlar	105.479	134.803	%28
Büro Ekipmanları	208.604	262.942	%26
Gayrimenkuller	200.484	344.390	%72
Diğer	70.428	42.675	%-39
GENEL TOPLAM	2.920.823	4.263.257	%46

Kaynak: Leasing Dünyası, a.g.e., s. 7

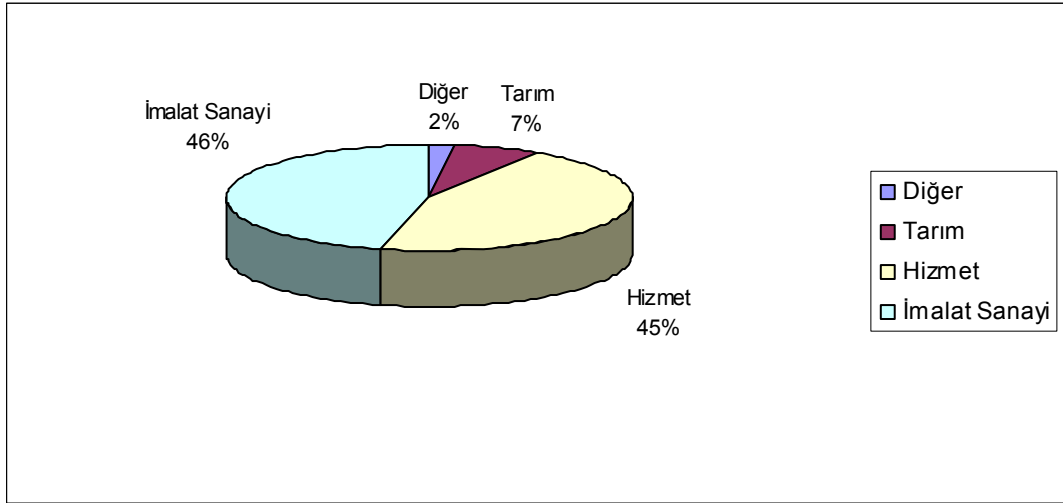
Tablo 5. 2.'de görüleceği üzere işlem hacminin mal gruplarına göre dağılımına baktığımızda, işlem hacminin % 73'ünü makine ve ekipman (3.1 milyar dolar), % 13'ünü nakliye ve ulaşım araçları (558 milyon dolar), % 6'sını bilgisayar

ve büro ekipmanları (263 milyon dolar), % 8'ini ise gayrimenkul (344 milyon dolar) işlemleri oluşturmaktadır.

Mal gruplarının detayına ve bir önceki seneye göre gelişimine bakıldığında işlem hacminde en büyük artış % 122 ile inşaat ve iş makinelerinde yaşanarak bu gruba yapılan finansman tutarı 986 milyon dolara ulaştı. İş ve inşaat makineleri 2004 yılından itibaren leasing hacmi içerisinde en çok artış kaydeden ekipman grubu olmakla birlikte 2005 yılının son çeyreğinde bu gruba yapılan finansmanda % 4'lük bir azalma kaydedilmiştir.

Gayrimenkul işlemleri ise geçen seneye göre % 72'lik artışla 344 milyon dolara ulaştı. Gayrimenkuller leasingdeki artış özellikle % 127 ile ikinci çeyrekte ve % 102 ile son çeyrekte gerçekleşti.

Bir önceki yıla göre en çok artış gösteren diğer mal grupları ise sırasıyla % 61 ile tıbbi cihazlar ve % 50 ile makine ve ekipman grubunda yaşanmıştır.

Grafik: 5. 1. Finansal Kiralama İşlemlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

Grafik 5.1.'de görüleceği üzere kiracıların faaliyet gösterdiği alanlar açısından baktığımızda 2005 yılında finanse edilen projelerin % 46'sı imalat sanayinde faaliyet gösteren kuruluşlara,% 45'i ise hizmet sektöründe faaliyet gösteren kuruluşlara gerçekleştirildi. İmalat sanayinin içinde en yüksek paylar sırasıyla tekstil, gıda ve kağıt ve metal sanayine ait. Hizmet sektöründe ise inşaat, taşımacılık ve sağlık sektörleri başta yer almaktadır.

Ayrıca, 2005 yılında tarım sektörüne sağlanan finansman tutarı artış göstererek payını geçen sene % 4'ten bu sene % 7'ye çıkardı. Bu yılın Ocak-Aralık döneminde tarım sektörüne yapılan finansal kiralama işlemleri 406 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

5. 3. HUKUKSAL YAPI

Türkiye'de finansal kiralama ile ilgili çalışmalar, bilimsel incelemeler ve araştırmalar biçiminde 1983 yılında başlamıştır. Bunu, finansal kiralama konusunu yasal bir temele oturtmak ve yasal bir çerçeveye bağlamak için tasarı hazırlık çalışmaları izlemiştir. Maliye Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Yabancı Sermaye Başkanlığı'nın ortak çalışmaları sonucu hazırlanan tasarı TBMM'ye sunulmuştur. TBMM'nin ilgili komisyonlarından geçen yasa tasarısı, Meclis Genel Kurulu'nda 10.06.1985 günü kabul edilmiş ve 28.06.1985 günlü ve 18795 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.⁵⁹ Kanun 5 ana bölüm ve 34 maddeden oluşmaktadır. Bu bölümler şu şekildedir.

- Genel Hükümler
- Sözleşmenin Hüküm ve Sonuçları
- Sözleşmenin Sona Ermesi
- Sözleşmenin Tabi Olduğu Hükümler
- Teşvik ve Vergiye Dair Hükümler

5. 3. 1. Finansal Kiralama Kanununun Amacı ve Kapsamı

Finansal Kiralama Kanununun amacı, Kanunun birinci maddesinde de belirtildiği gibi finansman sağlamaya yönelik finansal kiralamayı düzenlemektir. Kanun koyucu bütün dünyada kullanılan "leasing" sözcüğünü benimsememiş, bunun yerine "finansal kiralama" terimini kullanmayı tercih etmiştir.

Kanunun ikinci maddesinde kapsam sözleşmesinin hukuki yapısı, tarafların karşılıklı hak ve yükümlülükleri olarak belirlenmiştir. Kanunun üçüncü maddesinde ise kanunda kullanılan temel kavramlar tanımlanmıştır. Buna göre sözleşme; finansal

⁵⁹ EROL, Ahmet. a.g.e., s. 78

kiralama sözleşmesini, kiralayan; finansal kiralama şirketini, kiracı; finansal kiralamayı kabul edeni, kira bedeli; finansal kira bedelini ifade etmektedir.

5. 3. 2. Finansal Kiralama Sözleşmesi

Finansal Kiralama Sözleşmesi, Finansal Kiralama Kanununun 4. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre finansal kiralama sözleşmesi, “Kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyedliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartı ile kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakılmasını öngören bir sözleşmedir” şeklinde tanımlanmıştır.

5. 3. 3. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Konusu

Finansal kiralama sözleşmesine konu olabilecek taşınır ve taşınmaz mallar konu olabilir. Patent gibi fikri ve sınai haklar bu sözleşmeye konu olamazlar.

Taşınır mallar, tüketim ve yatırım malları olarak iki gruba ayrılır. Tüketim mallarını ise dayanıklı tüketim malları ve dayanıksız tüketim malları olarak ikiye ayırmak gerekir. Dayanıklı tüketim malları finansal kiralama konusu olmaktadır.

Bu açıklamalara göre finansal kiralama sözleşmesine konu olabilecek taşınır ve taşınmaz malların şu özelliklere sahip olması gerekir.

- a. Kira sözleşmesi süresi sonunda asli niteliği bozulmadan iadesi mümkün olabilecek mallar
- b. Kendi başına kullanım imkanı olan mallar
- c. Bir malın herhangi bir şekilde mütemmim cüz’ü veya teferruatı teşkil etmeyen ve sarf malzemesi niteliğinde olmayan mallar.⁶⁰

5. 3. 4. Finansal Kiralama Bedeli ve Ödeme Dönemleri

Finansal Kiralama Kanunu’nun 6. maddesinde finansal kiralamaya konu malların zilyetliğinin kiracıya devredilmesi karşılığında ödenecek kira bedelinin ve bunların ödeme dönemlerinin taraflar arasında serbestçe saptanabilmesi öngörülmüştür. Aynı madde hükmüne göre, finansal kiralama şirketi ile kiracı, kira

⁶⁰ ARSLAN, Mehmet. “Finansal Kiralamanın (Leasing) Vergi Kanunları Karşısındaki Durumu,” Lebib Yalkım Yayınları, Mükellefin Dergisi, Sayı 52, Nisan 1997, s. 99-100

tutarını sabit tutarlar üzerinden belirleyebilecekleri gibi, isterlerse değişken tutarlar üzerinden de belirleyebilirler, hatta bedelin Türk Lirası olarak tayini zorunlu olmayıp, Merkez Bankasınca alım satımı yapılan döviz cinsinden tespit edilmesi de mümkündür. Ancak yurt dışından yapılacak finansal kiralama işlemlerinde kiralama bedelinin yıllık 25.000 Amerika Doları karşılığı Türk Lirasından az olması mümkün değildir. Kanun koyucu, gerek finansal kiralama taksitlerinin tutarlarının ve gerekse ödeme şekli ve zamanı konusunda bir belirlemede bulunmamıştır.

Finansal kiralama taksitleri, adi kira ya da hasılat kirasında olduğu gibi her ay ya da belirli dönemlerde doğan ve ödenen borçlar değildir. Bir bütün olarak bir defada doğan fakat sonradan taksitler halinde ödenmesi kararlaştırılan tek bir borcun parçalarıdır. Bu borcun nasıl ifa edileceği ise, genellikle taraflar arasında akdedilen finansal kiralama sözleşmesine eklenen bir ödeme tablosu ile belirlenmektedir.⁶¹

5. 3. 5. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Süresi

Finansal Kiralama Kanunu'nun 7. maddesine göre, sözleşmeler en az dört yıl süreyle fesh edilemezler. Hangi kiralama hallerinde bu sürenin kısılacağı Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikte belirlenir, denilmektedir. Anılan kanunun gerekçesinden, kanunun kabul edildiği tarihte yürürlükte bulunan mevzuata göre menkul mallar 4 yılda amortismanına tabi tutarak itfa edilebileceği için, sözleşmelerin en az 4 yıl süreyle fesh edilemeyeceğinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Ancak teknolojik ömrü sözleşme süresinden daha kısa olan bazı iktisadi kıymetlerde kiralama süresi 2 yıl olabilmektedir. Hangi kiralama hallerinde sürenin dört yıldan az olacağı Bakanlar Kurulunca çıkarılan 92/3170 Sayılı Yönetmelik ile belirlenmiştir. Söz konusu yönetmeliğin 1'inci maddesine göre finansal kiralama sözleşme süreleri aşağıdaki hallerde dört yıldan kısa olabilir.

- Teknolojik niteliği veya ekonomik yararlanma ve işletme süresi itibariyle kullanımın dört yıldan kısa olduğu Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca onaylanan mallar

⁶¹ BALCI, Tamer. "Finansal Kiralama (Leasing) İşlemlerinin Hukuki ve Mali Boyut-2, Maliye ve Sigorta Yorumları, Sayı 426, Ekim 2004, s. 103

- Yurt içinde ve yurt dışında yerleşik finansal kiralama şirketleri tarafından yapılan kiralama işlemlerinde, ilk sözleşmenin devamı mahiyetinde, yeniden finansal kiralama sözleşmesine konu olan mallar

- Yurt içinde ve yurt dışında savaş hali ile savaşa yol açabilecek durumlar veya sabotaj, yangın, ağır kaza ve tabii afetler sebebiyle kiralama konusu malın, bu malı kiralayanın ya da kiracısının zarar gördüğü haller

Yukarıda belirtilen haller dışında finansal kiralama sözleşmesinin süresi en az dört yıldır.⁶²

5. 3. 6. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Şekli ve Tescili

Finansal Kiralama Kanunu'nun 8'inci maddesi hükmü uyarınca, finansal kiralama sözleşmesine konu olan malın taşınır veya taşınmaz olduğuna bakılmaksızın, sözleşmenin düzenleme şeklinde noterlikçe yapılması şarttır.

Taşınır mala ait sözleşme, kiracının ikametgahı noterliğinde özel sicile tescil edilir. Taşınmaz mala ait sözleşme ise taşınmazın bulunduğu tapu kütüğünün beyanlar hanesine, gemilere ait sözleşmeler ise gemi siciline şerh edilir. Tescil veya şerhden sonra üçüncü kişilerin finansal kiralama konusu mal üzerindeki aynı hak iktisapları kiralayana karşı ileri sürülemez. Yurt dışında yerleşik kiralayan şirketin Türkiye'de şubesi yoksa sözleşmeler Hazine Müsteşarlığı tarafından tescil edilir.

Finansal Kiralama sözleşmeleri herhangi bir noter tarafından düzenleme şeklinde yapılabilir. Fakat, hangi noter tarafından yapılırsa yapılsın taşınırlara ilişkin bütün finansal kiralama sözleşmelerinin kiracının ikametgahı noterliğinde özel sicile tescil edilmesi gerekmektedir. Kiracının ikametgahı noterliğinden kasıt kiracının ikamet ettiği şehir merkezindeki herhangi bir noterdir.

5. 3. 7. Finansal Kiralama İşlemlerinde Parasal Sınır

Finansal Kiralama şirketlerinin yapacağı finansal kiralama işlemlerinin tutarının sınırı ile ortakları veya grup şirketleri ile yapacağı kiralama işlemlerinin tutar ve esaslarını belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

⁶² SOMUNCUOĞLU, Ünal. Türk Hukuku'nda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesine Yüzeysel Bir Bakış, İBD, Sayı 4-6, C. 60,1998, s. 245 vd.

Bu çerçevede 08.07.1992 tarihinde finansal kiralama işlemlerinde süre ve sınırın tespitine dair yönetmelik yayınlanmıştır.

Tebliğ'de finansal kiralama şirketlerinin kiralama işlemlerinin toplam tutarının öz kaynaklarının 30 katını, ortakları veya şirketler grubu ile yapacağı kiralama işlemleri toplam tutarının ise, öz kaynaklarının 15 katını geçemeyeceği belirtilmiştir.

İktisadi devlet teşekkülleri ile kamu iktisadi kuruluşlarının veya bunların müessese ve bağlı ortaklıklarının, Devlet Planlama Teşkilatının uygun görüşü alınmak suretiyle Hazine Müsteşarlığınca onaylanacak kiralama işlemlerinde, yukarıda belirtilen oranlar aranmaz.⁶³

5. 3. 8. Finansal Kiralama Şirketinin Hukuki Yapısı

Finansal kiralama şirketleri 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'nun 10 ve 11. maddeleri ile Finansal Kiralama şirketlerinin kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin yönetmenlikte belirtilen esaslara göre kurulmaktadır. Buna göre;

- Finansal kiralama şirketleri, yalnızca anonim ortaklık şeklinde kurulabilir.
- Finansal kiralama şirketlerinin kuruluşu ve şube açmaları, Hazine

Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu Bakanlığın iznine tabi bulunmaktaydı. Fakat 2006 yılından itibaren bu yetki Hazine Müsteşarlığından alınarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na devredilmiştir. Ön izin verilme şekli ve şartlarını belirleyen 28.04.1992 tarihli finansal kiralama şirketlerinin kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin yönetmenlikte ayrıntılı olarak belirlenmiştir.

- Finansal kiralama şirketlerinin ödenmiş sermayeleri bir milyar Türk Lirası'ndan az olamaz. Bu miktarlar Bakanlar Kurulunca beş katına kadar arttırılabilir.

Yabancı finansal kiralama şirketlerinin izin almadan şube açarak faaliyette bulunmaları yasaklanarak yerli şirketler ile eşit koşullara getirilmiş olmaktadır. Fakat yabancı finansal kiralama şirketlerinin şube açmadan finansal kiralama sözleşmesi yapmaları yasaklanmamıştır. Bu şirketler, sözleşmelerini Hazine Müsteşarlığınının bağlı bulunduğu Bakanlığa tescil ettirmek suretiyle finansal kiralama sözleşmesi yapabilirler.

⁶³ KOÇ, Mehmet. a.g.e., s. 50

5. 3. 9. Finansal Kiralama Sözleşmesinden Doğan Davalar

Finansal Kiralama Kanunu'nun 31'inci maddesi hükmüne göre finansal kiralama sözleşmelerinden doğan davalar ticari dava niteliğinde olup, finansal kiralama sözleşmelerinin uygulanmasından doğan uyuşmazlıklar Ticaret Mahkemelerinde görülür.

5. 4. SÖZLEŞMENİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

5. 4. 1. Kiracının Hakları ve Borçları

Kiracı sözleşme süresince finansal kiralama işlemine tabi olan malın zilyedi olup, sözleşmenin amacına uygun olarak her türlü faydayı elde etme hakkına sahip bulunmaktadır.

Kiracının finansal kiralama sözleşmesinden doğan borçlarını şu şekilde sıralayabiliriz.

- Kiracı, finansal kiralama konusu malı sözleşmede öngörülen şart ve hükümlere göre itina ile kullanmak zorundadır. Kiracı, kiralama konusu maldan esas amacına uygun şekilde yararlanmak zorundadır. Kiracı, malın özünü değiştirecek, ona zarar verecek veya değerini düşürecek şekilde kullanamaz. Buradaki temel düşünce, malın kötü kullanım sonucu değerini kaybederek teminat fonksiyonunu yerine getiremez duruma düşmesini önlemektir.⁶⁴

- Finansal kiralama sözleşmesinde aksine hüküm yoksa kiracı, malın her türlü bakımından ve korunmasından sorumlu olup, bakım ve onarım masrafları kiracıya aittir. Kanun burada emredici bir hüküm getirmeyip tamamlayıcı bir hüküm koymuştur.

- Kiracı, kiralayan tarafından yaptırılan sigorta poliçesinin primlerini ödemekle sorumludur. Kiracının sigorta primlerini ödemesi iki şekilde olabilir. Ya sigorta primleri kiracı tarafından doğrudan sigorta şirketine ödenir. Ya da sigorta primleri kiralayana ödenir ve kiralayan tarafından da sigorta şirketine ödenir.

⁶⁴ KOCAAĞA, Köksal. Türk Özel Hukuku'nda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi, Ankara 1999, s.128

- Finansal kiralama sözleşmesi sona erdiğinde, sözleşmeden doğan satın alma hakkını kullanmayan veya bu hakkı bulunmayan kiracı, finansal kiralama konusu malı derhal geri vermekle yükümlüdür.

5. 4. 2. Kiralayanın Hakları ve Borçları

Kiralayanın finansal kiralama sözleşmesinden doğan haklarını şu şekilde sıralayabiliriz;

- Finansal kiralama konusu mal kiralayan şirketin mülkiyetindedir.

- Finansal kiralama sözleşmesinde devir yetkisi kiralayan şirkete tanınabilir.

Bu durumda devir ancak başka bir kiralayan yapılabilir. Devralan sözleşme koşullarına uymak zorundadır.

- Kiralayanın haklarından biri de kira bedellerinin kendisine ödenmesidir. Kira bedellerinin zamanında ödenmemesi durumunda kiralayan şirket sözleşmeyi feshetme hakkına sahiptir. Kira bedelini ödemedede gecikmeye düşen kiracıya, kiralayan 30 günlük süre tanır. Bu süre içerisinde kira bedeli ödenmezse, kiralayan sözleşmeyi feshedebilir. Ancak, bu süre satın alma hakkı içeren sözleşmelerde 60 gün olarak uygulanır.

Kiralayanın finansal kiralama sözleşmesinden doğan borçlarını ise şu şekilde sıralayabiliriz.

- Kiralayan, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü kişilerden, satın aldığı veya başka şekilde temin ettiği malı, her türlü faydayı sağlamak üzere kiracıya bırakmak zorundadır. Kiracının kiralama konusu mal üzerinde sahip olduğu kullanma ve yararlanma hakkını kullanabilmesi için kiralama konusu malın doğrudan zilyetliğine sahip olması yeterlidir.⁶⁵

- Kiralayanın, finansal kiralama konusu malın satıcısı veya üreticisi ile zamanında sözleşme yapması ve gerekli ödemeyi zamanında yerine getirerek malın geç teslim edilmemesini sağlaması gerekir.

- Kiralayan finansal kiralama konusu malın mülkiyetini başkasına devredemez. Ancak kiralayan sözleşmeye konulacak bir madde ile bu hakkı sadece bir başka kiralayana devredebilmek koşuluyla olabilir.

⁶⁵ YAVUZ, Cevdet. Türk Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, 6. Baskı, İstanbul 2002, s. 394

5. 4. 3. Kiracının ve Kiralayanın İflası veya İcra Takibine Uğraması

5. 4. 3. 1. Kiracının İflası veya İcra Takibine Uğraması

Kiracının iflas etmesi durumunda, iflas memuru İcra İflas Kanunu'nun 221. maddesine göre büro teşkilinden önce finansal kiralama sözleşmesi kapsamındaki malların ayrılmasına karar verir. Çünkü bu malların mülkiyeti iflas etmiş kiracıya değil finansal kiralama şirketine aittir. Ancak bu hükmün uygulanabilmesi için iflas masası dışında bırakılacak malların finansal kiralama sözleşmesinin konusu olduğuna dair hiçbir şüphenin bulunmaması ve malların kiracının elinde bulunması gerekmektedir. Bunun için taşınır malların noterlerce tutulan ve finansal kiralama sözleşmelerinin tescil edildiği özel sicillere, taşınmaz malların tapu kütüğüne, gemilerin ise gemi siciline tescil edilmiş olması gerekmektedir.

İflas memurunun malların iflas masası dışında kalmasına karar vermesi durumunda, kiracının alacağı bulunan alacaklıların bu kararı öğrendikleri tarihten itibaren 7 gün içerisinde icra tetkik merciine itiraz etme hakları bulunmaktadır. Tetkik merciinin bu itirazları bir ay içerisinde karara bağlaması gerekmektedir.

Kiracının elinde bulunan finansal kiralama konusu malların haczi ancak üç durumda haczedilebilir.

- Finansal kiralama sözleşmesi hukuken geçerli olmakla birlikte, Finansal Kiralama Kanunu'na uygun değilse, kiracının elinde bulunan finansal kiralama konusu malların haczedilmesi mümkündür.

- Finansal kiralama sözleşmesinde, sözleşme sona erdiğinde kiralama konusu malların mülkiyetinin herhangi bir bedel ödemeksizin kiracıya intikal edeceği belirtilmişse, kiralama müddetinin sonunda etkili olmak üzere malların haczi mümkündür.

- Finansal kiralama sözleşmesinde, kiracıya sözleşme sona erdiğinde kiralama konusu malların mülkiyetini belli bir bedel karşılığında satın alma hakkı verilmişse, sözleşme sonunda etkili olmak üzere kiralama konusu malların haczi mümkündür.

5. 4. 3. 2. Kiralayanın İflası veya İcra Takibine Uğraması

Finansal Kiralama Kanunu'nun 20. maddesinde kiralayanın iflas etmesi durumunda, finansal kiralama sözleşmesi kararlaştırılan sürenin sonuna kadar iflas masasına karşı geçerliliğini sürdürür.

Bu madde ile kiracının ekonomik yararlanma hakkı ve kullanma hakkı korunmaktadır. Finansal Kiralama Kanunu'na uygun özel sicil veya tapu kütüğüne şerhli sözleşmelerde, sözleşme iflas masasına geçerliliğini sürdürecektir. İflasın ilanından itibaren kiracı, finansal kiralama bedellerini iflas masasına ödeyecektir. Kiracıya sözleşme sonunda satın alma hakkı tanınmış ise, iflas kapanmamışsa iflas idaresine veya mal başka bir finans kuruluşuna devredilmiş ise bunlara karşı alım hakkını kiracı kullanabilir.⁶⁶

Finansal kiralama şirketlerinin şahsi borçlarından dolayı kira bedellerinin haczedilmesi mümkündür. Bu durumda kiracıların kira bedellerini icra dairesine ödemeleri gerekmektedir.

5. 5. FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

5. 5. 1. Sözleşme Süresinin Dolması Nedeniyle Sona Ermesi

Finansal Kiralama Kanunu'nun 21. maddesine göre, finansal kiralama sözleşmesi kararlaştırılan sürenin dolmasıyla son bulur. Ancak, taraflardan her biri sürenin bitiminden en az 3 ay önce bildirmek kaydıyla, mevcut veya yeni şartlarla sözleşmenin uzatılmasını talep edebilirler. Sözleşmesinin uzatılması tarafların anlaşmasına bağlıdır.

Borçlar Kanunu'nun 263'üncü maddesinde, kiracının sözleşme süresi bitmiş olmasına rağmen kiralanan şeyi kullanmaya devam etmesi ve kiraya verenin de sürenin dolduğunu bilmesine rağmen itiraz etmemesi halinde sözleşmenin süresiz olarak yenilenmiş sayılacağı belirtilmektedir. Oysa, finansal kiralama sözleşmeleri, süresiz olarak akdedilemez ve tarafların sükutu ile yenilenmez. Yenilenme tarafların karşılıklı iradelerine bağlıdır. Kiracının malı kiralayanın bilgisi altında kullanmaya devam etmesi sözleşmenin uzatıldığı, yenilendiği anlamına gelmez. Finansal Kiralama Kanunu'nun normal kiralama sözleşmeleri için öngörülen bu kuraldan farklı bir kural getirmesinin amacı, süre sonunda yeniden finansal kiralama sözleşmesi yapılarak aleniyeti sağlamaktır. Yenileme sonucu kurulan sözleşmenin de bir finansal kiralama sözleşmesi olduğunu kabul etmek gerekir.

⁶⁶ NAZLIOĞLU, Gültekin. Finansal Kiralama Hukuku Sempozyumu, Görüşme Tutanağı, Abant 15-17 Ekim 1999, s.196

5. 5. 2. Sözleşmenin Diğer Nedenlerle Sona Ermesi

Finansal kiralama sözleşmesi, sürenin sona ermesinin yanında, taraflardan birinin sözleşmeyi feshetmesi suretiyle sona erebileceği gibi, diğer sebeplerle de sona erebilir. Sözleşmenin diğer sebeplerle sona ermesi halleri Finansal Kiralama Kanunu'nun 22'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre finansal kiralama sözleşmeleri;

- Finansal kiralama şirketinin sona ermesi
 - Finansal kiralama şirketinin tüzel kişiliğini kaybetmesi
 - Kiracının iflası ve aleyhine yapılan bir icra takibinin semeresiz kalması
 - Kiracının ölümü veya fiil ehliyetini kaybetmesi
 - Kiracının işletmesini tasfiye etmesi
- Hallerinde, sözleşmede aksine bir hüküm yoksa sona erer.

5. 6. FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMESİNİN FESHİ

5. 6. 1. Kiracının Finansal Kiralama Bedelini Ödemede Temerrüde Düşmesi

Finansal Kiralama Kanunu'nun 23. maddesinde kiralayan, finansal kiralama bedelini ödemede temerrüde düşen kiracıya verdiği otuz günlük süre içinde de ödenmemesi halinde, sözleşmeyi feshedebilir. Ancak, sözleşmede, süre sonunda mülkiyetin kiracıya geçeceği kararlaştırılmış ise, bu süre altmış günden az olamaz.

Ayrıca, Finansal Kiralama Kanunu'nun 23'üncü maddesi birinci fıkrasına göre, sadece sözleşmenin feshinin öngörülmüş olmasına rağmen, kiralayan, aynen ifa ile temerrüd faizini veya verimsiz geçecek otuz günlük sürenin sonunda sözleşmenin ifa edilmemesinden doğan zararın tazminini talep etme haklarını da kullanabilir.

5. 6. 2. Taraflardan Birinin Sözleşmeye Aykırı Hareket Etmesi Nedeniyle Sözleşmenin Feshi

Finansal Kiralama Kanunu'nun 23. maddesi ikinci fıkrasına göre, taraflardan birinin sözleşmeye aykırı harekette bulunduğu hallerde, bu aykırılık nedeniyle diğer tarafın sözleşmeyi devam ettirmesinin beklenemeyeceği durumlarda sözleşme feshedilebilir. Taraflardan birisinin sözleşmeye aykırı hareket etmesi, finansal

kiralama sözleşmesinin feshi için zorunlu olmakla birlikte, aynı zamanda, bu aykırılığın diğer tarafın sözleşme ilişkisine devam etmesinin beklenemeyeceği bir durum yaratması gerekir.

5. 6. 3. Finansal Kiralama Konusu Malın Zamanında Kiracıya Teslim Edilememesi Nedeniyle Sözleşmenin Feshi

Finansal Kiralama Şirketinin malın imalatçısı veya satıcı ile zamanında sözleşme yapmaması veya gerekli ödemeyi zamanında yerine getirmemesi veya diğer sebepler ile kiracıya teslim edilmemesi durumunda Finansal Kiralama Kanunu'nun kiralayanın borçlarını ifade temerrüdünü düzenleyen 16'ncı maddesi uygulama alanı bulacaktır. Bu durumda kiracı, sözleşmeyi feshederek sözleşmenin kurulamamasından doğan olumsuz zararlarını talep etme olanağına sahiptir.

5. 7. FİNANSAL KİRALAMA KANUNUNDA ÖNGÖRÜLEN TEŞVİKLER

Finansal Kiralama Kanunu'nun 28. maddesinde; teşvik belgesine bağlanmış bulunan yatırımların tamamının veya bir bölümünün finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde kiralayın, kiracının teşvik belgesinde belirtilen ve satın alma halinde onun tarafından kullanılmasına hak kazanan teşviklerden Devlet Planlama Teşkilatı'nca teşvik mevzuatına göre belirlenecek esaslar çerçevesinde yararlanılır, hükmü bulunuyordu.⁶⁷ Ancak, 4842 sayılı kanun ile yapılan değişiklikler neticesinde yatırım teşvik belgesi kullanma zorunluluğu ortadan kaldırılmıştır.⁶⁸

5. 7. 1. Yatırım İndirimi

Finansal Kiralama Kanunu'na göre kiralama konusu malın mülkiyeti finansal kiralama şirketine aittir. Kiracıya, işleme konu mal ve malların sadece zilyetliği ve kullanma hakkı devredilmektedir. Bundan hareketle, finansal kiralama yatırım indiriminden faydalanma hakkı malın mülkiyetine sahip finansal kiralama şirketine ait olmaktadır. Yatırımın finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde de

⁶⁷ EYİMAYA, Üzeyir. "Finansal Kiralama Uygulamasında Yatırım İndirimi", Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog, Sayı 205, Mayıs 2005, s. 5

⁶⁸ BIYAN, Özgür. "Finansal Kiralama (Leasing) Konusu Yatırım Mallarında Yatırım İndirimi Uygulaması", Yaklaşım Dergisi, Sayı 150, Haziran 2005, s.198

finansal kiralama şirketi bu yolla gerçekleştirilen yatırıma isabet eden indirimden yararlanır.

Finansal Kiralama Kanunu'nun 5. maddesine göre yeni olmak şartıyla finansal kiralamaya her türlü taşınır ve taşınmaz mallar konu olabilir. Ancak, patent gibi fikri ve sınai hakla kiralamaya konu olamazlar. Kiralama konusu malların yeni olmasından amaç, bunların yurt içinde veya yurt dışında daha önce hiçbir şekilde kullanılmamış olmasıdır.

Ancak, Gelir Vergisi Kanunu'nun yatırım indirimiyle ilgili ek. 3. maddesine göre, yurt dışında kullanılmış olsalar dahi Devlet Planlama Teşkilatınca uygun görülen deniz ve hava araçlarının finansal kiralama konusu yapılması halinde, bu aktif kıymetler yatırım indirimi uygulaması bakımından yeni addolunurlar.

5. 7. 2. Gümrük Muafiyetinden Yaralanma

Finansal Kiralama Kanunu'nun 29. maddesine göre yabancı leasing şirketi ile kiracı arasında yapılan leasing sözleşmesi kapsamında yurt dışından ithal edilen mallar için gümrük vergisi erteleme açısından önemli kolaylıklar sağlanmıştır. Gümrük vergisi erteleme uygulaması sadece yabancı leasing şirketi ile yapılan sözleşmelerde uygulanmaktadır. Yoksa, Türk leasing şirketlerinin ithal ettiği bir malı kiraya vermesi durumunda bu uygulamadan yararlanması söz konusu değildir.

Yabancı bir leasing şirketi ile kiracı arasında imzalanan satın alma hakkı bulunmayan bir leasing sözleşmesi kapsamında yapılacak ithalatlarda, gümrük mevzuatının süre kısıtlaması hariç, sözleşme süresine bağlı olarak, geçici muafiyet rejimine dair hükümleri uygulanır. Leasing sözleşmesinde satın alma hakkı bulunsa dahi teşvik belgesinde gümrük muafiyetinden yararlanılması öngörülmemiş mallar da bu çerçevede değerlendirilecektir.

Yukarıdaki şekilde Türkiye'ye getirilen mallar için ileride doğabilecek vergileri karşılayacak miktarda teminat alınır. Teminat olarak 6183 Sayılı Kanunun 10. maddesinde yer alan ve aşağıda belirtilen kıymetler kabul edilecektir.

- Para
- Bankalar tarafından verilen teminat mektupları
- Hükümetçe belirlenecek milli esham ve tahvilat

- İlgililer veya ilgililer lehine üçüncü şahıslar tarafından gösterilen ve alacaklı amme idarelerince haciz varakalarına müsteniden haczedilen menkul ve gayrimenkul mallar.

Daha önce verilen teminatlar aşağıda belirtilen durumların gerçekleşmesi halinde iade alınır.

- Sözleşme süresi sonunda kesin ithalatın yapılması ve kiralayana iade edilmek üzere yurt dışına çıkarılması

- Sözleşme süresi sonunda kesin ithalatın yapılmak istenmesi halinde gerekli gümrük vergi ve resimlerinin ödenmesi

- Sözleşme süresi sonunda finansal kiralama konusu malların kesin ithalatının yapılması halinde, vergi ödeme mükellefiyetinin başladığı tarihteki cari kur ve normal fiyat üzerinden hesaplanacak gümrük vergileri tahsil olunur.

5.8. FİNANSAL KİRALAMANIN VERGİ MEVZUATI KARŞISINDAKİ DURUMU

Ülkemizdeki finansal kiralama ile ilgili düzenlemeler 1985 yılında 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile mevzuatımıza girmiş, 4842 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 25. maddesi ile de finansal kiralama işlemlerinde değerlendirme başlığı altında Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 290. maddesine eklenen hükümlerle vergi kanunlarında da yerini almıştır.

01.07.2003 tarihinden itibaren yürürlüğe giren yeni düzenleme; uluslararası muhasebe standartlarına ve muhasebenin temel kavramlarından özün önceliği kavramına uygun, adi kiralama sayılan bazı kiralamaları da kapsamına alan vergisel hükümler içermekte olup, finansal kiralama işlemi yapan firmaları ve kiracıları önemli ölçüde etkileyecek değişiklikler getirmiştir.

Yeni düzenlemeye göre finansal kiralama; kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır şeklinde tanımlanmış ve kiralama işlerinde;

- İktisadi kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi

- Kiracıya kira süresi sonunda iktisadi kıymetli rayiç bedelden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması
- Kiralama süresinin, iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün % 80'inden daha büyük bir bölümünü kapsaması
- Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin % 90'ından daha büyük bir değeri oluşturması hallerinin herhangi birinin varlığı durumunda kiralama işlemi finansal kiralama kabul edilir hükmü getirilmiştir.⁶⁹

5. 8. 1. Finansal Kiralama İşlemlerinin Vergi Usul Kanunu Karşısındaki Durumu

Vergi Usul Kanunu'na eklenen mükerrer 290. madde ile finansal kiralamanın içeriği büyük ölçüde değiştirilmiştir. Daha sonra çıkarılan 319 Sıra Nolu Vergi Usul Kanunu, Genel Tebliği ile de konuya açıklık getirilmiştir.

Buna göre, 4842 Sayılı Yasa ile getirilen düzenlemeden önce finansal kiralama şirketi, kiraladığı iktisadi kıymetli kendi aktifleri arasında gösterip amortisman ayırırken, kiracı sadece kira ödemelerini giderleri arasında gösterebilmekteydi. Bunun sonucu olarak da, kiralanan iktisadi kıymet, kiracı tarafından mali tablolarında herhangi bir şekilde gösterilmemekteydi. Bu durum ise, muhasebenin temel kavramlarından biri olan “özün önceliği” kavramıyla çelişmekteydi. Bu olumsuzluğu gidermek için Vergi Usul Kanunu'na eklenen mükerrer 290. madde hükmü ile kiralanan iktisadi kıymeti aktiflerinde gösterme hakkı kiralayanda alınarak kiracıya verilmiştir.

Söz konusu düzenlemeden önce, finansal kiralama konusu iktisadi kıymet için düzenlenen faturada yazılı kira bedelinin tamamı anapara ve faiz ayırımına gidilmeksizin finansal kiralama şirketince gelir olarak yazılabilmekte iken; yapılan düzenleme ile finansal kiralama şirketi kira bedellerini anapara ve faiz olarak ayıracak ve sadece faiz kısmını gelir olarak dikkate alacaktır.

Ayrıca, önceki uygulamada anapara ve faizden oluşan fatura bedelinin (Kira bedeli) tamamı kiracı tarafından ilgili olduğu dönemde gider olarak

⁶⁹ OKUDAN, Bülent. “Finansal Kiralamada Ekonomik Ömür ve Amortisman,” Vergi Dünyası, Sayı 276, Ağustos 2004, s.16

kaydedilebiliyorken; yeni düzenleme ile artık kiracılar da kira ödemelerini anapara ve faiz olarak ayrıştırarak ve sadece faiz giderini dönem giderleri arasında dikkate alacaklardır.

Kiracının, kira ödemeleri içerisindeki anapara ödemelerini gider olarak yazamamasının nedeni ise, kiracının aktifleştirdiği iktisadi kıymet üzerinden amortisman ayırarak dönem giderleri içerisinde buna yer verebilmesidir. Aksi takdirde, anapara ödemelerinin de gider olarak dikkate alınması, mükerrer gider kaydına yol açacaktır.⁷⁰

5. 8. 2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Gelir ve Kurumlar Vergisi Karşısındaki Durumu

Finansal kiralama işlemlerinden elde edilen gelir, Gelir Vergisi Kanunu'nun 70. maddesine göre her ne kadar Gayrimenkul sermaye iradı olarak değerlendirilirse de, yine aynı maddede, Gayrimenkul sermaye iradına konu olan malların ticari bir işletmeye dahil bulunması halinde bunların iratlarının ticari kazancın tespitine dair hükümlere göre vergilendirileceği ve hesaplanacağı belirtilmiştir.⁷¹

Buna göre, finansal kiralama şirketlerinin elde ettikleri kira gelirleri; kira konusu malların hukuki mülkiyetine sahip olmanın bir sonucu olarak kendi işletmelerinin aktifinde kayıtlı olması nedeniyle ticari kazanç olacaktır ve bu şirketlerin kazançları Kurumlar Vergisi Kanunu gereğince vergiye tabi tutulacaktır.

Dar mükellefiyete tabi kurumların, Finansal Kiralama Kanunu çerçevesinde elde edecekleri kazanç ve ücretlerinden Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 3239 sayılı kanununun 77. maddesi ile değişik 24. maddesi gereğince yapılacak vergi tevkifatı oranını tespit yetkisi Finansal Kiralama Kanunu'nun 30. maddesi ile Bankalar Kurulu'na verilmiş olup Bakanlar Kurulu bu yetkisine dayanarak 93/5147 sayılı kararla değiştirilen şekli ile Finansal Kiralama Kanunu kapsamındaki faaliyetlerden

⁷⁰ EKİNCİ, Hasan. "Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme Esasları ve Muhasebe Uygulaması", Vergi Raporu, Sayı 70, Nisan-Mayıs 2004, s. 93

⁷¹ ALTINDAĞ, Mehmet. "Finansal Kiralamanın Vergi Karşısındaki Durumu", Mali Çözüm, Sayı 66, 2005, s.33

sağlanacak gayrimenkul sermaye iratlarından % 1 diğerlerinden ise % 20 olarak tevkifat yapılacağını belirlemiştir.⁷²

5.8.3. Finansal Kiralama İşlemlerinin Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu

Finansal Kiralama Kanunu'nda Katma Değer Vergisine ilişkin hiçbir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, Gelir Vergisi Kanunu'nun 70. maddesinde belirtilen mal ve hakların kiralanması işlemlerinin Katma Değer Vergisine tabi olacağı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinin (f) bendinden belirtilmiştir. Bakanlar Kurulu finansal kiralama konu malların teslimi ve bu malların kiralanması işlemleri için vergi nispetini ayrı ayrı sifıra kadar indirmeye ve kanuni seviyesine kadar arttırmaya da yetkilidir. Bakanlar Kurulu bu yetkisini 23.11.1986 gün 86/11217 sayılı kararı ile finansal kiralamaya konu malların teslimi ile bu malların kiralanması işlemlerinde uygulanacak KDV oranını % 1 olarak tespit etmiştir.

Katma Değer Vergisinin 28. maddesine göre finansal kiralama konusu olan malların hem finansal kiralama şirketine teslim edilmesi hem de şirketçe bu malların kiralanması ayrı ayrı % 1 oranında KDV'ye tabi olacaktır. Kiraya veren şirket, kiralama konusu malları teslim aldığı anda % 1 oranında KDV ödeyecek, aynı malları kiracıya kiraya vermesi halinde de elde edeceği kira bedelleri üzerinden yine % 1 KDV tahsil edip aynı kanunun 29. maddesinde yer alan esaslar çerçevesinde gerekli indirimleri yapıp aradaki müspet farkı ilgili vergi dairesine genel hükümlere göre ödeyecektir. Söz konusu malların finansal kiralama şirketine yurt dışında ithal etmeleri durumunda da KDV bu esaslar çerçevesinde hesaplanıp ödenecektir.

4842 sayılı kanun ile finansal kiralama işlemlerinde Katma Değer Vergisi uygulamasına ilişkin olarak herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bu nedenle düzenleme öncesi uygulama, finansal kiralama şirketi tarafından malın satın alınması, finansal kiralama faturaları ve sözleşme bitiminde malın kiracıya teslimine ilişkin olarak söz konusu düzenleme öncesindeki uygulama aynen sürdürülecektir.⁷³

⁷² KARAKOÇ, Güven. "Finansal Kiralama (Leasing) Şirketlerinin Özellikleri ve 4842 Sayılı Kanun Çerçevesinde Vergisel Boyutları", Vergi Raporu, Sayı 65, 2003, s. 83

⁷³ GENCER, Çağlan Ahmet. "Finansal Kiralama Sürecine 4842 Sayılı Kanun ile Getirilen Yeni Bir Bakış Açısı", Vergi Sorunları, Sayı 179, Ağustos 2003, s. 87

Buna göre 4842 Sayılı Kanun ile birlikte yapılan değişikliklerden sonra Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılan teslim ve hizmetler için halen geçerli olan ve kiralama konusu malın cinsine göre uygulanmakta olan % 1, % 8, % 18'lik Katma Değer Vergisi oranları geçerliliğini koruyacaktır.

5. 8. 4. Finansal Kiralama İşlemlerinin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ve Damga Vergisi Karşısındaki Durumu

Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'nin mükellefleri bankalar, bankerler ve sigorta şirketleridir. Bu nedenle finansal kiralama şirketlerinin finansman amacıyla ticari bankalardan temin edecekleri kredileri BSMV'ye tabi olacaktır. Banka ve sigorta şirketlerinin, Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemlerle ilgili olarak aldıkları paralar Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'nden hariç tutulmuştur.

Finansal Kiralama Kanunu'nun 30'ncu maddesine göre, finansal kiralama sözleşmeleri her türlü vergi, resim ve harçtan istisnadır. Noterde düzenleme zorunluluğu olan finansal kiralama sözleşmeleri için sadece noter ücreti ödenmektedir. Damga Vergisi Kanuna ekli (1) Sayılı Tablonun "1 Akitlerle İlgili Kağıtlar" başlığı altındaki I/1-C pozisyonunda kira mukavelenameleri için (Binde 1,5) oranında damga vergisi uygulanacağı hükmedilmiştir. Ancak, finansal kiralama sözleşmeleri her türlü vergi, resim ve harçtan istisna olduğu için, sözleşme bedeli üzerinden Damga Vergisi ve Harç ödenmez. Aynı şekilde, finansal kiralama işlemleri için verilen ipotek, banka teminat mektubu gibi teminatlar da Damga Vergisi'nden istisna tutulmuştur.⁷⁴

5. 9. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN DEĞERLENMESİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

24.04.2003 Tarih ve 25088 Sayılı Resmi Gazetede 4842 Sayılı Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun yayımlanmıştır. Bu kanunun 25. maddesi ile Vergi Usul Kanunu'na mükerrer 290'ıncı madde eklenmiş ve

⁷⁴ DEMİRBİLEK, Kadir. "Finansal Kiralama Kanunu Kapsamında Yapılan Finansal Kiralama Sözleşmelerinin Vergi Usul Kanununda Tanımlanan Kriterlere Uymamasının Vergi Uygulamaları ve Teşvikler Açısından Değerlendirilmesi", Vergi Sorunları, Sayı 191, Ağustos 2004, s.58

01.07.2003 tarihinden geçerli olmak üzere finansal kiralama işlemlerinde değerlendirme yeni esaslara bağlanmıştır.⁷⁵ Bu nedenle, bu çalışma yeni düzenlemeler doğrultusunda ele alınacaktır.

5. 9. 1. Kiralayana İlişkin Değerleme Esasları

Vergi Usul Kanunu'na eklenen mükerrer 290. madde ile finansal kiralama işlemlerinde değerlemeye ilişkin esaslar kiralayan ve kiracı açısından ayrı ayrı belirtilmiştir. Bu nedenle, yeni düzenlemelere göre kiralayan açısından yapılması gereken değerlendirme esasları aşağıdaki gibi olacaktır.

- Kiralama süresi boyunca kiracı tarafından yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı, yani anapara artı faiz, alacak olarak aktife alınacaktır. Diğer taraftan, aktifleştirilen alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark ise, gelecek dönemlere ait faiz geliri olarak pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilerek kayıtlara intikal ettirilecektir.

- Kiralama konusu iktisadi kıymet ise, söz konusu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin düşülmesi sonucu bulunacak tutar ile değerlendirilecektir. İktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutarın sıfır veya negatif olması durumunda, iktisadi kıymet iz bedeliyle değerlendirilip aradaki fark iktisadi kıymetin elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar gibi işleme tabi tutulacak olup gelir kaydedilecektir. Finansal kiralama konusu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değeri ile kira ödemelerinin bugünkü değeri çoğu zaman birbirine eşit olduğundan finansal kiralama şirketi veya kiralayan, iktisadi kıymeti genel olarak iz bedeliyle kayıtlarında gösterecektir. İktisadi kıymetin net aktif bilanço değerinden, kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu oluşacak tutarın pozitif olması durumunda, pozitif fark finansal kiralama şirketi tarafından amortismanına tabi tutulacaktır.

- Gelecek dönemlere ait faiz gelirleri, kiralanan iktisadi kıymetin finansal kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihteki rayiç bedelinden, her bir dönem sonunda anapara geri ödemelerinin düşülmesi sonucu kalan tutar üzerinden sabit bir dönemsel faiz oranı oluşturacak şekilde hesaplanması suretiyle tahakkuk ettirilecektir.

⁷⁵ ÖZTÜRK, Bünyamin;ÖZER, Mustafa. “Finansal Kiralamaya İlişkin Yeni Esaslar”, Vergi Sorunları, Kasım 2003, Sayı 182, s. 9

Tahakkuk tarihinden vadenin bitiminin anlaşılması gerekmektedir. Her bir dönem ifadesinden, kira sözleşmesi ekinde yer alan ödeme planındaki ödeme dönemlerinin anlaşılması gerekmektedir.

- Aktifleştirilen alacak tutarının reeskonta tabi tutulması söz konusu olmayacaktır.

- Kiralayan şirketler tarafından iktisadi kıymetin satın alınmasında Türk Lirası veya döviz cinsinden kredi kullanılmış ise ilk yıl için ödenen kur farkları ve faiz giderlerinin sözleşme yapılmasından önce kıymetin maliyetine ilave edilebilecek olması durumunda maliyete ilave edilecek, aksi halde ve diğer yıllarda ise gider kaydedilecektir.

- Kiralayanın finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin üretimini veya alım satımını yapması halinde, iktisadi kıymetin net bilanço aktif değeri olarak rayiç bedeli dikkate alınacaktır. Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki farkın ise normal bir satış işleminden elde edilen kâr veya zarar olarak işleme tabi tutulması gerekmektedir.

- Finansal kiralama şirketleri, 01.07.2003 tarihinden önce yapılan finansal kiralama sözleşmelerindeki sabit kıymetler için amortisman ayırmaya ve yeniden değerlendirme yapmaya devam edecektir.

5. 9. 2. Kiracıya İlişkin Değerleme Esasları

Yapılan yeni düzenlemelere göre kiracı açısından yapılması gereken değerlendirme esasları aşağıdaki gibi olacaktır.

- Finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymeti kullanma haklı ve sözleşmeden doğan borç, kiralama konusu iktisadi kıymetin rayiç bedeli veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilecektir. Finansal kiralama konusu iktisadi kıymet, kullanma hakkı olarak aktife alınacak, karşılığında ise kiralayana olan borç pasife kaydedilecektir.

- Kiracı tarafından aktifleştirilen finansal kiralamaya konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı, kiralama konusu iktisadi kıymet için belirlenmiş usul ve esaslar çerçevesinde amortisman ve yeniden değerlemeye tabi tutulacaktır. Sözleşmenin fesholması halinde kalan dönemler için iktisadi kıymetle ilgili olarak amortisman ayırma ve yeniden değerlendirme işlemleri yapılmayacaktır.

- Finansal kiralama sözleşmesine göre yapılan kira ödemeleri, borç anapara ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılarak ve bu ayrıştırma işlemi her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde yapılacaktır. Her bir dönem sonu ifadesi kiracı açısından sözleşmede belirtilen kira ödeme tarihidir.

- Finansal kiralama borçları, Vergi Usul Kanunu'nun 285'inci maddesi kapsamında reeskonta tabi tutulması mümkün bulunmamaktadır.

- Finansal kiralama işlemi esas olarak bir kredi işleminden farklı olmadığından kiralayana ödenen finansal kiralama bedelleri, diğer şartlar da mevcut ise, finansman gider kısıtlamasına tabi olacaktır.

- Kiralayan şirketin yurt dışında bulunması halinde kiracı tarafından Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca tevkifat yapılacaktır.

- Kanunun bu hükümleri 01.07.2003 tarihinden sonra yapılacak kiralama işlemlerine uygulanmak üzere yürürlüğe girdiğinden, bu tarihten önce yapılan finansal kiralama sözleşmelerindeki ödeme planına göre fatura edilen finansal kiralama bedelleri gider kaydedilmeye devam edilecektir.

5. 9. 3. Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Finansal kiralama işlemlerinde yapılan değişikliklere paralel olarak 31.07.2003 Tarih ve 25185 Sayılı Resmi Gazetede 11. Sıra Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği yayımlanmış olup, bu Genel Tebliğde Tek Düzen Hesap Planına bazı yeni hesap isim ve kodları eklenmiştir. Söz konusu hesap isim ve kodları aşağıdaki gibidir.

120/121 Alıcıları ve Alacaklar Senetleri Hesabı

Tebliğde yapılan belirlemeye göre; finansal kiralamadan doğan senetsiz alacakları vadesine göre "120 Alıcılar, 220 Alıcılar", senetli alacaklar da yine vadesine göre," 121-Alacak Senetleri, 221-Alacak Senetleri" hesaplarında izlenecektir.

124-Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri.

Bu hesap finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan alacaklar ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz kazanılmamış finansal kiralama faiz gelirlerinin izlendiği hesaptır. Bu gelirlerin hesaplanmasına ilişkin bilgiler bilanço dipnotlarında yer alır.

Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamayla ilgili kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark “Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri” olarak bu hesaba alacak kaydedilir. Her dönem sonunda gerçekleşmiş faiz gelirleri tutarları bu hesaba borç “60 Brüt Satışlar” hesap grubunda ilgili satış geliri hesabına alacak olarak kaydedilir. Ancak, esas faaliyet konusu finansal kiralama olmayan işletmelerce yapılan finansal kiralama işlemiyle ilgili gerçekleşmiş faiz gelirleri, “64-Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar” hesap grubunda faiz geliri hesabına alacak olarak kaydedilir.

224-Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri

Bu hesap finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan alacaklar ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz kazanılmamış Finansal Kiralama faiz gelirlerinin izlendiği hesaptır. Bu gelirlerin hesaplanmasına ilişkin bilgiler bilanço dipnotlarında yer alır.

Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamayla ilgili kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark “Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri” olarak bu hesaba alacak kaydedilir. Kiralama sözleşmesine uygun olarak tamamlanan ve her dönem sonunda hesaplanan izleyen döneme ait faiz gelirleri tutarı bu hesaba borç “124-Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri” hesabına alacak olarak kaydedilir.

301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar

Bu hesap, kiracıların finansal kiralama yapanlara olan ve vadesi 1 yılı geçmeyen borçlarının izlendiği hesaptır.

Finansal kiralama sözleşme tutarı bu hesaba alacak, finansal kiralamaya konu olan ilgili varlık hesabına kira ödemelerinin bugünkü değeri ile borç ve bu iki tutar

arasındaki fark da “302-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri” hesabına borç kaydedilir.

302-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri

Finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan borçlar ile kiralanan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz ödenmemiş finansal kiralama borçlanma maliyetlerinin izlendiği hesaptır.

Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamaya konu olan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark “Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri” olarak bu hesaba borç kaydedilir. Kiralama sözleşmesine uygun olarak tamamlanan her dönem sonunda gerçekleşmiş olan faiz giderleri tutarları bu hesaba alacak “66-Borçlanma Maliyetleri” hesap grubunda ilgili borçlanma gideri hesabına borç olarak kaydedilir.

401-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar

Bu hesap, kiracıların finansal kiralama yapanlara olan ve vadesi 1 yılı aşan borçlarının izlendiği hesaptır.

Finansal Kiralama sözleşme tutarı bu hesaba alacak, finansal kiralamaya konu olan ilgili varlık hesabına kira ödemelerinin bugünkü değeri ile borç ve bu iki tutar arasındaki fark da “402 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri” hesabına borç kaydedilir. Dönemsellik varsayımına uygun olarak dönem sonlarında, izleyen dönemi ilgilendiren tutar, “301-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar” hesabına alacak, bu hesaba borç kaydedilir.

402-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri

Finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan ve vadesi bir yılı aşan borçlar ile kiralanan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz ödenmemiş finansal kiralama borçlanma maliyetlerinin izlediği hesaptır.

Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamaya konu olan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark “Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri” olarak bu hesaba borç kaydedilir. Kiralama

sözleşmesine uygun olarak tamamlanan ve her dönem sonunda izleyen döneme ilişkin tutar “302 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri” hesabına borç, bu hesaba alacak kaydedilir.

5. 9. 4. Muhasebe Kayıtlarına İlişkin Bir Örnek

Çakıcı A.Ş. üretimin kapasitesini arttırmak amacıyla almak istediği makineyi Kaya Finansal Kiralama A. Ş. Aracılığıyla yaptığı finansal kiralama sözleşmesi ile tedarik edecektir.

Sözleşmeye ilişkin veriler

Finansal Kiralama Konusu Makinenin Bugünkü Değeri	1.000.000 YTL
Satın Alma Tarihi	01.01.2005
Sözleşme Tarihi	01. 01. 2005
Ödenecek Kira Taksitleri (Dönem Sonunda)	334.380.YTL
Kira Süresi	5 Yıl
Faiz Oranı	%20

Yıllık kira tutarı, anapara ve faizi de içerecek şekilde aşağıdaki formül aracılığıyla bulunur.

$$\text{Yıllık Kira Tutarı: } A \cdot \frac{[(1+r)^n \cdot r]}{[(1+r)^n - 1]}$$

A: Kiralama Konusu Varlığın Bugünkü Değeri

r: Yıllık Faiz Oranı

n: Kiralama Süresi

$$\begin{aligned} \text{Yıllık Taksit Tutarı} &= 1.000.000 \cdot \frac{[(1+0,20)^5 \cdot 0,20]}{[(1+0,20)^5 - 1]} \\ &= 334.380 \text{ YTL} \end{aligned}$$

Ödeme Planı

Tarih	Yıllık Kira Bedeli (YTL)	Finansman Maliyeti (YTL)	Anapara Ödemesi (YTL)	Kira Öd. Bugünkü Değeri (YTL)
01. 01. 2005				1.000.000

31. 12. 2005	334.380	200.000	134.380	865.620
21. 12. 2006	334.380	173.124	161.256	704.365
31. 12. 2007	334.380	140.873	193.507	510.858
31. 12. 2008	334.380	102.172	232.208	278.650
31. 12. 2009	334.380	55.730	278.650	0
	1.671.900	671.900	1.000.000	

Bu finansal kiralama ile ilgili finansal kiralama şirketinin yapacağı muhasebe kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır.

<u>01.01.2005</u>	
253. Tesis, Makine ve Cihazlar Hes.	1.000.000
191. İndirilecek KDV Hes.	10.000
102. Bankalar Hes.	1.010.000
Finansal Kiralamaya konu alınan iktisadi kıymet	

<u>01.01.2005</u>	
120. Alıcılar Hes.	334.380
220 Alıcılar Hes.	1.337.520
(1.671.900-334.380) = 1.337.520	
124. Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri Hes.	200.000
224. Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri Hes.	471.900
253. Tesis, Makine ve Cihazlar Hes.	1.000.000

Yapılan Finansal Kiralama	
<u>31.12.2005</u>	
102. Bankalar Hes.	337.724
124. Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri Hes.	200.000
120. Alıcılar Hes.	334.380
391. Hesaplanan KDV Hes.	3.344
600. Yurt İçi Satışlar Hes.	200.000
Faiz tutarının gelir kaydı	

31.12.2005

224. Kazanılmamış Finansal Kiralama

Faiz Gelirleri Hes. 173.124

120. Alıcılar Hes. 334.380

124. Kazanılmamış Finansal Kiralama

Faiz Gelirleri Hes 173.124

220. Alıcılar Hes. 334.380

İzleyen dönemde yapılacak
ödemenin dönemselik gereği
cari döneme alınmasının kaydı

31.12.2006

102. Bankalar Hes. 337.724

124. Kazanılmamış Finansal Kiralama

Faiz Gelirleri Hes. 173.124

120. Alıcılar Hes. 334.380

391. Hesaplanan KDV Hes. 3.344

600. Yurt İçi Satışlar Hes. 173.124

Faiz tutarının gelir kaydı

31.12.2006

224. Kazanılmamış Finansal Kiralama

Faiz Gelirleri Hes. 140.873

120. Alıcılar Hes. 334.380

124. Kazanılmamış Fin. Kir. Faiz Gel. Hes. 140.873

220. Alıcılar Hes. 334.380

İzleyen dönemde yapılacak
ödemenin dönemselik gereği
cari döneme alınmasının kaydı

31.12.2007

102. Bankalar Hes. 337.724

124. Kazanılmamış Fin. Kir. Faiz Gel. Hes. 140.873

120. Alıcılar Hes. 334.380

391. Hesaplanan KDV Hes. 3.344

600. Yurt İçi Satışlar Hes. 140.873

Faiz tutarının gelir kaydı

/

31.12.2007

224. Kazanılmamış Fin. Kir. Faiz Gel. Hes.	102.172	
120. Alıcılar Hes.	334.380	
124. Kazanılmamış Fin. Kir Faiz Gel. Hes.	102.172	
220. Alıcılar Hes.	334.380	

İzleyen dönemde yapılacak
ödemenin dönemsellik gereği
cari döneme alınmasının kaydı

31.12.2008

102. Bankalar Hes.	337.724	
124. Kazanılmamış Fin. Kir. Faiz Gel. Hes.	102.172	
120. Alıcılar Hes.	334.380	
600. Yurt İçi Satışlar Hes.	102.172	
391. Hesaplanan KDV Hes.	3.344	

Faiz tutarının gelir kaydı

31.12.2008

224. Kazanılmamış Fin. Kir.		
Faiz Gelirleri Hes.	55.730	
120. Alıcılar Hes.	334.380	
124. Kazanılmamış Fin Kir. Faiz Gel. Hes.	55.730	
220. Alıcılar Hes.	334.380	

İzleyen dönemde yapılacak
ödemenin dönemsellik gereği
cari döneme alınmasının kaydı

31.12.2009

102. Bankalar Hes.	337.724	
124. Kazanılmamış Fin. Kir. Faiz Gel. Hes.	55.730	
120. Alıcılar Hes.	55.730	
391. Hesaplanan KDV Hes.	3.344	
600. Yurt İçi Satışlar Hes.	102.172	

Faiz tutarının gelir kaydı

／

Kiracının ise yapması gereken muhasebe kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır.

<u>01.01.2005</u>	
260. Haklar Hes.	1.000.000
302. Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri. Hes.	200.000
402. Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri. Hes.	471.900
301. Fin.. Kir. İşl. Borç. Hes.	334.380
401. Fin. Kir. İşl. Borç. Hes.	1.337.520
Finansal kiralama sözleşmesine konu iktisadi kıymetin ilk kayıtlara alınışı	
<u>31.12.2005</u>	
301. Fin. Kir. İşl. Borç. Hes.	334.380
780. Finansman Giderleri Hes.	200.000
191. İndirilecek KDV Hes.	3.344
302. Ertelenmiş Fin. Kir. Borç. Mal. Hes.	200.000
102. Bankalar Hes.	337.724
Dönem sonunda kiracının kiralayana yapmış olduğu ana para + faiz ödemesinin kayıtlara alınışı	
<u>31.12.2005</u>	
401. Fin. Kir. İşl. Borç. Hes.	334.380
302. Ertelenmiş Fin. Kir. Borç. Mal. Hes.	173.124
301. Fin. Kir. İşl. Borç. Hes.	334.380
402. Ertelenmiş Fin. Kir. Borç. Mal. Hes.	173.124
İzleyen dönemde yapılacak ödemenin dönemsellik gereği cari döneme alınmasının kaydı	
<u>31.12.2005</u>	
770. Genel Yönetim Giderleri Hes.	200.000
268. Birikmiş Amortismanlar Hes.	200.000
İktisadi kıymetin amortisman kaydı	

31.12.2006

301. Finansal Kiralama İşlemlerinden

Borçlar Hes.	334.380
780. Finansman Giderleri Hes.	173.124
191. İndirilecek KDV Hes.	3.344

302. Ertelenmiş Finansal Kiralama

Borçlanma Maiyetleri Hes.	173.124
102. Bankalar Hes.	337.724

Dönem sonunda kiracının
kiralayana yapmış olduğu faiz
ödemesinin gider kaydı

31.12.2006

401. Fin. Kir. İşl. Borç Hes.	334.380
302. Ert. Fin. Kir. Borç. Mal. Hes.	140.873
301. Fin. Kir. İşl. Borç. Hes.	334.380
402. Ert. Fin. Kir. Borç. Mal. Hes.	140.873

İzleyen dönemde yapılacak
ödemelerin dönemselik gereği
cari döneme alınmasının kaydı

31.12.2006

770. Genel Yönetim Giderleri Hes.	200.000
268. Birikmiş Amortismanlar Hes.	200.000

İktisadi kıymetin amortisman
Kaydı

31.12.2007

301. Fin. Kir. İşl. Borç. Hes.	334.380
780. Finansman Giderleri Hes.	140.873
191. İndirilecek KDV . Hes.	3.344
302. Ert. Fin. Kir. Borç. Mal. Hes.	140.873
102. Bankalar Hes.	337.724

Dönem sonunda kiracının kiralayana
yapmış olduğu faiz ödemesinin
gider kaydı

31.12.2007

401. Finansal Kiralama İşlemlerinden

Borçlar Hes. 334.380

302. Ertelenmiş Finansal Kiralama

Borçlanma Maliyetleri Hes. 102.172

301. Fin. Kir. İşl. Borç. Hes. 334.380

402. Ert. Fin. Kir. Borç. Mal. Hes. 102.172

İzleyen dönemde yapılacak
ödemenin dönemselik gereği
cari döneme alınmasının kaydı

31.12.2007

770. Genel Yönetim Giderleri Hes. 200.000

268. Birikmiş Amortismanlar Hes. 200.000

İktisadi kıymetin amortisman
Kaydı

31.12.2008

301. Fin. Kir. İşl. Borç. Hes. 334.380

780. Finansman Giderleri Hes. 102.172

191. İndirilecek KDV. Hes. 3.344

302. Ert. Fin. Kir. Borç. Mal. Hes. 102.172

102. Bankalar Hes. 337.724

Dönem sonunda kiracının
kiralayana yapmış olduğu
faiz ödemesinin gider kaydı

31.12.2008

401. Fin. Kir. İşl. Borç. Hes. 334.380

302. Ert. Fin. Kir. Borç. Mal. Hes. 55.730

301. Fin. Kir. İşl. Bor. Hes. 334.380

402. Ert. Fin. Kir. Borç. Mal. Hes. 55.730

İzleyen dönemde yapılacak
ödemenin dönemselik gereği
cari döneme alınmasının kaydı

<u>31.12.2008</u>	
770. Genel Yönetim Giderleri Hes.	200.000
268. Birikmiş Amortismanlar Hes.	200.000
İktisadi kıymetin amortisman Kaydı	
<u>31.12.2009</u>	
301. Fin. Kir. İşl. Borç. Hes.	334.380
780. Finansman Giderleri Hes.	55.730
191. İndirilecek KDV Hes.	3.344
302. Ert. Fin. Kir. Borç. Mal. Hes.	55.730
102. Bankalar Hes.	337.724
Dönem sonunda kiracının Kiralayana yapmış olduğu Faiz ödemesinin gider kaydı	
<u>31.12.2009</u>	
770. Genel Yönetim Giderleri Hes.	200.000
268. Birikmiş Amortismanlar Hes.	200.000
İktisadi kıymetin amortisman Kaydı	
76	

4842 sayılı yasa ile finansal kiralama işlemlerine getirilen yeni düzenlemeler ile bu konuya ilişkin muhasebe kayıtları açısından önemli gelişmeler olmuştur. Söz konusu düzenlemelerden sonra ülkemizde finansal kiralama ile ilgili uygulamalar hem uluslararası Muhasebe Standartlarına hem de Türkiye Muhasebe Standartlarına uyumlu halde getirilmiştir. Ayrıca, tam açıklama ve özün önceliği kavramlarının gereği de bu konuda yerine getirilmiş oldu. Çünkü, daha önce kiralayan şirketin aktifleri arasında yer alan finansal kiralama konusu iktisadi kıymet, bu yeni düzenleme ile beraber artık kiracının aktifleri arasında yer alacaktır. Ayrıca, Mali tablolarda finansal kiralama ile ilgili bilgilerin muhasebe kavram ve ilkelerine uygun

⁷⁶ KARADAĞ, Hikmet. "Finansal Kiralama İşlemlerinin Değerlemesi ve Muhasebeleştirilmesi", Vergi Dünyası, Sayı 292, Aralık 2005, s. 168.

yer alması bilgi kullanıcılarının analiz sonuçlarının da gerçekçi olmasına yol açacak, mali tablolara olan güven artacaktır.

5. 10. FİNANSAL KİRALAMA SEKTÖRÜNÜN SORUNLARI

Türkiye’de finansal kiralama, yeni bir finansman yöntemi olması nedeniyle kısa süre içinde birçok problemlerle karşılaşmıştır. Bu problemler temelde üç noktada kaynaklanmaktadır.

1. Mevzuat ile İlgili Sorunlar
2. Finansman İle İlgili Sorunlar
3. Toplumsal Açından Kaynaklanan Sorunlar

5. 10. 1. Mevzuat İle İlgili Sorunlar

Finansal Kiralama Kanunu’nun 7. maddesi hükmü uyarınca finansal kiralama sözleşmelerinin süresi en az dört yıl olup sözleşme Finansal Kiralama Kanunu’nda öngörülen sebepler dışında dört yıl süreyle feshedilemez. Taraflar bu süreden daha kısa bir süre kararlaştırmış olsalar bile, sözleşmeyi dört yıldan önce sona erdiremezler. Böyle bir durumda ülke gerçekleri göz önüne alındığında sektörün gelişmesine engel teşkil etmektedir. Ancak, yapılan yeni düzenlemelerle teknolojik ömrü sözleşme süresinden daha kısa olan bazı iktisadi kıymetlerde kiralama süresi 2 yıl olabilmektedir.

Ayrıca, alt kiralama, şu anda Türkiye’de yapılamamaktadır. Finansal Kiralama Kanunu’nun 4. maddesi buna açık cevap vermektedir, ancak bir sonraki madde neredeyse bunu tamamen ortadan kaldırmaktadır. Bu durum da, finansal kiralamayı olumsuz yönde etkilemektedir.

Taşıt araçlarının kiralanmasında taşıt alım vergisi iki defa alınmaktadır. Bu mükerrerlikle birlikte Katma Değer Vergisi toplam kira bedeli üzerinden alındığından, taşıt araçlarının finansmanı, açısından finansal kiralama, diğer alternatiflere nazaran dezavantaj haline gelmektedir.

5. 10. 2. Finansman İle İlgili Sorunlar

Finansal kiralama şirketlerinin en önemli sorunları kaynak bulamamalarıdır. Şimdiye kadar ki faaliyetlerini öz sermayeleri ve bağlı buldukları bankalardan

kredi sağlayarak finanse etmişlerdir. Otofinsman imkânları ise yeni kurulmuş olmaları ve henüz kayda değer kârlar sağlayamadıkları için oldukça kısıtlıdır. Pazar paylarını genişletebilmek için başlangıçta mümkün olabildiğince düşük kârlarla faaliyet göstermek zorunda kalmışlardır.

Finansal kiralama sektöründe yaşanan yabancı fon sorunu, özellikle küçük şirketleri bir kısır döngü içine sokmuştur. Çünkü yabancı şirketlerden fon bulamayan finansal kiralama şirketleri, işlem yapmak için ihtiyaç duydukları fonu yurt içi bankalardan temin etmeye çalıştıklarında ise durum daha da kötü hale gelmiştir. Bu nedenle, küçük ve orta ölçekli şirketlerin çekildiği yalnızca büyük banka-grup güvencesindekiler ile yurt dışından fon bulma imkânına sahip olan finansal kiralama şirketlerinin sektörü yürüttüğü belirtilmektedir.

5. 10. 3. Toplumsal Açıdan Kaynaklanan Sorunlar

Ülkemizde finansal kiralamanın karşılaştığı en önemli problemlerden biri de mülkiyet duygusunun varlığıdır. Finansal kiralamada, kiralanan malın sözleşme süresince mülkiyet hakkı finansal kiralama şirketine ait olup, sadece kullanma hakkı kiracı şirkete aittir. Ülkemizde, gelecek kaygısı taşıyan sosyal güvencesi olmayan bireyleri, Türkiye’de ekonomik istikrarın olmadığını da dikkate alarak satın almayı ve sahiplenmeyi geleceklerinin bir güvencesi olarak kabul ederler. Oysa, Aristo’nun yıllar önce ifade ettiği “zenginlik bir mala sahip olmaktan çok o malı kullanmakta yatar” düşüncesini topluma benimsetmek gerekmektedir.

VI. BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMA ŞİRKETLERİNE YÖNELİK ANKET UYGULAMASI

6. 1. ANKET UYGULAMASI

6. 1. 1. Araştırmanın Amacı

Türkiye’de finansal kiralama ilk olarak 1970’li yıllarda faiz düzenini reddeden Arap ülkeleri ile ekonomik ilişkilerin yoğunlaşması sürecinde tanınmaya başlanmıştır. Başlangıçta orta ölçekli sanayicilerin ilgisini çeken finansal kiralama, yatırım yapmaya gücü yetmeyen ancak kira ödeme gücü olan sanayiciler için ciddi bir alternatif oluşturmuştur.

Bu gelişmelerin sonucu olarak kanun koyucu 10. 06. 1985 tarihinde 3226 sayılı “Finansal Kiralama Kanunu” ile finansal kiralama ilişkisini düzenlemiştir. Bu tarihten itibaren, finansal kiralama sektörü hızlı bir gelişme göstermiş, ancak zaman içinde sağlanan teşviklere rağmen, tasarrufların yetersizliği, ekonomide yaşanan istikrarsızlık, finansal kiralamanın tam anlaşılmaması gibi olumsuz koşulların sonucunda finansal kiralama işlemlerinin hacmi istenilen seviyeye gelememiştir.

İşte bu çalışmamızda Türkiye’de faaliyet gösteren finansal kiralama şirketlerine ait mevcut uygulamaları ve bu uygulamalarda karşılaşılan sorunların çözüme kavuşturulması için neler yapılması gerektiği konusunda bir takım bilgilere ulaşmak temel amacımızdır.

6. 1. 2. Araştırmanın Yöntemi

Alan araştırmasına yönelik bu çalışmada veriler, veri toplama yöntemine uygun olarak anket tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Anket uygulaması tanımlayıcı ve açıklayıcı sonuçlar vermesi bakımından bu çalışmada en uygun yöntem olarak kabul edilmektedir. Uygulamada kullanılan anket formu (EK-1) 22 sorudan oluşmaktadır.

6. 1. 2. 1. Anket Sorularının Hazırlanması

Finansal kiralama şirketlerine yönelik sorular hazırlanırken kaynak taraması ve finansal kiralama şirketleriyle yapılan bir dizi görüş alış-verişi sonrasında

geliştirilmiştir. Öte yandan anket çalışmasında yer alan soruların dil bakımından anlaşılır, finansal kiralama şirket yöneticilerinin cevap vermede zorlanmayacaklar ve cevap vermeden kaçınmayacakları nitelikte olmasına özen gösterilmiştir.

6. 1. 2. 2. Araştırmanın Örneklemi

Türkiye’de finansal kiralama işlemi yapan 82 adet finansal kiralama şirketi 5 adet finans kurumu ve 11 adet de kalkınma ve yatırım bankası bulunmaktadır.

Finansal kiralama işlemi yapan 98 şirketin adresleri tesbit edilmiş, hazırlanan anket soruları bu şirketlerin yöneticilerine postalanmıştır. Ancak, anketimize 25 şirket cevap göndermiştir.

Daha sonra telefon aracılığıyla ve yüzyüze yapılan görüşmeler sonucunda 20 firma ile daha anket çalışması yapılmıştır. Buna göre anket sorularını cevaplayan 45 adet firma vardır. Anketlerin cevaplandırma oranları aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 6. 1. Anket Yapılan Finansal Kiralama Şirketlerinin Oranı

Kiralama Şirketinin Sayısı (Toplam)	Anket Yapılan Kiralama Şirketi (f)	Oranı (%)
98	45	46

6. 1. 2. 3. Analiz Yöntemi

Finansal kiralama şirket yöneticilerinin anket sorularına verdikleri cevaplar bir düzen çerçevesinde analiz edilmek üzere bilgisayara yüklenerek bir veri tabanı oluşturulmuştur. Veriler, frekans ve yüzde dağılımları dikkate alınarak tablo ve grafik halinde sunulmuştur. Anketi cevaplandıranların soruları objektif ve yansız cevaplandırdıkları varsayılmıştır.

6. 1. 2. 4. Anket Sorularının Değerlendirilmesi

Soru 1: Şirketiniz ne zamandan beri finansal kiralama hizmeti vermektedir.

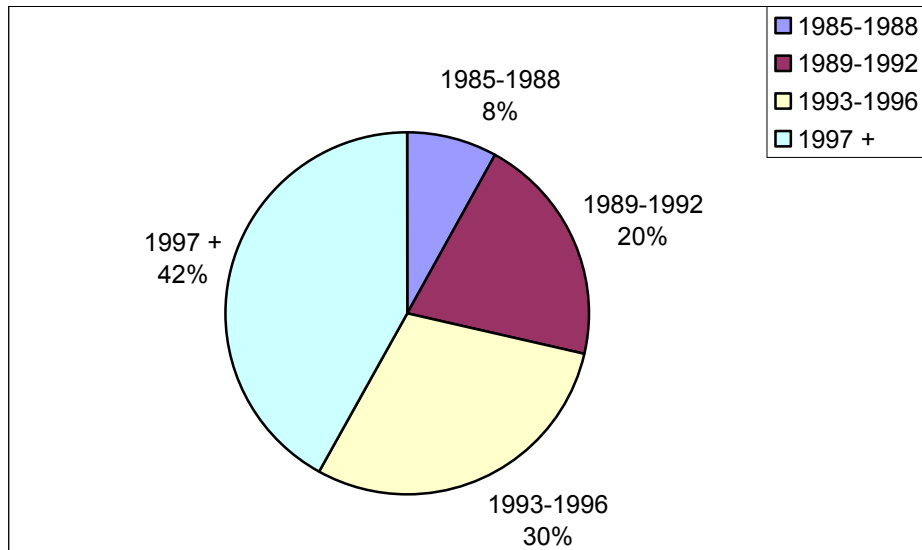
Sektördeki finansal kiralama şirketlerine kuruluş yılları açısından bakıldığında, EK 2’de görüleceği üzere kiralama şirketlerinin % 42’sinin 1997 ve sonrasında kurulduğu görülmektedir. Bunu %30 ile 1993’ten sonra kurulanlar, yine

% 20 ile 1989-1992 yılları arasında kurulanlar ve % 8 ile 1985 – 1988 yılları arasında kurulanlar takip etmektedir.

Tablo 6.2’de görüldüğü gibi son zamanlarda finansal kiralama kuruluşlarında bir artış yaşanmaktadır. Bunun nedeni olarak, küçük ve orta ölçekli işletmelere yatırım finansmanı sağlamıştır. Finansal kiralama sektörü her sektörde üretim yapan küçük ve orta ölçekli işletmelere orta ve uzun vadeli yatırım finansmanı sağlayarak ülke ekonomisindeki yerlerinin güçlenerek artmasına neden olmuştur. 1996 yılında yürürlüğe giren Gümrük Birliği ile fonların sıfırlanması ve ithal makine ekipmanının yoğunlaşmasına yol açmıştır. Yurt dışı finansal kiralama şirketleri ile ilişkilerini yakınlaştırma, işbirliği gerektiren ortak projeleri takip etmek hatta yeni ortaklar kurma yönünde girişimler artmıştır.

Tablo 6. 2. Finansal Kiralama Şirketinin Kuruluş Yılları

Yıllar	Şirket Sayısı (f)	%
1985-1988	8	8
1989-1992	20	20
1993-1996	29	30
1997 +	41	42
Toplam	98	100

Grafik 6. 1. Finansal kiralama şirketlerinin kuruluş yıllarına göre dağılımı

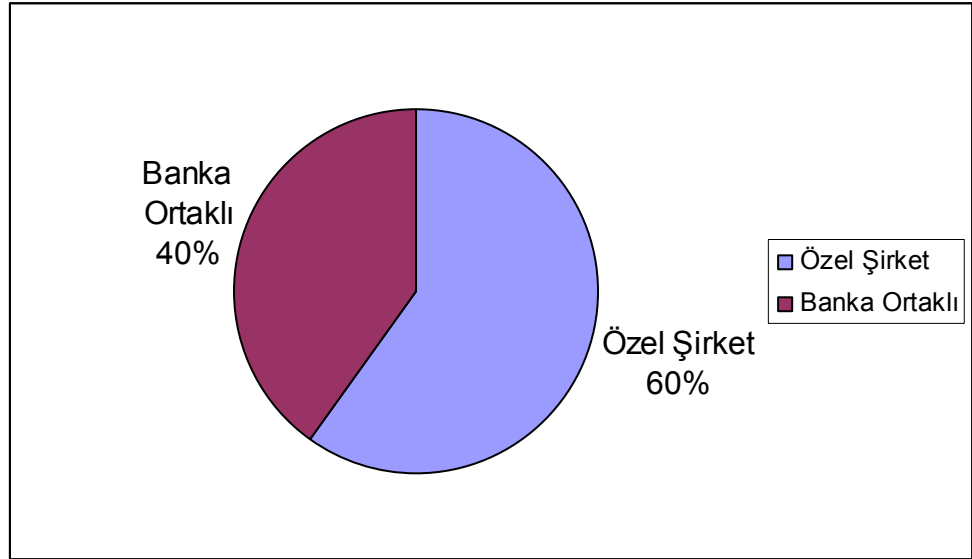
Soru 2: Şirketinizin Kuruluş Şekli Nasıldır?

Ankete verilen cevaplarda finansal kiralama şirketlerinin kuruluş şekli Tablo 6.3'te görüldüğü gibi banka ortaklı 18, özel şirket ise 27 olduğu görülmektedir.

Türkiye’de ilk defa finansal kiralama şirketi 1986 yılında İktisat Bankası tarafından başlatılan İktisat Finansal Kiralama A.Ş.dir. Bugün ise çoğunluğu banka kökenli olmak üzere 100 kadar şirket leasing alanında faaliyet göstermektedir. Çoğunluğun banka kökenli olmasının nedeni ise bankaların finans piyasasında öteden beri sağlıklı alt yapıları ve geniş veri tabanlarının olmasıdır.

Tablo 6. 3. Finansal Kiralama Şirketlerinin Kuruluş Şekli

Kuruluş Şekli	Şirket Sayısı (f)	%
Özel Şirket	27	60
Banka Ortaklı	18	40
Toplam	45	100

Grafik 6. 2. Finansal Kiralama Şirketlerinin Kuruluş Şekli Dağılımları

Soru 3. Şirketinizde Kaç Kişi Çalışmaktadır?

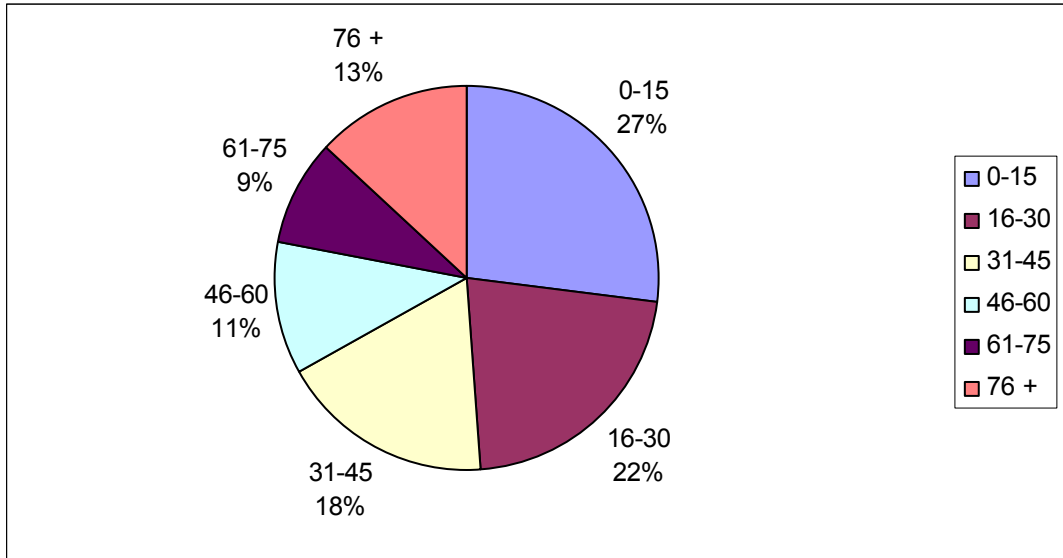
Ankete verilen cevaplarda finansal kiralama şirketlerinde çalışan kişi sayısı incelendiğinde Tablo. 6.4'te görüldüğü gibi en yüksek dilimi %27 ile 0-15 arasında

işçi çalıştıran kiralama şirketleri oluşturmaktadır. Bunu % 22 ile 16-30 arasında, % 18 ile 31-45 arasında % 13 ile 76 ve sonrası arasında, % 11 ile 46-50 arasında ve %9 ile 61-75 arasında işçi çalıştıran kiralama şirketleri oluşturmaktadır.

Tabloya bakıldığında en fazla yoğunlaşmanın 0-15 arası kişi çalıştıran kiralama şirketleridir. Bu durum, sektörün ülkemiz açısından yeni gelişiyor olmasına bağlanabilir.

Tablo 6. 4. Finansal Kiralama Şirketlerinde Çalışan Kişi Sayısı

Kişi Sayısı	Şirket Sayısı (f)	%
0-15	12	27
16-30	10	22
31-45	8	18
46-60	5	11
61-75	4	9
76 +	6	13
Toplam	45	100

Grafik 6. 3. Finansal Kiralama Şirketlerinin Çalışan Kişi Sayısına Göre Dağılımı

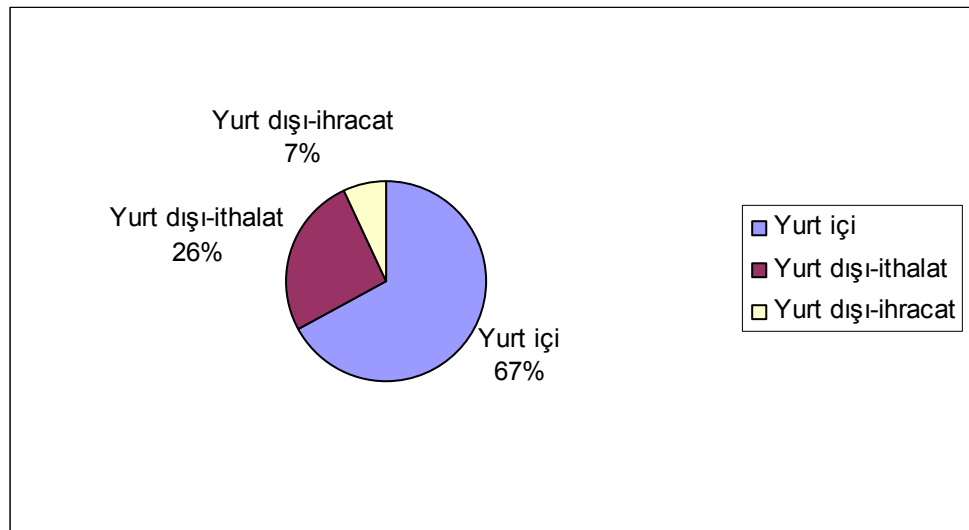
Soru 4: Finansal Kiralama işlem hacminiz ağırlıklı olarak daha çok hangi sahadadır?

Ankete verilen cevaplar Tablo 6.5 incelendiğinde Türkiye’de faaliyet gösteren finansal kiralama şirketlerinin % 67’si ağırlıklı olarak yurt içi finansal kiralama işlemleri ile uğraşmaktadır. Öte yandan finansal kiralama şirketlerinin % 26’sı yurt dışı ithalat, % 7’si ise yurt dışı ihracat işlemleriyle uğraşmaktadır.

Türkiye’de yurt içi finansal kiralama işlemlerinin ağırlıklı olmasının nedeni yurt dışı finansal kiralama işlemlerinin geniş tecrübe, örgüt ağı ve mali imkân gerektirmesidir.

Tablo 6. 5. Finansal Kiralama Şirketlerinin İşlem Hacimlerinin Ağırlıklı Olarak Gerçekleşme Şekli

İşlemlerin Gerçekleşme Şekli	Şirket Sayısı (F)	%
Yurt içi	30	67
Yurt dışı-ithalat	12	26
Yurt dışı-ihracat	3	7
Toplam	45	100

Grafik 6. 4. Finansal Kiralama Şirketlerinin işlem hacimlerinin ağırlıklı olarak gerçekleşme şekli açısından dağılımları

Soru 5: 2005 yılında gerçekleştirdiğiniz işlem hacmi ve sözleşme sayısı ne kadardır?

Ankete katılan finansal kiralama şirketlerinin 2005 yılı itibariyle işlem hacimlerine bakıldığında % 22 oranında şirketlerin işlem hacminin 150 + milyon \$ fazla olanlar görülmektedir. Bunu % 16'sı ise soruya cevap vermekten kaçındıkları görülmektedir. Tablo: 6.6'ya bakıldığında finansal kiralama sektörünün hızlı büyüyen bir sektör olduğu görülmektedir.

Ayrıca, Tablo: 6.7'ye bakıldığında finansal kiralama şirketlerinin sözleşme sayısında da giderek artış olduğu görülmektedir.

Tablo 6. 6. Kiralama Şirketlerinin 2005 Yılı İşlem Hacimleri

Milyon \$	Şirket Sayısı (f)	%
0-25	4	9
25-50	6	13
50-75	3	13
75-100	6	13
100-125	4	9
125-150	3	11
150 +	10	22
Cevapsız	7	16
Toplam	45	100

Tablo 6. 7. Kiralama Şirketlerinin 2005 Yılı Sözleşme Sayısı

Sözleşme Sayısı	Şirket Sayısı (f)	%
0-100	2	4
101-200	3	7
201-300	3	7
301-400	4	9
401-500	7	15
501-600	8	18
601 +	13	29

Cevapsız	5	11
Toplam	215	100

Soru 6. 2006 yılında hedeflediğiniz işlem hacmi ve sözleşme sayısı ne kadardır?

Finansal kiralama şirketlerinin 2006 yılında hedefledikleri işlem hacmi tablo 6.8’de görüldüğü gibi %22 oranında finansal kiralama şirketlerinin 300 + milyon \$ ile en büyük grubu oluşturduğu görülmektedir. Bunu %13 oranında 50-100 milyon \$ arasında olan şirketler izlemektedir. Kiralama şirketlerinin % 16’sı ise bu soruya cevap vermemiştir. Hedeflenen işlem hacimlerine bakıldığında finansal kiralama şirketlerinin önümüzdeki yıllarda çok daha hızlı bir gelişim göstereceği anlaşılmaktadır. Bu durumu Tablo 6.9’da görüldüğü gibi 2006 yılında hedeflenen sözleşme sayısı için de söylenebilir.

Tablo: 6. 8. Finansal Kiralama Şirketlerinin 2006 Yılı Hedefledikleri İşlem Hacimleri

Milyon \$	Şirket Sayısı (f)	%
0-50	4	9
50-100	6	13
100-150	3	7
150-200	6	13
200-250	4	9
250-300	5	11
300 +	10	22
Cevapsız	7	16
Toplam	45	100

Tablo: 6. 9. Finansal Kiralama Şirketlerinin 2006 Yılı Hedeflenen Sözleşme Sayısı

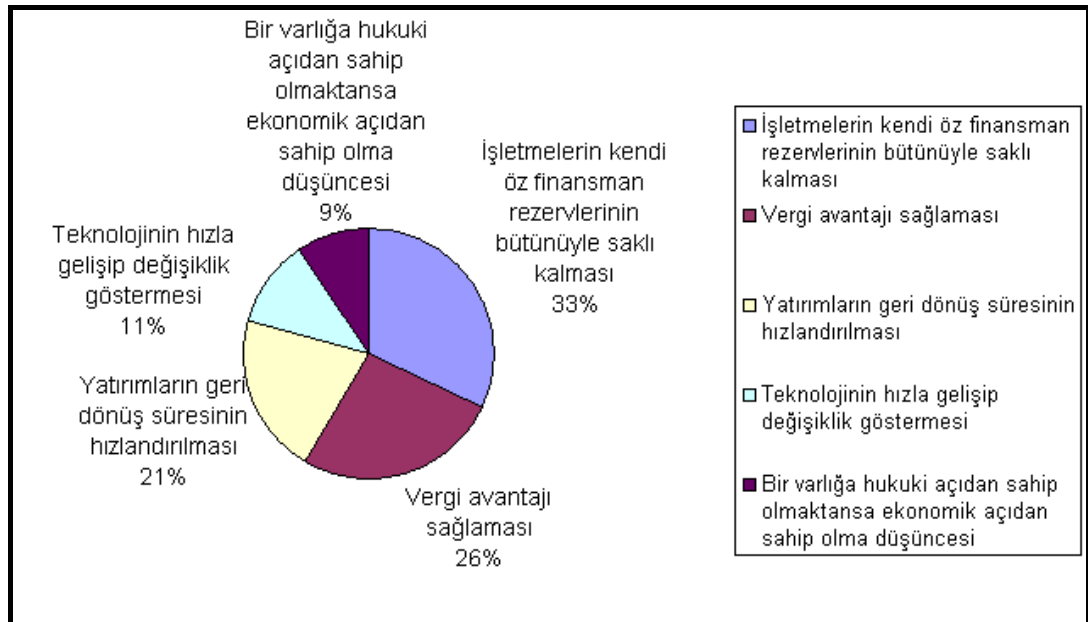
Sözleşme Sayısı	Şirket Sayısı (f)	%
0-125	2	4
126-250	3	7
251-375	3	7
376-500	4	9
501-625	7	15
626-725	8	18
726 +	13	29
Cevapsız	5	11
Toplam	45	100

Soru 7. Ülkemizde Finansal Kiralama yönteminin işletmeler tarafından benimsenmeye başlanmasını hangi nedenlere bağlıyorsunuz?

Yapılan araştırmada, finansal kiralama yönteminin işletmeler tarafından tercih edilme nedeni finansal kiralama şirketlerine sorulmuş, % 31 oranında işletmelerin kendi öz finansman rezervlerinin bütünüyle saklı kalması nedeniyle finansal kiralamayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Birçok kiracı, finansal kiralama ile ihtiyaç duyulan malın finansmanını başka kaynak arayışına gerek kalmaksızın sağlar. Satın almada olduğu gibi banka hesabından belirli bir miktar paranın bulunması zorunluluğu olmadan yatırım yapmak ve işletme sermayesinin işletmede kalmasına olanak sağlar. Diğer faktörlere bakıldığında ise % 25 ile vergi avantajı sağlaması gelmektedir. Çünkü, genel olarak ihtiyaçların finansal kiralama yoluyla temin edilmesi, diğer yöntemlere göre vergi yönünden avantajlı olmaktadır.

Tablo 6. 10. Finansal Kiralama Yönteminin İşletmeler Tarafından Tercih Edilme Nedenleri

Faktörler	Şirket Sayısı (f)	%
İşletmelerin kendi öz finansman rezervlerinin bütünüyle saklı kalması	14	31
Vergi avantajı sağlaması	11	25
Yatırımların geri dönüş süresinin hızlandırılması	9	20
Teknolojinin hızla gelişip değişiklik göstermesi	5	11
Bir varlığa hukuki açıdan sahip olmaktansa ekonomik açıdan sahip olma düşüncesi	4	9
Diğer	2	4
Toplam	45	100

Grafik 6. 5. Finansal Kiralama Yönteminin İşletmeler Tarafından Tercih Edilme Nedenlerinin Dağılımı

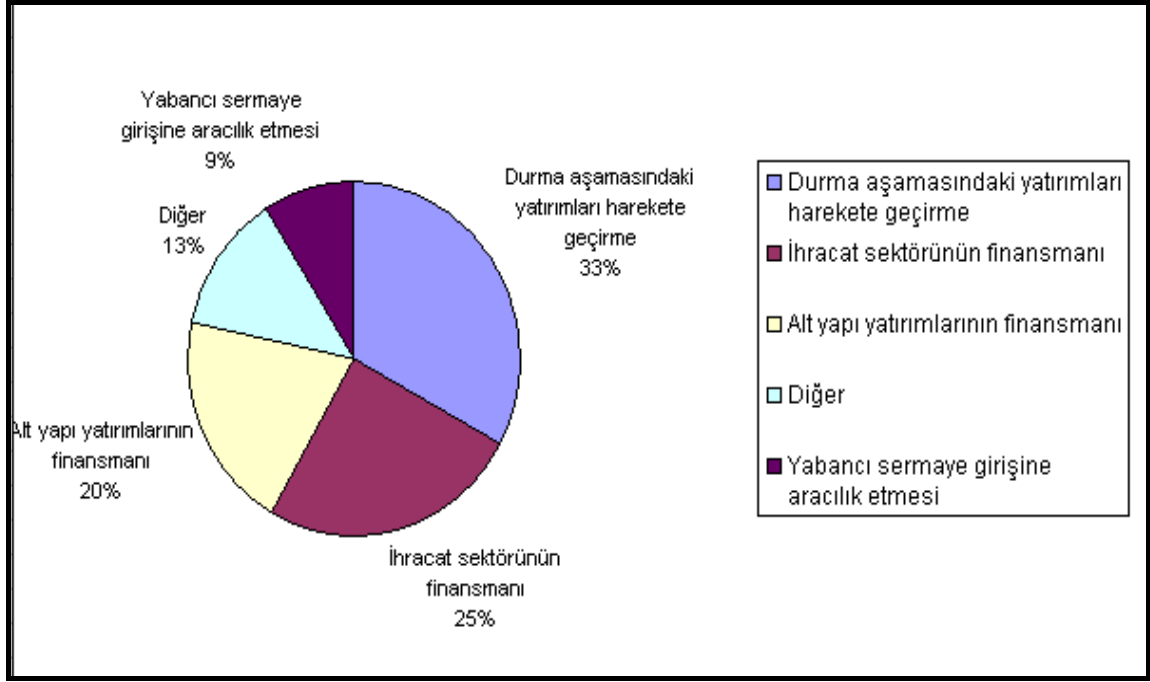
Soru 8. Finansal Kiralama yönteminin ekonomiye getirdiği en önemli katkı aşağıdakilerden hangisidir? Önem derecesine göre sıralayınız?

Finansal kiralama, ekonomide talep oluşturucu bir etkiye sahiptir. Satılma gücü yeterli olmayan firmalar finansal kiralama yöntemi ile yatırım mallarını kullanma olanağını bulur. Bundan hareketle, finansal kiralamanın ülke ekonomisini genişletici bir etkisi vardır. Hatta kaynak yaratıcı bir durum teşkil eder. Tablo 6. 11'e bakıldığında görüldüğü gibi yapılan ankette kiralama yönteminin ekonomiye getirdiği en önemli katkı % 33 ile durma aşamasındaki yatırımlar harekete geçirme şeklinde ortaya çıkmıştır. Bunu %25 ile ihracat sektörünün finansmanı, %20 ile alt yapı yatırımlarının finansmanı, % 9 ile yabancı sermaye girişine aracılık etmesi ve %13 ile diğer izlemektedir.

Bu durum, finansal kiralamanın durma aşamasındaki yatırımlar için gerekli finansal kaynakların kaynağı sağlamıştır. Ayrıca Türkiye'den yurt dışına yapılacak kiralamalar ülkemiz ihracatını arttırıcı bir fonksiyon oluşturmuştur.

Tablo 6. 11. Finansal Kiralama Yönteminin Ekonomiye Getirdiği Katkılar

Faktörler	Şirket Sayısı (f)	%
Durma aşamasındaki yatırımları harekete geçirme	15	33
İhracat sektörünün finansmanı	11	25
Alt yapı yatırımlarının finansmanı	9	20
Diğer	6	13
Yabancı sermaye girişine aracılık etmesi	4	9
Toplam	45	100

Grafik 6. 6. Finansal Kiralama Yönteminin Ekonomiye Getirdiği Katkılar

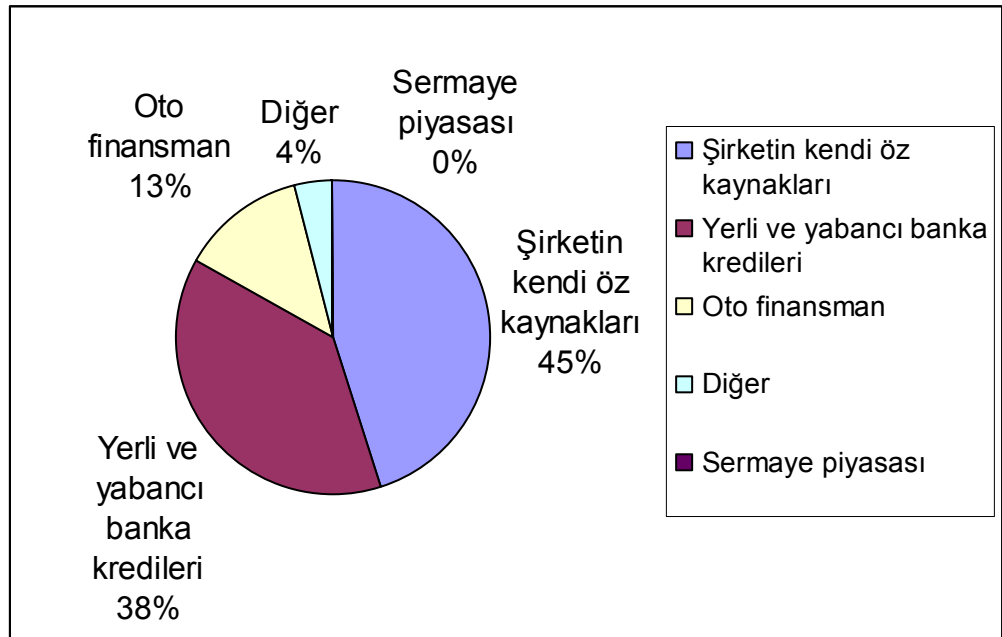
Soru 9. Şirketinizin finansman kaynağı sağlama bakımından sahip olduğu en önemli kaynak aşağıdakilerden hangisidir?

Ülkemizde finansal kiralama şirketlerinin en önemli sorunlarından biri olan finansman kaynağı sağlama konusu belirlenmeye çalışılmış ve yapılan ankette finansal kiralama şirketlerinin % 45'inin şirketin kendi öz kaynaklarına, % 38'i yerli ve yabancı banka kredilerine, % 13'ü otofinsmanı ve %4'ü diğer oranlarda başvurmakta oldukları görülmüştür. (Tablo. 6.12)

Sonuç olarak, finansal kiralama şirketlerinin finansman sorunlarını önce kendi özkaynaklarından daha sonra yerli ve yabancı banka kredilerinden temin etmeye çalıştıkları görülmüştür.

Tablo 6. 12. Finansal Kiralama Şirketlerinin En Önemli Finansman Kaynağı

Finansman Kaynakları	Şirket Sayısı (f)	%
Şirketin kendi öz kaynakları	20	45
Yerli ve yabancı banka kredileri	17	38
Oto finansman	6	13
Diğer	2	4
Sermaye piyasası	0	0
Toplam	45	100

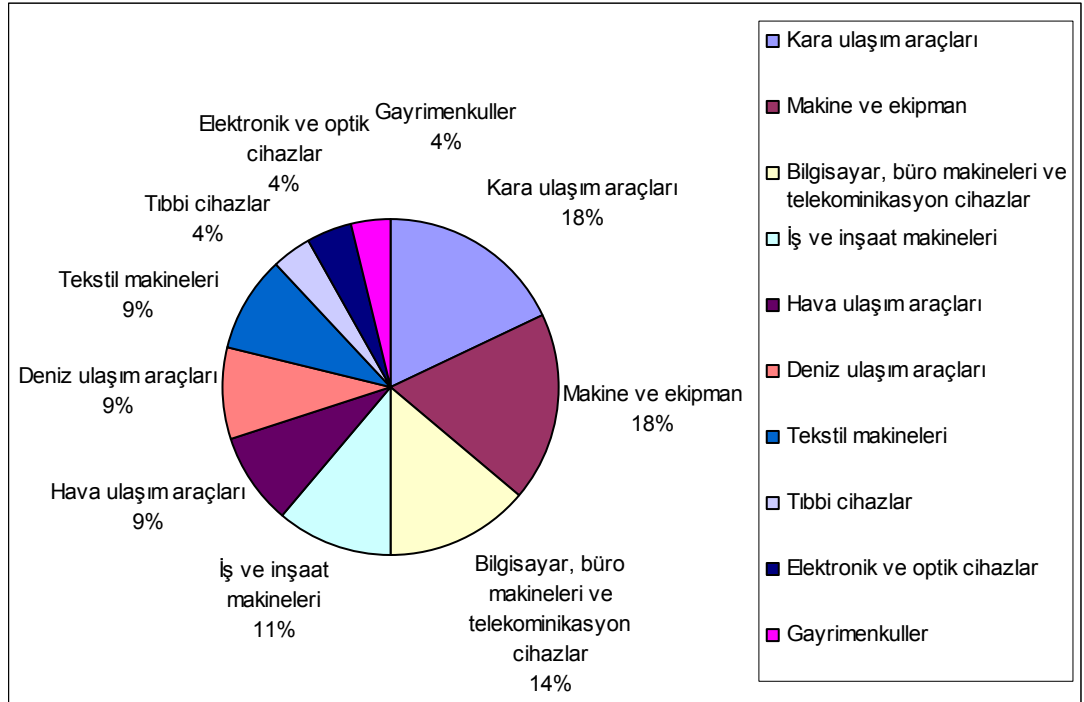
Grafik 6. 7. Finansal Kiralama Şirketlerinin En Önemli Finansman Kaynakları

Soru 10. Ağırlıklı olarak ne tür varlıkların finansal kiralamasını yapıyorsunuz? Önem derecesine göre sıralayınız?

Tablo: 6.13'te görüldüğü gibi bazı finansal kiralama şirketleri öncelikli olarak kara ulaşım araçları, makine ve ekipman, bilgisayar, büro makineleri ve telekomünikasyon cihazları, finansal kiralamasına yönelmişlerdir. Tabloya bakıldığında bu oran % 50 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 6. 13. Finansal Kiralama Şirketlerinin Finansal Kiralama Yaptıkları Varlıkların Dağılımı

Varlık Türleri	Şirket Sayısı (f)	%
Kara ulaşım araçları	8	18
Makine ve ekipman	8	18
Bilgisayar, büro makineleri ve telekomünikasyon cihazlar	6	14
İş ve inşaat makineleri	5	11
Hava ulaşım araçları	4	9
Deniz ulaşım araçları	4	9
Tekstil makineleri	4	9
Tıbbi cihazlar	2	4
Elektronik ve optik cihazlar	2	4
Gayrimenkuller	2	4
Toplam	45	100

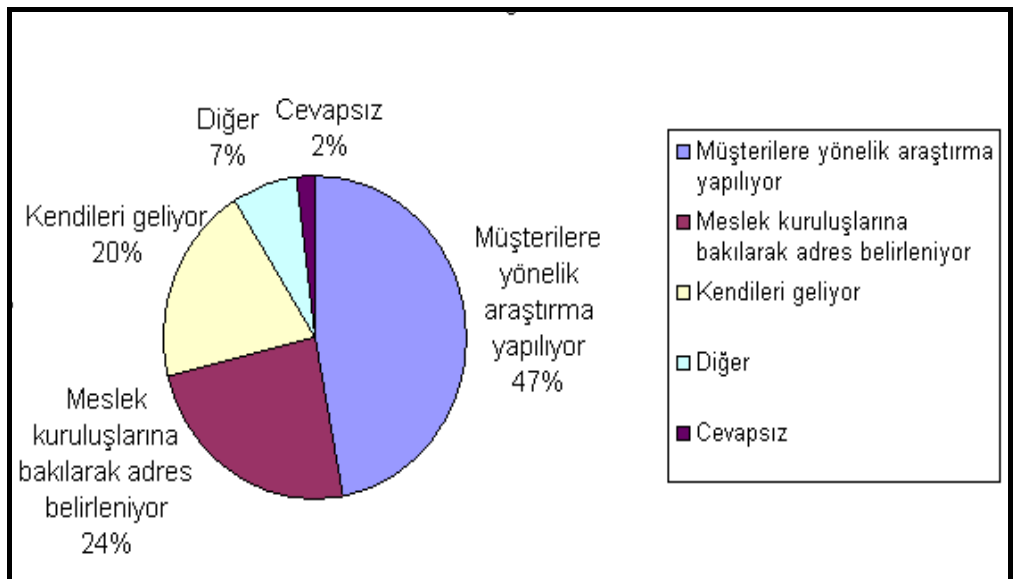
Grafik 6. 8. Finansal Kiralama Şirketlerinin Finansal Kiralama Yaptıkları Varlıkların Dağılımı

Soru 11. Müşteri portföyünüzü nasıl oluşturuyorsunuz?

Tablo 6. 14'te görüldüğü gibi finansal kiralama şirketleri müşteri portföylerini % 47 olarak müşterilere yönelik araştırma yapıldığını, % 24'ü meslek kuruluşlarına bakılarak adres belirlendiğini, % 20'si kendileri geliyor, % 7'si diğer şeklinde cevap vermişlerdir ve %2'si ise bu soruyu cevaplandırmamıştır. Ayrıca finansal kiralama şirketleri, sanayi odası kitapçıklarından, satıcı veya mümessil firmalarla ilişki kurarak, şubelerden, çevreden yararlanarak müşteri portföyünü oluşturmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 6.14. Finansal Kiralama Şirketlerinin Müşteri Portföyünü Oluşturma Şekli

Müşteri Portföyünün Oluşum Şekilleri	Şirket Sayısı (f)	%
Müşterilere yönelik araştırma yapılıyor	21	47
Meslek kuruluşlarına bakılarak adres belirleniyor	11	24
Kendileri geliyor	9	20
Diğer	3	7
Cevapsız	1	2
Toplam	45	100

Grafik 6. 9. Finansal Kiralama Şirketlerinin Müşteri Portföyünü Oluşturma Şeklinin Dağılımı

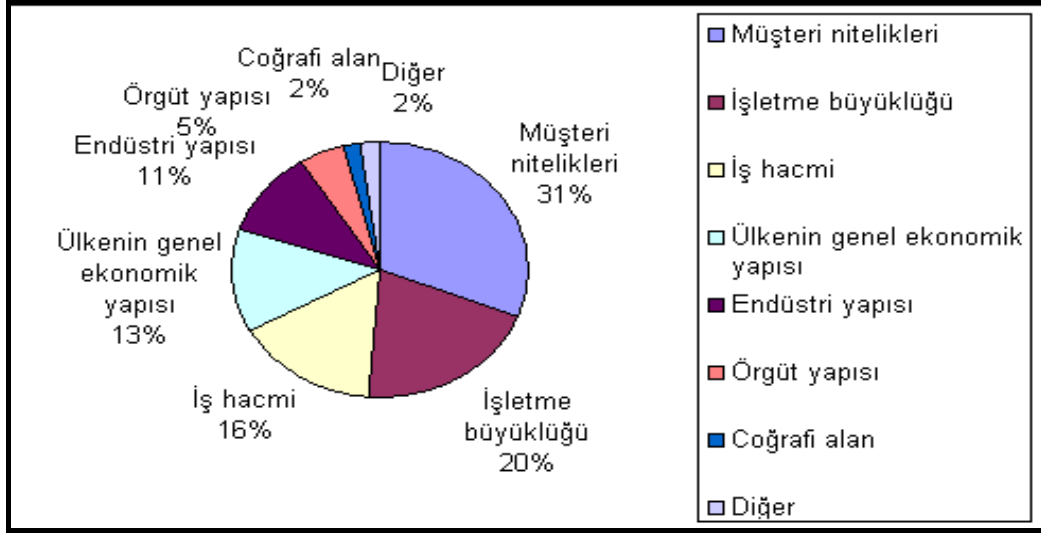
Soru 12: Şirketinizde, fiyat politikaları belirlenirken dikkat edilen hususlar aşağıdaki seçeneklerden hangisidir? Önem derecesine göre sıralayınız?

Tablo 6.15'te incelendiğinde, finansal kiralama şirketleri fiyat politikaları saptanırken, % 31 ile müşteri niteliklerinin etkin olduğu, % 20 ile işletme büyüklüğü ve % 16 ile iş hacminin etkin olduğunu belirtmişlerdir.

Ayrıca finansal kiralama şirketleri fiyat politikasını belirlerken, uluslar arası ekonomik konjonktör, fonlama maliyeti, maliyet ve kâr, kaynağın ortalama fiyatı, şirketin hedef sektörleri, cari politikaları, firmanın veya şahısların piyasa moralitesini de dikkate almaktadırlar.

Tablo 6. 15: Finansal Kiralama Şirketlerinin Fiyat Politikalarının Saptanması

Fiyat Politikaların Saptanması Kriterleri	Şirket Sayısı (f)	%
Müşteri nitelikleri	14	31
İşletme büyüklüğü	9	20
İş hacmi	7	16
Ülkenin genel ekonomik yapısı	6	13
Endüstri yapısı	5	11
Örgüt yapısı	2	5
Coğrafi alan	1	2
Diğer	1	2
Toplam	45	100

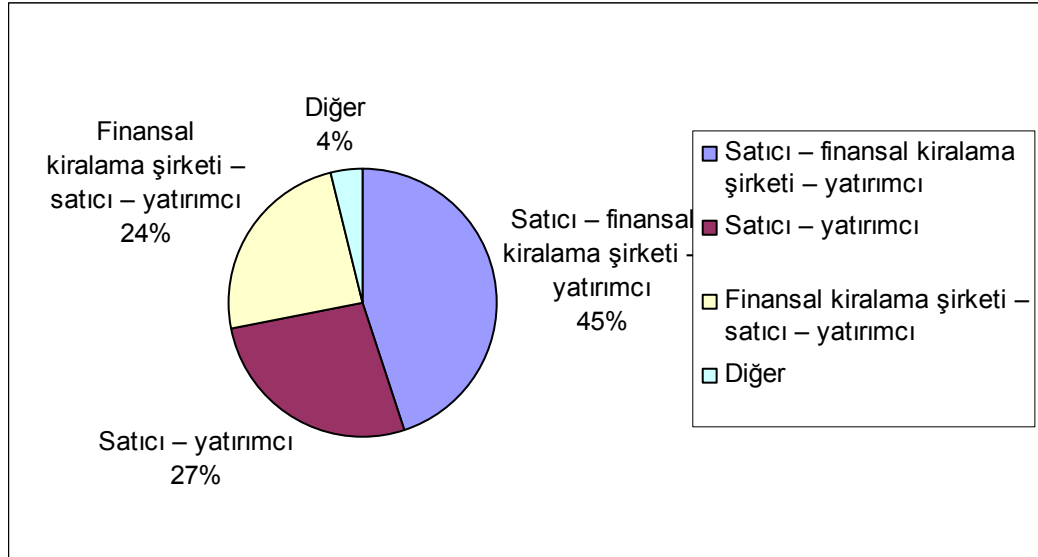
Grafik 6. 10. Finansal Kiralama Şirketlerinin Fiyat Politikalarını Saptama Şeklinin Dağılımı

Soru 13: Şirketinizin, ürünleri yatırımcıya ulaştırmada en çok kullandığı dağıtım kanalı yapısı aşağıdakilerden hangisidir?

Şirketlerin dağıtım kanalı yapısı Tablo 6. 16'da gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde satıcı-finansal kiralama şirketi- yatırımcı dağıtım kanalının % 45 oranında tercih edildiği, bunu % 27 oranında satıcı – yatırımcı, % 24 oranında ise finansal kiralama şirketi- satıcı - yatırımcı kanalının izlediği görülmektedir. Bu nedenle finansal kiralama şirketlerinin yoğun bir biçimde kullandıkları dağıtım kanalı satıcı – şirket – yatırımcıdır. Finansal kiralama şirketlerinin belirlediği finansal kiralama konularına göre satıcılarla iletişim kurulması ve bunun yatırımcıya aktarılmasında aracılık edilmesi finansal kiralama şirketlerinin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Tablo 6. 16. Finansal Kiralama Şirketlerinin Ürünleri Yatırımcıya Ulaştırmada Kullandığı Dağıtım Kanalı Yapısı

Dağıtım Kanallarının Türleri	Şirket Sayısı (f)	%
Satıcı – finansal kiralama şirketi – yatırımcı	20	45
Satıcı – yatırımcı	12	27
Finansal kiralama şirketi – satıcı – yatırımcı	11	24
Diğer	2	4
Toplam	45	100

Grafik 6. 11. Finansal Kiralama Şirketlerinin Ürünleri Yatırımcıya Ulaştırmada Kullandığı Dağıtım Kanalı Yapısı

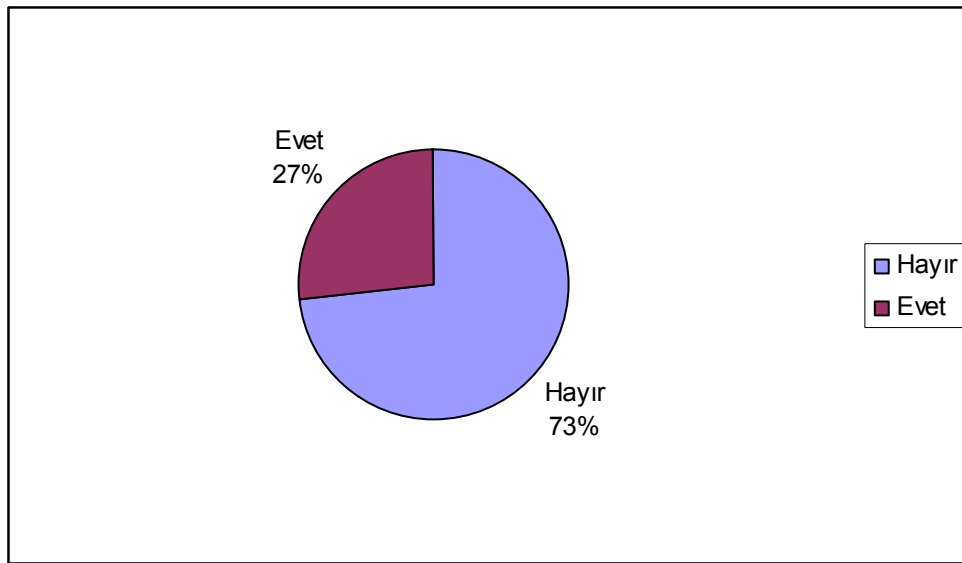
Soru 14. Finansal Kiralama İşlemi Türkiye’de Yeterince Biliniyor mu?

Tablo 6. 17 incelendiğinde ankete verilen cevaplarda, finansal kiralama işleminin % 73 oranında Türkiye’de yeterince bilinmediğini % 27 oranında ise yeterince bilindiği cevabını vermişlerdir.

Sonuç olarak, Türkiye’de finansal kiralama işlemi yeterince bilinmemektedir.

Tablo 6. 17. Finansal Kiralama İşlemlerinin Tanınma Durumu

Faktörler	Şirket Sayısı (f)	%
Hayır	33	73
Evet	12	27
Toplam	45	100

Grafik 6. 12. Finansal Kiralama İşlemlerinin Tanınma Durumu

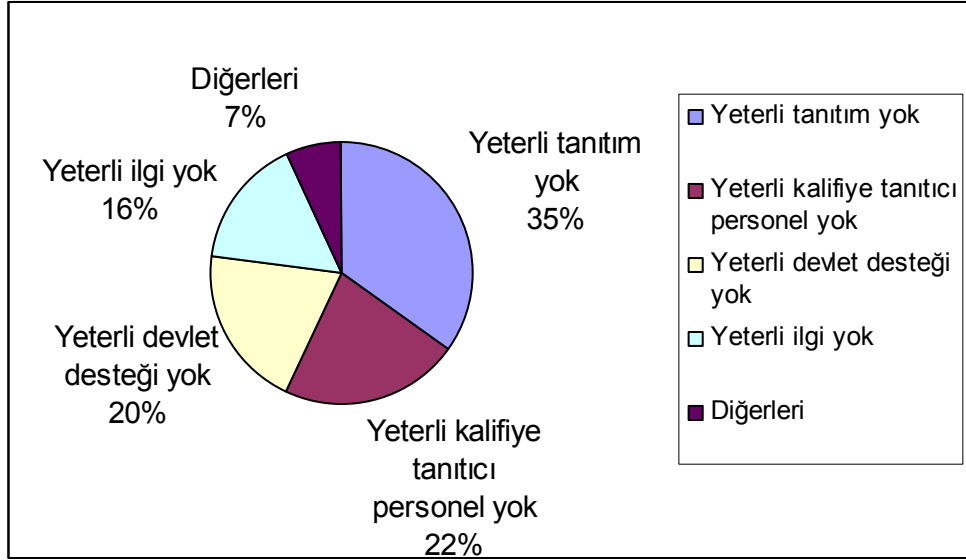
Soru 15. Cevabınız “Hayır” ise sebepleri nelerdir? Önem derecesine göre sıralayınız.

Tablo 6.18’de görüldüğü gibi finansal kiralama işlemlerinin yeterince tanınmamasının en önemli nedeni % 36 ile yeterli tanıtımın olmamasıdır. % 22 ile yeterli kalifiye tanıtıcı personelin olmamasını ve %20 ile yeterli devlet desteğinin olmamasını neden olarak göstermişlerdir.

Sonuç olarak, ankete verilen cevaplarda finansal kiralamanın yeterince tanınmamasının en önemli nedeni yeterli tanıtımın olmamasıdır.

Tablo 6. 18. Finansal Kiralama İşlemlerinin Yeterine Tanınmamasının Nedenleri

Faktörler	Şirket Sayısı (f)	%
Yeterli tanıtım yok	16	35
Yeterli kalifiye tanıtıcı personel yok	10	22
Yeterli devlet desteği yok	9	20
Yeterli ilgi yok	7	16
Diğerleri	3	7
Toplam	45	100

Grafik 6. 13. Finansal Kiralama İşlemlerinin Yeterince Tanınmamasının Nedenlerine Göre Dağılımları

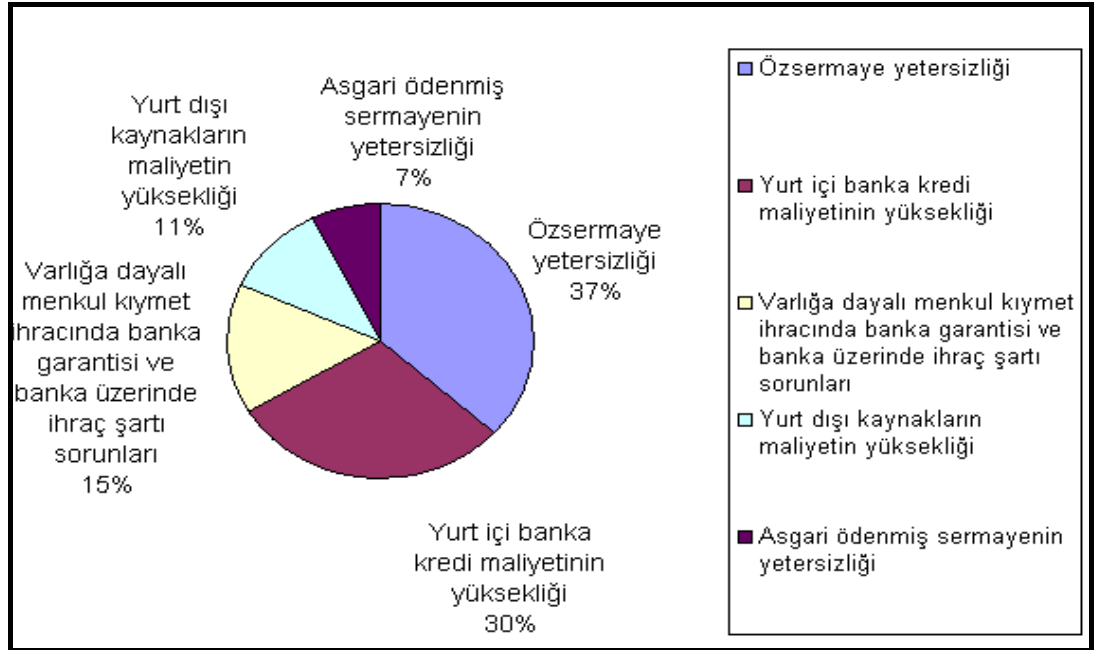
Soru 16. Finansal Kiralama Piyasasının mali yapıdan kaynaklanan sorunlar nelerdir? Önem derecesine göre sıralayınız?

Ankete verilen cevaplarda, Tablo 6. 19'da görüldüğü gibi finansal kiralama piyasasının mali yapıdan kaynaklanan sorunlara bakıldığında % 36 oranında öz sermaye yetersizliği, % 29 ile Yurt içi banka kredi maliyetinin yüksekliği gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak, finansal kiralama şirketlerinin mali yapıdan kaynaklanan en önemli sorunları olarak özsermaye yetersizliği, yurt içi banka kredi maliyetinin yüksekliği ve yurt dışı kaynaklarının maliyetinin yüksekliği söylenebilir.

Tablo 6. 19. Finansal Kiralama Piyasasının Mali Yapı Sorunlarına Göre Dağılımı

Mali Yapı Sorunları	Şirket Sayısı (f)	%
Özsermaye yetersizliği	16	36
Yurt içi banka kredi maliyetinin yüksekliği	13	29
Varlığa dayalı menkul kıymet ihracında banka garantisi ve banka üzerinde ihraç şartı sorunları	7	15
Yurt dışı kaynakların maliyetin yüksekliği	5	11
Asgari ödenmiş sermayenin yetersizliği	3	7
Diğer	1	2
Toplam	45	100

Grafik 6. 14. Finansal Kiralama Piyasasının Mali Yapı Sorunlarına Göre Dağılımları

Soru 17. Finansal Kiralamannın gelişmesi için genel olarak beklentileriniz nelerdir? Lütfen önem derecesine göre maddeler halinde belirtiniz?

Anketin bu sorusuna finansal kiralama şirketlerinin vermiş oldukları cevaplar şu şekilde yoğunlaşmıştır.

1. Finansal kiralama kanunu tekrar gözden geçirilerek yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
2. Gelişmiş ülkelerde finansal kiralama şirketlerinin yapmış oldukları operasyonel kiralama ve alt kiralama ülkemizde de uygulanmalıdır. Hatta bazı finansal kiralama şirketleri sınai ve patent haklarının kiralanması ve yap – işlet- devret modelinin de finansal kiralama içinde yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir.
3. Finansal kiralamanın tanıtılması için çalışmalarda bulunulmalı ve özellikle ticaret odaları ile ortak çalışmalar yapılarak yatırımcıların bilinçlendirilmesi için konferanslar verilmelidir.
4. Düşük maliyetli yurt içi ve yurt dışı kaynak sağlanmalıdır.
5. Finansal kiralama şirketlerinde çalışan personelin de finansal kiralama konularında eğitilmesi gerekmektedir. Özellikle anket çalışmaları sırasında görüşülen bir çok finans kurumu kiralama işlemlerini o finans kurumuna ait şubeler vasıtasıyla yaptıklarını belirtmişlerdir. Finans kurumuna ait şubelere gidip finansal kiralama işlemleri ile ilgili bilgi alınmak istendiğinde yeterli bilgi verecek kimsenin olmadığı gözlenmiştir. Bundan hareketle finansal kiralama şirketleri kendi bünyesinde çalıştırdıkları personeli eğitmesi gerekmektedir.

Soru 18. Finansal Kiralamannın Geleceğini nasıl değerlendiriyorsunuz Lütfen belirtiniz?

Anketimizin bu son sorusunda finansal kiralama şirketlerinden çeşitli cevaplar alınmıştır.

Ankete verilen cevaplarda, finansal kiralamanın gelecek vaad eden ve gelişime açık olan bir sektör olduğu vurgulanarak, küçük ve orta ölçekli işletmeler için avantajlı bir finansman yöntemi olduğu ifade edilmiştir.

Ayrıca, finansal kiralamanın ekonomiye katkısını da vurgulamışlardır. Bu açıdan sektör yetkileri, tanınan teşviklerin devam etmesinin gerekliliğini vurgularken, finansal kiralamanın tanıtımın da yaygınlaştırılmasının önemine değinmişlerdir. Bununla birlikte, ülkede istikrar devam ederse yatırımlarında artacağını yatırımların artmasına paralel olarak finansal kiralama işlemlerinde artacağını ifade etmişlerdir.

6. 2. ANKET SONUÇLARININ GENEL BİR DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkiye'de ilk defa kiralama şirketi 1986 yılında iktisat Bankası tarafından başlatılan iktisat Finansal Kiralama Anonim Şirketidir. Bugün ise çoğunluğu banka kökenli olmak üzere 100 kadar şirket finansal kiralama alanında faaliyet göstermektedir. Bu durum, finansal kiralamanın giderek yaygınlaşacağını ve finansal kiralama şirketlerinin de artacağını göstergesidir.

Finansal kiralama şirketlerinde çalışan kişi sayısına baktığımızda Tablo: 6.4'te görüldüğü gibi yoğunlaşmanın 0-15 arası kişi çalıştıran kiralama şirketleridir. Bu duruma baktığımızda ülkemiz açısından finansal kiralama şirketleri küçük ve orta ölçekli işletme profilini oluşturmaktadır. Finansal kiralama sektörünün yeni geliyor olması bu sonucu ortaya çıkarmaktadır.

Finansal kiralamanın işlem hacminin ağırlıklı olarak daha çok hangi sahada olduğuna baktığımızda Tablo: 6.5. görüldüğü gibi şirketleri % 67'si ağırlıklı olarak yurt içi kiralama işlemleri ile uğraştıkları görülmüştür. Bu durum, yurt dışı finansal kiralama işlemlerinin geniş tecrübe, örgüt ağı ve mali imkan gerektirmesidir.

Finansal kiralama şirketlerinin 2005 yılında gerçekleştirdikleri işlem hacmi ve sözleşme sayısı ile 2006 yılında hedefledikleri işlem hacmi ve sözleşme sayısına bakıldığında ise Tablo 6.6 ile Tablo 6.7'de görüldüğü gibi finansal kiralama sektörünün hızla büyüyen bir sektör olduğunu göstermiştir. Hedeflenen işlem hacmine bakıldığında ise finansal kiralama şirketlerinin önümüzdeki yıllarda çok daha hızlı bir gelişim göstereceği anlaşılmaktadır.

Kiracı firmaların finansal kiralamayı tercih etme nedenlerin başında Tablo: 6.10'a göre işletmelerin kendi öz finansman rezervlerinin, bütünüyle tercih edildiğini ortaya koymuştur.

Finansal kiralama yönteminin ekonomiye getirdiği en önemli katkı ile ilgili sorumuzda finansal kiralamanın durma aşamasındaki yatırımlar için gerekli finansal kaynakların kıtlığı sorununu yavaşlatarak ve ihracat sektörünün de finansmanının sağlayarak ekonomik kalkınmayı sağlayan etkin bir finansman yöntemi olduğunu göstermiştir. Finansal kiralama şirketlerinin finansman kaynağı sağlama bakımından sahip olduğu en önemli kaynak ile ilgili sorumuzda verilen cevaplarda Tablo: 6.12’de görüldüğü gibi finansal kiralama şirketlerinin finansman ihtiyaçlarını kendi öz kaynaklarından ve yerli ve yabancı banka kredilerinden sağlamaya çalıştıkları görülmüştür.

Finansal kiralama şirketlerine, ağırlıklı olarak ne tür varlıkların finansal kiralamasını yaptıkları ile ilgili sorumuzda verilen cevaplarda daha çok kara ulaşım araçları, makine ve ekipman, bilgisayar, büro makineleri ve telekomünikasyon cihazların finansal kiralamasına yöneldikleri görülmüştür.

Finansal kiralama şirketlerine müşteri portföyünüzü nasıl oluşturuyorsunuz ile ilgili soruya verdikleri cevaplar müşterilere yönelik araştırma yapıldığını, meslek kuruluşlarına bakılarak adres belirlendiğini ve bizzat kendilerinin geldikleri olmuştur.

Fiyat politikaları belirlenirken, finansal kiralama şirketlerinin dikkat etmesi gereken hususlar ile ilgili soruya verdikleri cevaplarda; müşteri nitelikleri (gelir, eğitim, meslek vb.), işletme büyüklüğü, iş hacmi, ülkenin genel ekonomik yapısı gibi faktörlerin etkili olduğunu göstermiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin, ürünleri yatırımcıya ulaştırmada en çok kullandıkları dağıtım kanalı yapısı ile ilgili sorumuzda daha çok Satıcı- Finansal Kiralama Şirketli-Yatırımcı dağıtım kanalı tercih edildiği görülmüştür. Bu nedenle, finansal kiralama şirketlerinin belirlediği finansal kiralama konularına göre satıcılarla iletişim kurulması ve bunun yatırımcıya aktarılmasında aracılık edilmesi finansal kiralama şirketlerinin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Türkiye’de finansal kiralama işlemlerinin yeterince bilinip bilinmediği ile ilgili sorumuza verilen cevapta Tablo: 6.17’de görüleceği üzere ülkemizde finansal kiralama işlemi yeterince bilinmemektedir. Yeterince bilinmemesinin nedeni olarak da ankete verilen cevaplarda yeterli tanıtımın yapılmayışında kaynaklandığını

belirtmişlerdir. Anketimize verilen cevaplarda çözüm önerileri olarak; eğitim seminerlerinin düzenlenmesi, etkin reklamın yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Finansal kiralama piyasasının mali yapıdan kaynaklanan sorunlar nelerdir ile ilgili sorumuzda ankete verilen cevaplarda Tablo: 6.19'da görüleceği üzere en önemli sorunları önem derecesine göre özsermaye yetersizliği, yurt içi banka kredi maliyetinin yüksekliği ve yurt dışı kaynak maliyetinin yüksekliği gibi cevaplar alınmıştır.

Finansal kiralama şirketlerine yönelttiğimiz, finansal kiralamanın gelişmesi için genel olarak beklentileriniz nelerdir ile ilgili sorumuzda alınan cevaplar 5 noktada odaklaşmaktadır.

1. Finansal kiralama kanununun tekrar gözden geçirilmesi
2. Operasyonel kiralama ve alt kiralamanın ülkemizde de uygulanmasını
3. Finansal kiralamanın tanıtılması için çalışmalarda bulunması
4. Düşük maliyetli yurt içi ve yurt dışı kaynak sağlanması
5. Finansal kiralama şirketlerinde çalışan personelin de finansal kiralama

konularında eğitilmesidir.

En son olarak finansal kiralama şirketlerine yönelttiğimiz finansal kiralamanın geleceğini nasıl değerlendiriyorsunuz ile ilgili sorumuzda ankete verilen cevaplar, finansal kiralamanın gelecek vaad eden ve gelişime açık olan bir sektör olduğu ayrıca ülkede istikrar devam ederse yatırımların da artacağını yatırımların artmasına paralel olarak finansal kiralama işlemlerin de artacağını vurgulamışlardır.

SONUÇ

Finansal kiralama işlemlerinin, yatırımları finanse etme amacı taşıyan ve yatırımcılardan finansal kiralama yoluyla birlikte olası rizikoları ve yatırım mallarının finansmanı işini devralan finansman şirketlerince uygulanmaya başlaması günümüz ekonomik yapılanması içerisinde finansal kiralama yöntemini vazgeçilmez bir alternatif finansman aracı haline getirmiştir.

Dünya’da uzun yıllardır bir finansman yöntemi olarak uygulanan finansal kiralama, ülkemiz de ise ilk kez 1977’de çok sınırlı bir şekilde tanınmaya başlamıştır. Daha sonra konuyla ilgili yasal olarak 10 Haziran 1985 yılında 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu düzenlenmesi olup bu kanunda finansal kiralamanın mahiyeti, amacı ve özellikleri belirtilmiştir. Bu durum, ilgi duyan çevrelerce olumlu karşılanmış, aralarında özel finans kurumlarının ve bankaların yer aldığı çok sayıda firma kiralama sektörünü oluşturmak amacıyla organizasyonel çalışmalara girmiştir. Mali sistemin ayrılmaz bir parçası haline gelen finansal kiralama şirketlerinin, dünyada ve ülkemizde yaygınlaşmasına bankalar ve diğer finans kurumları öncülük etmiştir.

Özellikle 1990’lı yıllarda hızlı bir gelişme gösteren finansal kiralama sektörü, zaman zaman gerek dünya konjonktürünün ve gerekse Türkiye ekonomisindeki dalgalanmaların etkisiyle gerilemiş, fakat genel olarak yatırımları %6-7 oranlarında finanse eden bir finansman yöntemi niteliğini kazanmıştır.

Ülkemizdeki sermaye birikiminin yetersiz olması, sermaye piyasasının yeterince gelişmemiş olması yatırımların finansmanında önemli bir engel oluşturmaktadır. Firmaların öz kaynak yetersizliği ve kredi temin edebilme olanaklarının sınırlılığı teknolojik gelişmeleri takip ederek yatırım yapmalarına engel teşkil etmektedir. Ayrıca, dünya genelinde yaygın olan gayrimenkul ve operasyonel finansal kiralama dallarının uygulanabilirliğin hukuksal zemini ile beraber teknik alt yapı da sağlanmış değildir.

Gelişme çabası içinde olan ve sürekli olarak yeni yatırımlarla ekonomide dinamik bir yapı oluşturularak globalleşen dünya ekonomisi ile entegre olmaya çalışan ülkemiz için alternatif bir finansman yöntemi olan finansal kiralamanın önemli bir yere sahip olacağı yadsınmaz bir gerçektir. Söz konusu belirtilen

hususların ele alınması ile Türkiye'de finansal kiralama sektörü, sanayi kesiminin, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin yatırımlara yönelik finansman ihtiyaçlarını etkin bir biçimde karşılamasında, sermaye birikiminde ve böylelikle de ekonomik yapının gelişimine hız kazandırmada etkin bir rol oynayabilecektir.

KAYNAKÇA

- AHISKA, Aydın. “Finansal Kiralamada Vergi ve Muhasebe Sorunları”, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası Finansal Kiralama Semineri, 5-6 Aralık 1985, Tarabya Otelİ-İstanbul
- AKBULUT, Dursun. Finansal Kiralama Sempozyumu Görüşme Tutanağı, Panel, Abant 15-17 Ekim 1999
- AKGÜÇ, Öztin. Finansal Yönetim, 6. Basım, Muhasebe Enstitüsü, Yayın No: 63, 1994
- AKINCI, Kırımhan. “Leasing (Finansal Kiralama) ve KDV Finansman Avantajı”, Vergi Dünyası, Sayı 228, Ağustos 2000
- ALTINDAĞ, Mehmet. “Finansal Kiralamanın Vergi Karşısındaki Durumu”, Mali Çözüm, Sayı 66, 2005
- ALTOP, Atilla. “Özellikle Taşınır Yatırım Mallarına İlişkin Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi”, Ankara 1990
- ARSLAN, Mehmet. “Finansal Kiralamanın (Leasing) Vergi Kanunları Karşısındaki Durumu” Lebib Yalkım Yayınları, Mükellefin Dergisi, Sayı 52, Nisan 1997
- BALCI, Tamer. “Finansal Kiralama (Leasing) İşlemlerinin Hukuki ve Mali Boyut-2, Maliye ve Sigorta Yorumları, Sayı 426, Ekim 2004
- BALKAYA, Nilgün. “ Bir Yatırım Teşvik Tedbiri Olarak Finansal Kiralama ve Türkiye Uygulaması”, (Yayınlanmış Master Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1988
- BERK, Niyazi. Finansal Yönetim, Türkmen Kitapevi, 7. Baskı, İstanbul 2003
- BİYAN, Özgür. “Finansal Kiralama (Leasing) Konusu Yatırım Mallarında Yatırım İndirimi Uygulaması”, Yaklaşım Dergisi, Sayı 150, Haziran 2005
- BUYURGAN, Sibel. “Finansal Kiralamaya İlişkin Muhasebe Sorunları”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1994
- CAIRNS, D. H. “The International Accounting Standarts Committe” World Leasing Yearbook, 1987
- CEYLAN, Ali. Finansal Teknikler, 4. Baskı, Ekin Kitapevi Yayınları Bursa 2002
- CEYLAN, Ali. İşletmelerde Finansal Yönetim, Ekin Kitapevi Yayınları, 7. Basım, 2003

- CLARK, Tom “ The World of leasing ”, Leasing Finance, Euromoney Publication, London 1980
- DEMİRBILEK, Kadir. Finansal Kiralama Kanunu Kapsamında Yapılan Finansal Kiralama Sözleşmelerinin Vergi Usul Kanununda Tanımlanan Kriterlere Uymamasının Vergi Uygulamaları ve Teşvikler Açısından Değerlendirilmesi, Vergi Sorunları, Sayı 191, Ağustos 2004
- DENİZ, Yasemin. Leasing ve Türkiye'deki Uygulamaları, İstanbul 1997
- DİNLER, Zeynel. İktisada Giriş, 5. Basım, Ekin Kitapevi Yayınları, Bursa 2000
- DÜNYA GAZETESİ “Uygulamalı Üçüncü Yılında Leasing”, 19-20 Ekim 1988,
- EKİNCİ, Hasan. “Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme Esasları ve Muhasebe Uygulaması”, Vergi Raporu, Sayı 70, Nisan-Mayıs 2004
- ELMASTAŞI, İbrahim. “Finansal Kiralama (Leasing)” Maliye ve Sigorta Yorumları, 15 Aralık 2000, Sayı 84
- ERGÜL, Nuray; DUMANOĞLU, Sezai. Finansal Kiralama, Der Yayınları, I. Baskı, İstanbul 2003
- EROL Ahmet. “Finansal Kiralama (Leasing) (1)” Lebib Yalkım Yayınları, Mükellefin Dergisi, Sayı 77, Mayıs 1999
- EYİMAYA, Üzeyir. “Finansal Kiralama Uygulamasında Yatırım İndirimi”, Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog, Sayı 205, Mayıs 2005
- GENCER, Çağlan Ahmet. Finansal Kiralama Sürecine 4842 Sayılı Kanun ile Getirilen Yeni Bir Bakış Açısı, Vergi Sorunları, Sayı 179, Ağustos 2003
- HALK Leasing. Arşiv Bilgileri, 1996
- KARABULUT, Recep. “Assessment of Leasing Practice in Turkey”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Department of Industrial Technology University of Bradford, 1995
- KARADAĞ, Hikmet. “Finansal Kiralama İşlemlerinin Değerlemesi ve Muhasebeleştirilmesi”, Vergi Dünyası, Sayı 292, Aralık 2005
- KARAKOÇ, Güven. “Finansal Kiralama (Leasing) Şirketlerinin Özellikleri ve 4842 Sayılı Kanun Çerçevesinde Vergisel Boyutları”, Vergi Raporu, Sayı 65, 2003
- KEÇE, Fulya. “Kiralama-Leasing Türkiye Uygulaması”, İTÜ Yüksek Lisans Tezi, Şubat 1992.

- KIRPICI, Bülent. Leasing Dünyası, Finansal Kiralama Derneği Bülteni, Kasım 2001
- KOCAAĞA, Köksal. Türk Özel Hukuku'nda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi, Ankara 1999.
- KOÇ, Mehmet. Finansal Kiralama (Leasing), 2. Baskı, Beta Basım A. Ş, İstanbul 2004
- KÖSE, Nurettin. "Finansal Kiralama (Leasing) Nedir? Finansal Kiralama Yoluyla Yurt İçi veya Yurt Dışından Sabit Kıymet Ediniminin Gümrük ve Dolaylı Vergiler Karşısındaki Durumu-1", Maliye ve Sigorta Yorumları, Sayı 434, Şubat 2005
- KÖTELİ, M. Argun Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmeleri, İstanbul 1991
- KUNTALP, Erden. Finansal Kiralama Kanunu'na Göre Finansal Kiralam (Leasing) Tanımı ve Hükümleri, TBB, Ankara 1988
- LEASİNG DÜNYASI. Finansal Kiralama Derneği Bülteni, Mart 2005, Sayı 12
- LEOUZON, Eugene. "The Complexity of Cross Border Leasing in Europe", Leasing Digest Corferance, 9 April 1987
- MUNROE, Robert; S. Derel Soper, "The Leasing Handbook", Mc Graw Hill, U. K., 1993
- NAZLIOĞLU, Gültekin. Finansal Kiralama Hukuku Sempozyumu, Görüşme Tutanağı, Abant 15-17 Ekim 1999
- OKUDAN, Bülent. "Finansal Kiralamada Ekonomik Ömür ve Amortisman, Vergi Dünyası, Sayı 276, Ağustos 2004
- ÖZTÜRK, Bünyamin; ÖZER, Mustafa. "Finansal Kiralamaya İlişkin Yeni Esaslar, Vergi Sorunları, Kasım 2003, Sayı 182
- PARASIZ, İlker. Para Banka ve Finansal Piyasalar, Ezgi Kitabevi Yayınları, 6. Baskı, Ekim 1997
- SOMUNCUOĞLU, Ünal. Türk Hukuku'nda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesine Yüzeysel Bir Bakış, İBD, 1998, C. 60, Sayı 4-6,
- STUART, Glass. "The Principles", Leasing Finance, ed. Tom Clark, Euromoney Publications, London, 1985
- ŞEKER, Sakıp. "Finansal Kiralama İşlemlerinde Amortisman ve Finansman Giderlerinin Durumu", Yaklaşım Dergisi, Sayı 154, Ekim 2005

- TERRY, A. Isom; Sudhis P. Amembal, The Handbook of Leasin Techniques and Analysis
- TOROSLU, Vefa. Leasing İşlemleri ve Muhasebesi, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. Basım İstanbul 2000
- UNIDO, Analysis of Equipment Leasing Contracts, United Nations, puplications, Newyork 1984
- UYANIK, Senan. Proje Finansmanında Finansal Kiralamanın Rolü Türkiye Örneği, TOBB Yayınları, Ankara 1990
- ÜZELER, Mustafa; CANSIZLAR, Doğan. Yatırım ve Finansal sağlamaya Yönelik Kiralama (Leasing), Dünya'da ve Türkiye'de Uygulaması, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Araştırma, Planlama ve koordinasyon Kurulu, Yayın No: 287, Ankara 1997
- VARLIK, Levent. Leasing, Factoring, Forfaiting, Türkiye İş Bankası İktisadi Araştırmalar Müdürlüğü Yayını, Kasım 1985
- YAVUZ, Cevdet. Türk Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, 6. Baskı, İstanbul 2002
- YETGİN, Feyzullah. Finans Sisteminde Yeni Yönelimler, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., I. Basım, İstanbul 2001

EKLER

EK -1: FİNANSAL KİRALAMA ŞİRKETLERİ İLE İLGİLİ ANKET FORMU

Sayın Yönetici,

İnönü Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsünde, “Finansal Kiralama ve Türkiye Uygulaması” başlıklı yüksek lisans tezi hazırlamaktayım.

Türkiye’deki finansal kiralama şirketlerine ait mevcut uygulamaları ve bu uygulamalarda karşılaşılan sorunların giderilmesi için neler yapılması gerektiğini belirlemek üzere hazırlanan anket formu ilişikte sunulmuştur.

Elde edilen veriler, bilimsel bir çalışmada kullanılacaktır. Çalışmanın bilimsel niteliği dışında herhangi bir amacı yoktur. Bu nedenle size herhangi bir yükümlülük getirmeyecektir.

Türkiye’de finansal kiralama işlemlerinin daha iyi anlaşılması ve gelişmesi için sorulara objektif ve samimi olarak cevap vermeniz çalışmada arzu edilen sağlıklı sonuçların alınmasına yardımcı olacaktır.

Anketi cevaplandırdıktan sonra, size gönderilen zarfla birlikte, postalama işlemini gerçekleştirmenizi bekler, göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

Saygılarımla,

Cemal ÇAKAN
İ. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
Muhasebe – Finansman Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

ANKET SORULARI

1. Şirketiniz ne zamandan beri finansal kiralama hizmeti vermektedir?

...../...../.....

2. Şirketinizin kuruluş şekli nasıldır? Lütfen belirtiniz

- a) Banka Ortaklı
- b) Özel şirket

3. Şirketinizde kaç kişi çalışmaktadır?

.....

4. Finansal kiralama işlem hacminiz ağırlıklı olarak daha çok hangi sahadadır? (Lütfen yaklaşık yüzde olarak belirtiniz)

a) Yurt içi %.....

b) Yurt dışı-ihracat %.....

c) Yurt dışı-ithalat %.....

5. 2005 yılında gerçekleştirdiğiniz işlem hacmi ve sözleşme sayısı ne kadardır?

İşlem hacmi Sözleşme sayısı

6. 2006 yılında hedeflediğiniz işlem hacmi ve sözleşme sayısı ne kadardır?

İşlem hacmi Sözleşme sayısı.....

7. Ülkemizde finansal kiralama yönteminin işletmeler tarafından benimsenmeye başlanmasını aşağıdaki nedenlerden hangisine bağlıyorsunuz? Lütfen önem derecesine göre 1'den başlayarak sıralayınız.

- a) Teknolojinin hızla gelişip değişiklik göstermesi
- b) Yatırımların geri dönüş süresini hızlandırması
- c) Bir varlığa hukuki açıdan sahip olmaktansa, ekonomik açıdan sahip olarak gelir elde etme düşüncesinin daha akılcı olması
- d) Vergi avantajı sağlanması
- e) Faiz ve enflasyon riski
- f) Diğer (Varsa lütfen belirtiniz)

8. Sizce finansal kiralama yönteminin ekonomiye getirdiği en önemli katkı aşağıdakilerden hangisidir? Lütfen önem derecesine göre 1'den başlayarak sıralayınız?

- a) İhracat sektörünün gereksinim duyduğu yatırımları bu yöntemle finanse edebilmesi,
- b) Dolaylı yoldan da olsa yabancı sermaye girişine aracılık etmesi
- c) Enflasyon nedeniyle durma aşamasına gelen yatırımların artması
- d) Altyapı yatırımlarının bu yöntemle finanse edilmesi
- e) Diğer (Varsa, lütfen belirtiniz)

9.Şirketinizin finansman kaynağı sağlama bakımından sahip olduğu en önemli kaynak aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Şirketin kendi öz kaynakları
- b) Yerli ve yabancı banka kredileri
- c) Oto finansman
- d) Sermaye piyasası
- e) Diğer (Varsa lütfen belirtiniz)

10. Ağırlıklı olarak, ne tür varlıkların finansal kiralamasını yapıyorsunuz?
Lütfen sözleşme sayısına göre 1'den başlayarak sıralayınız.

- a) Kara ulaşım araçları
- b) Hava ulaşım araçları
- c) Deniz ulaşım araçları
- d) İş ve inşaat makineleri
- e) Makine ve ekipman
- f) Tıbbi cihazlar
- g) Tekstil makineleri
- h) Bilgisayar, büro makineleri ve telekomünikasyon cihazları
- ı) Elektronik ve optik cihazlar
- i) Gayrimenkuller
- j) Diğer (Varsa .lütfen belirtiniz)

11. Müşteri portföyünüzü nasıl oluşturuyorsunuz?

- a) Müşterileri yönelik araştırma yapıyoruz
- b) Meslek kuruluşlarına başvurularak adres belirleniyor
- c) Kendileri geliyor
- d) Diğer (Lütfen belirtiniz)

12. Şirketinizde, fiyat politikaları belirlerken dikkat edilen hususlar aşağıdaki seçeneklerden hangisidir? Lütfen önem derecesine 1'den başlayarak sıralayınız?

- a) Müşteri nitelikleri (gelir, eğitim, meslek vb.)
- b) İşletme büyüklüğü
- c) Endüstri yapısı
- d) Örgüt yapısı
- e) Coğrafi alan
- f) İş hacmi

- () g) Ülkenin genel ekonomik yapısı
() h) Diğer (Varsa lütfen belirtiniz)

13. Şirketinizin, ürünleri yatırımcıya ulaştırmada en çok kullandığı dağıtım kanalı yapısı aşağıdakilerden hangisidir?

- () a) Satıcı → Yatırımcı
() b) Satıcı → Şirketimiz → Yatırımcı
() c) Şirketimiz → Satıcı → Yatırımcı
() d) Diğer (Varsa lütfen belirtiniz)

14. Finansal kiralama işlemi Türkiye’de yeterince biliniyor mu?
Lütfen belirtiniz.

- a) Evet b) Hayır

15. Cevabınız “Hayır” ise sebepleri nelerdir? Lütfen önem derecesine göre 1’den başlayarak sıralayınız?

- a) Yeterli tanıtım yok
b) Yeterli ilgi yok
c) Yeterli devlet desteği yok
d) Yeterli kalifiye tanıtıcı personel yok
e) Diğerleri (Varsa Lütfen belirtiniz)

16. Finansal kiralama piyasasının mali yapıdan kaynaklanan sorunlar nelerdir? Lütfen önem derecesine göre 1’den başlayarak sıralayınız?

- () a) Öz sermaye yetersizliği
() b) Asgari ödenmiş sermayenin yetersizliği
() c) Yurt içi banka kredilerinin yüksekliği
() d) Yurt dışı kaynakların maliyetinin yüksekliği
() e) Varlığa dayalı menkul kıymet ihracında banka garantisi ve banka üzerinde ihraç şartı sorunları
() f) Diğer (Varsa lütfen belirtiniz)

17. Finansal kiralamanın gelişmesi için genel olarak beklentileriniz nelerdir?
Lütfen önem derecesine göre maddeler halinde belirtiniz.

18. Finansal kiralamanın geleceğini nasıl değerlendiriyorsunuz? Lütfen belirtiniz?

**EK-2 TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN FİNANSAL
KİRALAMA ŞİRKETLERİ**

1	Finansal Kiralama Şirketleri	Ön. İzin Tar.	Kuruluş Tar.	Ödenmiş Sermaye (milyon TL)
1	A&T Finansal Kiralama A.Ş.	30.05.1997	04.07.1997	6.000
2	ABN-Amro Finansal Kiralama A.Ş.	17.02.1999	27.04.1999	720
3	Alternatif Finansal Kiralama A.Ş.	27.12.1996	06.02.1997	28.463
4	Tasfiye Halinde Ar Fin. Kir. A.Ş.	09.02.1995	05.01.1996	25
5	Ata Finansal Kiralama A.Ş.	27.11.1996	27.10.1997	400
6	Atinon Finansal Kiralama A. Ş.	24.05.1996	19.07.1996	75
7	Atlas Finansal Kiralama A. Ş.	31.03.1993	10.05.1993	1894
8	Barsan Finansal Kiralama A. Ş.	25.07.1997	11.03.1998	75
9	Başer Finansal Kiralama A. Ş.	25.07.1997	17.10.1997	500
10	Bayındır Finansal Kiralama A. Ş.	10.07.1998	09.12.1997	500
11	Bilmar Finansal Kiralama A. Ş.	19.03.1991	09.05.1991	1356
12	Bnp Ak Dresdner Fin. Kir. A.Ş.	07.07.1987	17.11.1988	50.000
13	Citilease Finansal Kiralama A. Ş.	24.05.1996	03.02.1997	20.261
14	Daimler Chrysler Fin Kir. A.Ş.	08.11.2000	15.12.2000	3.000
15	Dal Finansal Kiralama A. Ş.	25.07.1997	04.08.1997	1.060
16	Metro Finansal Kiralama A. Ş.	31.07.1996	17.07.1997	3.000
17	Demir Finansal Kiralama A. Ş.	14.09.1992	19.10.1992	27.625
18	Deniz Finansal Kiralama A. Ş.	28.08.1997	09.12.1997	9.200
19	Destek Finansal Kiralama A. Ş.	11.06.1997	11.08.1997	75
20	Dış Ticaret Finansal Kiralama A. Ş.	20.07.1990	15.08.1990	6300
21	Doğuş Finansal Kiralama A. Ş.	20.04.2000	11.05.2000	1000
22	Doruk Finansal Kiralama A. Ş.	17.10.1997	11.01.1997	200
23	Müflis Ege Finansal Kiralama A. Ş.	21.12.1992	06.01.1993	2500
24	EGS Finansal Kiralama A. Ş.	26.07.1995	13.09.1995	7500
25	Eko Finansal Kiralama A. Ş.	29.07.1996	24.10.1996	1170

26	Tefken Finansal Kiralama A. Ş.	04.03.1994	29.03.1994	1000
27	Endeks Finansal Kiralama A. Ş.	27.06.1997	11.14.1997	1002
28	Era Deniz Finansal Kiralama A. Ş.	24.04.1998	29.04.1999	500
29	Era Finansal Kiralama A. Ş.	26.07.1995	13.09.1995	523
30	Es Finansal Kiralama A. Ş.	06.08.1992	27.08.1992	100
31	Tek Finansal Kiralama A. Ş.	17.10.1997	17.11.1997	200
32	Eti Finansal Kiralama A. Ş.	28.08.198	07.10.1998	500
33	Ferman Finansal Kiralama A. Ş.	09.03.1995	05.04.1995	137
34	Finans Finansal Kiralama A. Ş.	02.03.1990	26.03.1990	17478
35	Garanti Finansal Kiralama A. Ş.	19.09.1990	15.10.1990	73000
36	General Electric Fin. Kiralama A.Ş.	18.11.1996	04.12.1996	35
37	Gökçe Finansal Kiralama A.Ş.	03.09.1990	15.11.1990	5
38	Tasfiye Halinde Grup Fin Kir. A.Ş.	29.02.1996	11.07.1996	75
39	Halk Finansal Kiralama A.Ş.	05.09.1991	27.09.1991	25650
40	İktisat Finansal Kiralama A.Ş.	29.07.1986	10.09.1986	6000
41	İmar Finansal Kiralama A.Ş.	09.03.1994	28.09.1994	500
42	İpek Finansal Kiralama A.Ş.	10.08.1995	25.03.1996	1550
43	İş Genel Finansal Kiralama A.Ş.	24.12.1987	23.02.1988	25000
44	K. Finansal Kiralama A.Ş.	25.03.1996	20.08.1996	1200
45	Karacabay Finansal Kiralama A.Ş.	01.08.2000	15.08.2000	1000
46	Kent Finansal Kiralama A.Ş.	17.06.1997	04.09.1997	500
47	Koç Finansal Kiralama A.Ş.	09.03.1994	13.02.1995	103500
48	Kura Finansal Kiralama A.Ş.	09.03.1994	28.03.1994	200
49	Kurtuluş Finansal Kiralama A.Ş.	25.07.1997	16.09.1997	75
50	Meksa Finansal Kiralama A.Ş.	20.03.1994	11.05.1998	3500
51	Mengerler Finansal Kiralama A.Ş.	02.03.1998	21.04.1987	2880
52	Merkez Finansal Kiralama A.Ş.	25.07.1997	07.11.1997	1000
53	Mersan Finansal Kiralama A.Ş.	17.10.1997	19.11.1997	500
54	MNG Finansal Kiralama A.Ş.	28.05.1998	07.04.1999	2500
55	Nergis Finansal Kiralama A.Ş.	25.07.1997	27.08.1997	1550

56	Öz Finansal Kiralama A.Ş.	12.09.1996	17.02.1997	3750
57	Pamuk (İnterlease) Fin. Kiralama A.Ş.	06.02.1990	25.04.1990	3430
58	Pera (Meral) Finansal Kiralama A.Ş.	11.09.1996	25.12.1996	75
59	Prime Finansal Kiralama A.Ş.	25.07.1997	29.08.1997	565
60	Pro Finansal Kiralama A.Ş.	13.10.1998	11.10.1999	500
61	Sanko Finansal Kiralama A.Ş.	08.11.1995	01.03.1996	33300
62	Ser Finansal Kiralama A.Ş.	18.12.1996	08.01.1997	1360
63	Siemens Finansal Kiralama A.Ş.	13.05.1997	09.07.1997	15550
64	FFK Fon Finansal Kiralama A.Ş.	09.10.1995	13.12.1995	15000
65	Soylu Finansal Kiralama A.Ş.	26.03.1992	09.04.1992	74
66	Dari Finansal Kiralama A.Ş.	22.04.1996	28.05.1996	15000
67	Süzer Finansal Kiralama A.Ş.	15.10.1998	12.02.1999	500
68	Şeker Finansal Kiralama A.Ş.	15.07.1997	25.08.1997	8000
69	Tasfiye Halinde Şetat Fin Kir. A.Ş.	16.03.1992	21.08.1992	13
70	Teb Finansal Kiralama A.Ş.	11.09.1996	02.10.1996	29500
71	Tekstil Finansal Kiralama A.Ş.	21.06.1996	17.07.1996	10000
72	Tepe Finansal Kiralama A.Ş.	25.11.1997	03.12.1997	1350
73	Ticaret Finansal Kiralama A.Ş.	15.04.1993	05.05.1993	15
74	Toprak Finansal Kiralama A.Ş.	09.03.1994	13.05.1994	15875
75	Ulusal Finansal Kiralama A.Ş.	25.06.1997	31.12.1997	3000
76	Vakıf Finansal Kiralama A.Ş.	05.09.1988	23.09.1988	13154
77	Vakıf Finansal Kiralama A.Ş.	05.04.1993	14.09.1993	24950
78	Yalçınlar Finansal Kiralama A.Ş.	04.10.1994	27.07.1995	6550
79	Yapı ve Kredi Finansal Kiralama A.Ş.	31.12.1986	24.02.1987	48000
80	Müflis Yaşar Finansal Kiralama A.Ş.	21.03.1994	12.08.1994	950
81	Yatırım Finansal Kiralama A.Ş.	30.04.1993	17.09.1993	650
82	Ziraat Finansal Kiralama A.Ş.	18.06.1991	04.09.1991	20000
2	Kalkınma ve Yatırım Bankaları			

1	Deutsche Bank A.Ş.	1988	1991	2800
2	Çalık Yatırım Bankası A.Ş.	1988	1998	131500
3	Diler Yatırım Bankası A.Ş.	1988	1998	14000
4	GSD Yatırım Bankası A.Ş.	1988	1998	15000
5	Credit Agricole Indosuez A.Ş.	1989	1992	11265
6	Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	1999	1999	28282
7	T. Kalkınma Bankası	1976	1989	125000
8	T. Sınai Kalkınması Bankası A.Ş.	1950	1988	114000
9	Tat Yatırım Bankası A.Ş.	1992	1992	2000
10	C. Yatırım Bankası A.Ş.	1999	1999	47500
11	Taib Yatırım Bankası A.Ş.	1988	1992	3930
3	Özel Finans Kurumları			
1	Al Baraka Türk Özel Finans Kur. A.Ş.	01.11.1984	21.08.1986	88000
2	Anadolu Finans Kurumu A.Ş.	03.10.1991	06.02.1992	90000
3	Asya Özel Finans Kurumu A.Ş.	20.09.1996	22.10.1996	40000
4	Family Finans Kurumu A.Ş.	28.12.1984	19.07.1989	92000
5	Kuveyt Türk Evkaf Öz. Fin. Kur. A.Ş.	22.11.1988	20.07.1989	95310

EK-3: FİNANSAL KİRALAMA BAŞVURU FORM ÖRNEĞİ

AÇIKLAMALAR

Form’da istenilen bilgileri lütfen eksiksiz olarak doldurunuz.

İşlemin süratli ve sağlıklı bir biçimde sonuçlandırılması açısından başvuru formunu ve “EKLER” kısmında yer alan belgeleri en kısa sürede şirketimize göndermenizi rica ederiz.

I . KİRACI İLE İLGİLİ BİLGİLER	
1. Ticaret Ünvanı	
2. Adresi	
3. Şubeler	
4. Tel No	Fax No
5. Faaliyet Konusu	
6. Ticaret Sicil No	
7. Vergi Dairesi ve No	
8. Kuruluş Yılı	
9. Sermaye	
	Esas
	Ödenmiş

1. Ortakları		
<u>Adı-Soyadı / Ünvanı</u>	<u>Payı (TL)</u>	<u>Payı (%)</u>
.....
.....

2. Ortakların Sermayesine İştirak Ettiği Diğer Kuruluşlar

<u>İştirakin Ünvanı</u>	<u>Sermayesi</u>	<u>Payı (%)</u>	<u>Ortağın Adı-Soyadı</u>
.....
.....

3. Firmanın Üst Düzey Yöneticileri

<u>Adı-Soyadı</u>	<u>Görevi</u>	<u>Firmada Çalışma Süresi</u>
.....
.....

4. Firmanın İştirakleri

<u>Ünvanı</u>	<u>Yeri</u>	<u>Sermayesi</u>	<u>Payı (%)</u>
.....
.....

II. FİRMA ADINA KAYITLI GAYRİMENKULLER

<u>Cinsi</u>	<u>Sahibi</u>	<u>Hisse</u>	<u>Yeri</u>	<u>Alanı</u>	<u>Yaklaşık Piyasa Değeri</u>	<u>İpotekli İse</u>		
						<u>Derece</u>	<u>Lehdar</u>	<u>Tutar</u>
.....
.....

III. FİRMA ADINA KAYITLI TAŞIT ARAÇLARI

<u>Sahibi</u>	<u>Cinsi</u>	<u>Model Yılı</u>	<u>Plakası</u>
.....
.....

IV. FİRMANIN MAKİNA PARKI HAKKINDA BİLGİLER

<u>Cinsi</u>	<u>Adet</u>	<u>Model</u>	<u>Yaklaşık Piyasa Değeri</u>	<u>Aylık Kapasite</u>
.....
.....

V. FİRMANIN FİNANS KURUMLARI İLE İLİŞKİLERİ

1. Bankalar

<u>Banka Adı/Subesi</u>	<u>Mevduat</u>	<u>Kredi Limiti</u>	<u>Riski</u>	<u>Teminatı</u>
.....
.....

2. Leasing Şirketleri

<u>Firma</u>	<u>Kiralanan Mal Cinsi</u>	<u>Mal Bedeli</u>	<u>Toplam Kiralar</u>	<u>Bakiye Kira Borcu</u>
.....
.....

VI. FİRMANIN TİCARİ İLİŞKİLERİ

1. Satın Alınan Girdiler

<u>Firma Adı</u>	<u>Mal Cinsi</u>	<u>Alış Koşulları</u>	<u>Yıllık Hacim</u>	<u>Firma Yetkilisi / Tel</u>
------------------	------------------	-----------------------	---------------------	------------------------------

.....
.....
2 . Satışlar

<u>Firma Adı</u>	<u>Mal Cinsi</u>	<u>Alış Koşulları</u>	<u>Yıllık Hacim</u>	<u>Firma Yetkilisi / Tel</u>
.....
.....

EKLER

- . Vergi Dairesinden Onaylı Son Üç Yıllık Bilanço ve Gelir Tabloları / 2004 Bilanço veya Detaylı Mizan
- . Cari Yıla Ait Ara Bilanço / Yeni Tarihli Ayrıntılı Mizan
- . Firma ortaklarının ve şirketi temsil ve ilzama yetkili kişi/kişilerin nüfus cüzdan suretleri
- . Ortakların İkametgah Belgesi
- . Deniz Finansal Kiralama A.Ş. Adına Proforma Fatura
- . Kiracı Tarafından Onaylanmış 'Leasing' Fiyat Teklifi

-
-
- . Ticaret Sicil Gazetesi (Kuruluş ve Değişikliklere İlişkin)
 - . Cari Yıla Ait Ticaret Sicil Belgesi / Cari Yıla Ait Faaliyet Belgesi)
 - . Son genel kurulun yapıldığı yıla ait 'Ticaret Sicili'nden tescil edilmiş, imza sirkülerinin aslı /noter tasdikli sureti
 - . Vergi Levhası
 - . Yetki Belgesi (Tic. Sicilinden alınan Ticaret Kanununa uygun)
 - . Cari yıl son aya ait KDV Beyannamesi
 - . Firma ve Ortaklarına Ait Gayrimenkul Tapu Fotokopileri
 - . Ağırlıklı Paya Sahip Ortakların Kişisel Özgeçmişleri (Ekli Form)
 - . Fizibilite Raporu (Varsa)
 - . Teşvik Belgesi – Global Liste (Varsa)
 - . Faaliyet Raporu ve Firmayı Tanıtıcı Katalog (Varsa)

- . Kira Konusu Mal/Malları Tanıtıcı Katalog / Fotoğraf
- Firma iştiraklerine ait mali veriler (Varsa)

FİRMA ORTAKLARI İLE İLGİLİ KİŞİSEL TANITICI BİLGİLER

Adınız Soyadınız :	
Babanızın Adı	
Doğum Yeriniz ve Tarihi :	
İkametgah Adresiniz :	

Kaç Yıldır Bu Adreste Oturuyorsunuz :	
--	--

Öğrenim Durumunuz :	
----------------------------	--

Mesleğiniz :	
---------------------	--

Medeni Durumunuz :	Evli	Bekar	Dul	Dul/Boşanmış
---------------------------	-------------	--------------	------------	---------------------

Oturduğunuz Ev	:	Kendinizin	Ailenizin	Kiralık	Diğer
-----------------------	----------	-------------------	------------------	----------------	--------------

Konut size veya aile bireylerinden birine ait ise :

Tahmini Değeri Nedir ?	:
-------------------------------	----------

Üzerinde İpotek Var mı ?	:
---------------------------------	----------

Varsa İpotek Tutarı	:
Lehdarı ve Derecesi	:
Konut Sigortası Var mı?	:

Sahip Olduğunuz Diğer Gayrimenkuller (Sizin veya Aile Bireylerinin)		
<u>Adresi</u>	<u>Cinsi</u>	<u>Tahmini Değeri</u>

Çalıştığınız Bankalar)			
<u>Banka Adı</u>	<u>Şubesi</u>	Hesap / Kredi Türü	<u>Tahmini Değeri</u>

Arabanız Varsa

Markası	:	
Modeli – Yılı	:	
Plakası	:	
Kasko Sigortası ve Değeri	:	

Kredi Kartınız Varsa

Kart Adı	Aldığınız Banka	Kart Numarası
Geçerlilik Süresi		
1.		
2.		
3.		

Protestolu Senediniz / Karşılıksız Çekiniz Var mı?

Varsa			
<u>Türü</u>	<u>Tutarı</u>	<u>Tarihi</u>	<u>Açıklaması</u>

Üyesi Olduğunuz

<u>Sosyal Dernekler</u>	:	
<u>Kulüpler</u>	:	

Referans verebilecek

<u>Kişiler</u> :	
<u>Sirketler</u> :	

EK-4. FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞME ÖRNEĞİ

FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMESİ (No:)

Bir tarafta adresinde mukim (Bundan böyle kısaca ‘Kiralayan’ olarak anılacaktır) ile diğer taraftan Ek 1 Özel Şartlarda Adı-Soyadı/Ticaret Ünvanı ve kanuni ikametgah adresi bulunan (Bundan böyle kısaca ‘Kiracı’ olarak anılacaktır) Kiracı, iş bu sözleşmenin ayrılmaz parçasını teşkil eden “Ek. 1 Özel Şartlar” da tanımı yapılan malın/malların (Bundan sonra Kısaca Kiralanan olarak anılacaktır) aşağıda yazılı şartlar ve esaslar çerçevesinde Kiralayan tarafından Kiracı’ya kira bedeli karşılığında finansal kiralaması hususunda iş bu Finansal Kiralama Sözleşmesini (Bundan sonra kısaca ‘SÖZLEŞME’ olarak anılacaktır) akdetmişlerdir.

1-GENEL HÜKÜMLER

Madde 1-Aşağıda yer alan kavramlar, metinde aksine bir sarahat olmadıkça, iş bu Sözleşme ‘de ve eklerinde karşılarında gösterilen anlamları ifade etmek üzere kullanılmışlardır.

- a) Sözleşme : Finansal Kiralama Sözleşmesi ve ekleri.
- b) Kiralayan :
- c) Kiracı : İş bu sözleşmeyi kiracısıfatıyla imzalayan gerçek veya tüzel kişi.
- d) Kiralanan : Özellikleri “Özel Şartlar” bölümünde (Ek.1) yazılı, finansal kiralamaya konu mal/mallar.
- e) Tesellüm Belgesi : Kiracının Kiralananı sipariş formu/önsözleşme /satış sözleşmesinde belirtilen nitelik ve şartlara uygun, hasarsız, eksiksiz ve işler durumda teslim aldığını belirten ve Kiracı tarafından malın teslimini takiben imzalanarak Kiralayan’a verilecek belge.
- f) Satıcı : Finansal kiralama konusu Mal/Malların satıcısı gerçek ve/veya tüzel kişiler.

- g) Ödeme Planı : Kiracı'nın Kiralayan'a ödemesi gereken kiralardan ödeme tarihleri ile tutarlarını gösteren, iş bu sözleşme ekinde yer alan veya daha sonradan görülen lüzum üzerine Kiralayan tarafından tek taraflı beyan ile Kiracı'ya bildirilen ve işbu Sözleşmenin ayrılmaz bir parçasını teşkil eden ödeme tablosu.
- h) Kira Bedeli : Bu Sözleşme gereğince Kiracının ödeyeceği ve ekteki Ödeme Planında gösterilen bedeller.
- İ) Teminat : Kiracı'dan işbu Sözleşme ile vaki taahhüt, borç, ve Sorumluluklarının ifasına ilişkin garanti olmak üzere alınan veya alınacak ve Kiralayan lehine tesis, tevdi ve teslim edilen her türlü nakdi, şahsi ve aynı teminatlar, garantiler, teminat mektupları, kefalet, rehin, ipotekler.
- i) Kefil : İşbu Sözleşmeyi Müşterek Borçlu Mütessesil Kefil sıfatıyla imzalayan gerçek ve/veya tüzel kişi veya kişiler.

1. 2. SÖZLEŞMENİN KONUSU

Madde 2- Kiracının seçimi ve beğenisi ile belirlenen Kiralanan'ın 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ve ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde ve kira bedelleri karşılığında Kiralayan tarafından Kiracı'ya finansal kiralama yoluyla kiralanmasıdır.

1.3. SÖZLEŞMENİN SÜRESİ

Madde 3- Kiralanan özel şartlar bölümünde (Ek 1) belirtilen süre için kiralanmıştır.

1.4. SÖZLEŞMENİN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİ VE ŞARTLARI:

Madde 4- İşbu Sözleşme, aşağıdaki şartların iş bu sözleşmenin imza tarihinden itibaren 60 (Altmış) gün içerisinde eksiksiz, mevzuata ve usulüne uygun olarak gerçekleşmesi halinde yürürlüğe girer. Kiralayan bu süreyi yazılı bildirim yolu ile uzatabilir. Sözleşme yürürlüğe girmediği ve Kiralayan'ın bir zararı olduğu takdirde iş bu sözleşmenin ilgili hükmü uygulanır.

- a) Kiracı'nın satıcı ile kiralananın cinsini, fiyatını, özellik, nitelik ve sayısı ile fiyat ve teslim şartları hususunda tam bir m utabakata varmış olması, bu mutabakatı tevsik edici bir belge ile kanıtlaması ve Kiralayanın bunu uygun bulması.
- b) Kiralayan tarafından talep edilen belge ve teminatların Kiracı tarafından Kiralayan'a teslim edilmiş olması,

1.5. KİRALANANIN MÜLKİYETİ:

Madde 5- Kiralananın mülkiyeti Kiralayana aittir. Kiralayan, ilgili kanun ve diğer mevzuat hükümlerine uymak kaydı ile kiralananın mülkiyetini ve işbu sözleşmeyi bütün hak ve borçları ile birlikte bir başka finansal kiralama şirketine devir ve temlik etme hakkına sahiptir Devir ve temlik işlemi kiracıya bildirilir.

1.6. KİRALANANIN KİRACI TARAFINDAN SATIN ALINMASI:

Madde 6- Kiracı, işbu sözleşmede bütün yükümlülüklerini yerine getirmiş olması kaydı ile kiralananı, sözleşme süresi sonunda özel şartlar bölümünde (Ek.1) belirlenen bedel üzerinden satın alma hakkına sahiptir. Sözleşme süresi sonunda kiracı sözleşmeden kaynaklanan tüm maddi yükümlülüklerini yerine getirmiş ve mülkiyet devir talebine hak kazanmış olsa bile, yatırımın teşvik belgesi kapsamında gerçekleştirilmiş olduğu durumlarda asıl teşvik belgesinin (Kiracının teşvik belgesi) tamamlama vizesi yapılmadan ve bu husus tevsik edilmeden sözleşmeye konu ekipmanların mülkiyet devri gerçekleştirilmeyecektir. Kiracı bu hususa ilişkin olarak kiralayandan mad/manevi herhangi bir talepte bulunamaz.

Ancak Kiracı kiralayanın muvafakatını almak, sözleşmedeki yükümlülüklerini yerine getirmek ve kiralananı derhal kiralayana iade etmek kaydıyla satın alma hakkından vazgeçebilir. Kiracı iş bu finansal kiralama sözleşmesinden kaynaklanan mülkiyeti devir hakkını kiralayanın muvafakatı olmadan 3.şahıslara devir ve temlik etmeyeceğini kabul ve taahhüt eder.

Aşağıdaki hallerde kiracı satın alma hakkından vazgeçmiş sayılır.

Kiralananın devir işlemi yasalar karşısında özel bir şekil ve geçerlilik şartına tabi ise kiralayanın, sözleşme süresi sonunda göndereceği ihbarnamede verdiği sürede kiracının satın alma hakkını kullanmaması,

Kiralananın devir işlemi yasalar karşısında özel bir şekil be geçerlilik şartına tabi değilse kiracının kiralayanın devre ilişkin tanzim ettiği faturayı reddetmesi.

Madde 7- Kiralayan, kiralananın tam zayi olması halinde ifa imkânsızlığı sebebiyle kiralananı kiracıya devir etme borcundan kurtulur. Ayrıca kiralayan kiracının sözleşmedeki yükümlülüklerinden herhangi birini yerine getirmemesi sebebiyle kiralananın kiracıya satışından rücu edebilir. Bu durumda kiralayanın alacaklarını talep hakkı saklıdır.

2. KİRALAYAN İLE İLGİLİ ÖZEL HÜKÜMLER

2.1. KİRALAYANIN NİTELİĞİ

Madde 8- Kiralayan, 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde faaliyette bulunan bir finansal kiralama şirketi olup, kiralanan vasıtasıyla kiracıya finansman sağlar. Kiralayan Kiralananın imalatçısı ve satıcısı olmadığı gibi, kiralananın işleteni de değildir.

2.2. KİRALAYANIN SORUMLU OLMADIĞI HALLER

Madde 9- Kiralayan, sözleşmenin diğer maddelerinde belirtilen sorumlu olmadığı işlem ve eylemlerden başka, aşağıdaki hallerden kiracıya ve üçüncü şahıslara karşı sorumlu değildir.

Özel şartlar bölümünde bir düzenleme bulunmadığı hallerde kiralananın niteliklerinden, kalitesinden, maddi ve hukuki ayıplarından;

Özel şartlar bölümünde bir düzenleme bulunmadığı hallerde iş birliği yaptığı kuruluşların ve üçüncü şahısların her türlü kusurlu ve kusursuz davranışları ile elinde olmayan nedenlerden doğabilecek her tür ve kategorideki zararlardan,

Kiralananın kiracı tarafından hiç veya gereği gibi kullanılmaması veya öngörülen amaca tahsis edilmemesinden,

Kiralananın veya onun kullanılmasının ve işletmesinin kiracıya, üçüncü şahıslara çevraye ve doğaya vereceği her tür ve kategorideki zararlardan

12.maddede belirtilen işlemler, ödemeler ve bunlara ilişkin her türlü belge ve müstenidatlarından, kiracının beyanları, işlemleri, davranışları ve nihayet bilcümle icraatından

Kiralananın 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu hükümleri gereği Kiralayan tarafından sigorta edildiği durumlarda, sigorta poliçesinin kapsamı dışında kalan risklerden dolayı oluşacak zararlardan

Madde 10- Kiralayan, kiralananın teslimi, aşağıda sayılan haller ve olaylar ile 31. maddede belirtilen nedenlerle hiç ve/veya zamanında gerçekleşmez ise kiracıya karşı sorumlu değildir.

Her tür ve katedorideki mücbir sebepler ve beklenmeyen haller, yangın, depem, sel veya su baskını, tipi, fırtına, buz, don ve benzeri tabiat olayları,

Gerek Türk gerekse yabancı yasama, merkezi veya mahalli idare ve yargı organlarının kararları, emir ve tasarrufları, yasaklama, engelleme ve kısıtlamaları gibi kamusal hüküm ve tasarrufları,

Asayiş bozuklukları, halk hareketleri, ihtilal, iç veya dış savaş, yasal ve yasa dışı işçi hareketleri, grev ve lokavt gibi çalışma hayatından doğan engeller ile bu nedenlerle ortaya çıkan sıkıyönetim uygulamaları,

2.3.KİRALAYANIN ÖZEL HAK VE YETKİLERİ

Madde 11- Kiralayan sözleşmenin diğer maddeleri ile belirtilen haklarından başka kiracıya karşı aşağıdaki hak ve yetkilere sahiptir.

Finansal kiralama işleminin bu sözleşme hükümlerine uygun tarzda yürüyüp yürümediğini denetlemek,

Kiralananı reklamlarında kullanmak,

İş bu sözleşme için kiracı veya üçüncü şahıslara verilmiş olan teminatların muhafazası için masrafları kiracıya iat olmak üzere gerekli muhafaza tedbirlerini almak,

12.b maddesinde belirtilen hususlara ilişkin ödemelerin herhangi bir nedenle kiracı tarafından yapılması ve bu ödemeleri kendisinin yapmaması halinde kiracıya rücu etmek, bu ödemeye ilişkin belgeleri kendi işletmesinin giderleri olarak göstermek, defter ve muhasebe kayıtlarında kullanmak

Kiracı, taşınmaz mala ilişkin iş bu sözleşmenin, 3226 Sayılı FKK'nun 8. maddesi gereğince, taşınmazın bulunduğu tapu kütüğünün beyanlar hanesine, kiralayan tarafından tek taraflı olarak tescilinin yaptırılmasını ve bu tescille ilgili biçümle tapu işlemlerinde kiralayanın yetkili olacağını kabul ve beyan eder.

3.KİRACI İLE İLGİLİ ÖZEL HÜKÜMLER

3.1 KİRACININ BAZI HUKUKİ VE MALİ BORÇ VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Madde 12- İş bu sözleşme ve işbu sözleşmenin imzalanmasına, yürürlüğe, uygulamasına, feshine, sona ermesine, tasfiyesine, kiralananın aynına faaliyete

geçirilmesine, çalıştırılmasına, kullanılmasına, her tür tasarrufuna, kiralananın satıcıdan veya imalatçıdan iktisap ve tesellümüne, kiracı tarafca kiralayandan devir veya teslim alınmasına veya satın alma opsiyonuna dayanılarak iktisabına, kira ilişkisinin tasfiyesine kiralananın iade ve teslimi ile kiralayanın ibrasına ilişkin olarak, her türlü resmi makamlar, merkezi ve mahalli idareler, sağlık kuruluşları, zabıta ve diğer güvenlik güçleri, iktisadi devlet teşekkülleri, savcılıklar, adli, idari ve mali yargı organları, meslek odaları, ticaret, tapu, gemi, uçak, trafik ve diğer sicil memurlukları Noterlikler kambiyo mercileri ve Gümrük İdarelerinden hangi sebep ve gerekçe ile olursa olsun alınması gereken her türlü izin, onay, ruhsat ve belge ile buralarda yaptırılması gereken tescil, şerh, terkin işlemleri ile gerektiğinde bu işlemlerin yenilenmesi ve düzeltilmesi usulüne ve mevzuata uygun olarak kiracı tarafından ifa ve icra edilecektir.

Kiralananın iktisap edilmesi kullanılması çalıştırılması her türlü tasarrufu nakledilmesi, satın alma opsiyonuna dayanılarak kiracı tarafından iktisabı sebebiyle veya hangi sebep ve gerekçe ile olursa olsun her türlü kategorideki mevcut veya sonradan çıkartılan kanun veya diğer mevzuat gereği ödenmesi gereken vergi, ek vergi, resim, harç, pirim fon, komisyon, masraf, aidat, tazminat ve diğer bütün ödemeler ve bunlara ait temerrüt faizi, ceza, ilama veya tahkim kararına dayanan her türlü borçtan kiracı sorumludur.

3.2. KİRACININ TEMİNAT VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Madde 13- Kiracı, Kiralayanın talep ettiği teminatları vermeyi, verdiği teminatların sözleşme yürürlük süresi içerisinde yetersiz kalması halinde, Kiralayanın talep edeceği ek teminatlar vermeyi ve süresi sona eren teminatların süresini uzatmayı beyan, kabul ve taahhüt eder.

3.4. KİRACININ İŞLETEN SIFATI

Madde 14- Kiracı, sözleşme süresince kiralananın yasalarda (Karayolları Trafik Kanunu ve sair mevzuat) tarif edilen anlamda işleteni olup, kiralananın ve/veya onun kullanılmasının işletilmesinin kiracıya, üçüncü şahıslara, çevreye ve doğaya vereceği her tür ve katedorideki zararlardan, ilgili üçüncü şahıslara karşı işleten sıfatıyla kendisi sorumludur.

3.5. KİRA BEDELLERİNİN ÖDENMESİ

Madde 15- Kiracı, kira bedelini ödeme planına uygun olarak ödeyecek olup, kiralananın teslim ve zilyetliğinin devrinde veya kullanıma hazır hale getirilmesinde meydana gelecek her türlü gecikme, aksama, hukuki ve maddi ayıp nedenlerine dayanarak kira bedellerini ödemekten imtina etmeyeceğini beyan ve kabul eder. Sözleşme ekinde yer alan ödeme planı yürürlükteki KDV oranları esas alınarak hazırlanmış olup, sözleşme süresi içerisinde KDV oranlarının artması halinde, yeni oranlar üzerinde hesaplanacak tutarlar ve bunlara ilişkin ödeme planlarının yeniden hazırlanması hhususunda Kiralayanın tek başına yetkili olduğunu Kiracı beyan ve kabul eder.

Kiralayan, Kiracı tarafından yapılacak ödemeleri muaccel olmuş kira alacaklarından dilediğine hatta işbu Sözleşmeden kaynaklanan sair hak ve alacaklarından uygun gördüğüne mahsup edebilir.

Kiracı, sözleşme süresi içinde Ödeme Planında yer alan kiralari önceden ödeme talebinde bulunursa talep tarihinde Kiralayan'ın kayıtlarına göre ödenecek olan anapara ile birlikte, ödenecek olan faiz tutarının aynı tarihteki net değeri tutarını ödeyecektir. Ödenecek faizin talep tarihindeki net değerinin hesaplanmasında o tarihteki TCMB kısa vadeli reeskont kredilerinin faiz oranı esas alınır. Kiralari döviz üzerinden ödenen sözleşmeler için o güne ait 3 aylık LIBOR oranı esas alınır.

Türk Lirası ile yapılan işlemlerde, Denizbank A.Ş. ticari kredilere uygulanan yıllık faiz oranını artırırorsa, Kiralayan Ödeme Planındaki kira bedellerini, faizle orantılı olarak artırabilir. Bu taktirde Kiralayan, Denizbank A.Ş.'nin yeni ticari faiz oranının ne olduğunu ve buna göre düzenlenen yeni Ödeme Planını yazılı olarak Kira'cuya gönderdiğinde, Kiracı, bildirim müteakip ilk kira ödemesinden itibaren yeni Ödeme Planına göre kira borçlarını ödeyeceğini kabul ve taahhüt eder.

Ödeme planındaki kira ödeme günleri, resmi tatil gününe rastlar ise kira tatilden önceki son iş günü ödenir, aksi takdirde temerrüt hükümleri uygulanır.

3.6 KİRA BEDELLERİNİ ÖDEMEDE TEMERRÜT

Madde 16- Kiracı, ödeme planında belirtilen vadelerden herhangi birine uymadığı takdirde mütemerrit olur. Kiracı, temerrüt tarihinden itibaren 17. maddede belirtilen oran üzerinden öngörülen usule göre hesaplanacak temerrüt faizini ödemeyi,

temerrüt nedeniyle sözleşmenin kiralayanca fesih edilmesi halinde de ödeme planın da belirtilen tüm kira bedellerini nakden ve def'aten ödemeyi kabul ve taahhüt eder.

Madde 17- Kiracı, mütemerrit olması halinde, vade tarihinden ödeme tarihine kadar YTL işlemlerde Denizbank tarafından 3 aylık YTL mevduata uygulanan faizin 2,5 katı oranında döviz işlemlerinde yıllık %30 oranında temerrüt faizi ödemeyi kabul ve taahhüt eder. Temerrüt faizi yukarıdaki şekilde hesaplanarak fiili ödeme tarihinde T.C Merkez Bankası'nın döviz satış kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilip, bu suretle oluşacak miktara binde ikibuçuk eklenerek ödenecektir.

3.7. TAKAS/MAHSUP YASAĞI

Madde 18- Kiracı, herhangi bir sebeple kiralayandan alacaklı olduğu olduğu takdirde bu alacağını vadesi geçmiş borçlarıyla takas veya mahsup edemez.

3.8. KİRALANANI ÖZENLE KULLANMA VE KORUMA

Madde 19- Kiracı, Mal'ı özenle ve hukuki düzenlemelere, işbu Sözleşmeye, işin gereklerine ve tahsis amacına uygun olarak kullanmak zorundadır. Kiracı, Mal'ın mutad olarak çalıştırılmasının neden olacağı eskime ve yıpranma dışında değer yitirmesini önleyecek her türlü tedbiri alarak masrafları kendisine ait olmalı üzere iyi ve çalışır durumda itinayla korumak zorundadır. Kiracı, Kiralayan'ın yazılı muvafakatı olmadan Mal üzerinde değişiklik yapamaz, eklemeye bulunamaz, başka bir makine, teçhizat veya ekipman ile birleştiremez veya mahiyetini farklılaştıracak şekilde onların mütemmim cüzü haline getiremez, Kiralayan'ın yazılı izniyle Mal'a takılan ve/veya eklenen parça, ek ve aksesuarlar sonradan Mal'dan ayrılacak bir nitelik arz ediyor ise ya da ayrılması halinde Mal'ın değerinin kaybı söz konusu ise herhangi bir kayıt ve şart olmaksızın Kiralayan'ın mülkiyetine geçecektir. Mal, Kiralayan'ın yazılı onayı ile de olsa başka bir ekipman ile birleştirilmişse o ekipmanın parçası veya mütemmim cüzü haline gelmez.

Madde 20- Kiracı, kiralananın olağan ve olağanüstü bakım ve onarım masraflarının kendisine ait olduğunu, bakım ve onarım kiralananın yetkili servisine veya kiralayanın uygun göreceği kuruluşlara orjinal parçalar kullanmak suretiyle yaptırmayı kabul ve taahhüt eder.

3.9. KİRALANANIN HASAR VE ZİYAI

Madde 21- Kiracı, iş bu sözleşmenin imzalanmasından sonra kiralananın her türlü hasar ve ziyandan sorumlu olduğunu ve buna bağlı olarak kiralananın hasar ve

ziyandan dolayı Kiralananın uğrayacağı zararları tazmin etmeyi, bu durumda dahi sözleşmeden kaynaklanan edimleri yerine getirmeye devam edeceğini, hiç bir tenkis, erteleme talebinde bulunmayacağını beyan ve kabul eder.

3.10. KİRALANANI DEVİR YASAĞI VE BULUNDURULACAĞI YER

Madde 22- Kiracı, kiralananı sözleşme süresi içerisinde üçüncü şahıslara her ne ad altında olursa olsun kiraya vermeyeceğini, ortak olarak dahi kullandırmayacağını, kiralananı aynı veya şahsi bir hak ile takyit etmeyeceğini, kiralananı sözleşme süresince özel şartlar bölümünde belirtilen adreste muhafaza edeceğini ve kiralayanın yazılı muvafakatı olmaksızın yerini değiştirmeyeceğini, buna aykırı davranışta bulunması halinde Kiralayanın, finansal kiralama sözleşmesini herhangi bir süre vermeksizin derhal fesih etme hakkına sahip olduğunu kabul ettiğini beyan ve kabul eder.

4.KİRALANANIN İKTİSABI VE ZİLYETLİĞİN DEVRİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

4.1. KİRALANANIN BEDELİNİN ÖDENME ŞEKLİ VE VESİKALAR

Madde 23- Kiralananın ithalat yoluyla yurt dışından tedarik edildiği haller dışında veya bu Sözleşme ile taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, Kiralananın bedelinin ödenmesi, Kiralananın sipariş formu/önsözleşme/satış sözleşmesinde belirtilen nitelik ve şartlara uygun hasarsız, eksiksiz ve işler durumda teslim alındığını belirleyen ve kiracı tarafından imzalanan Tesellüm ve Kabul Belgesi'ne istinaden kiralayan tarafından yapılır. Ancak kiracının kiralananına ilişkin proforma faturayı kabul ettiğini, bu proforma fatura tutarın veya teklifin bütün unsurları içerdiğini belirterek, kiralananın kiracıya tesliminden önce satıcıya ödeme yapılmasını veya mal bedelinin yurt dışındaki satıcıya transferini kiralayandan yazılı olarak istemesi halinde kiralananın bedelini satıcıya ödeyebilir. Bu durumda kiralananın teslim edilmemesi, hasarlı eksik veya farklı nitelik ve kalitede teslim edilmesinden kiralayan hiçbir şekilde sorumlu olmayacaktır. Kiracı böyle bir durumda bütün sorumluluğun kendisine ait olacağını ve kiralayanın uğrayacağı bütün zarar ve ziyanı temerrüt faizleri ile birlikte kiralayana ödemeyi kabul ve taahhüt eder.

Madde 24- Kiralanan bedelinin vesikalı akreditif ile vesaik veya kiralanan mukabili ödeme şekillerinden hangisi ile ödeneceğini tayin yetkisi ve bu yolun seçilmiş olmasından doğan bütün sonuçlar Kiracı'ya aittir. Ancak Kiralayan seçilen yolu

reddetmekte, uygun gördüğünü uygulamakta serbesttir, Kiralayan'ın bu yetkisine dayanarak seçmiş olduğu ödeme şekliinden dolayı herhangi bir zarar meydana gelmesi halinde, Kiralayanın söz konusu zarardan dolayı hiç bir şekilde sorumlu tutulmayacağı gibi, Kiracı tüm bu hususlara ilişkin her türlü itiraz ve dava haklarından peşinen vazgeçtiğini beyan ve kabul eder.

Madde 25- Vesikaların seçimi, tanzimi, usul ve mercilerin ve akreditifle ilgili diğer şartların tesbiti ve bundan doğan sonuçlar tamamen kiracı'ya aittir. Şu kadar ki Kiralayan, bazı vesikaların akreditif arasında yer almasını, vesikaların belli kurumlarca hazırlanmasını ve bazı şartların akreditif şartları arasına dahil edilmesini, veya uygun göreceği ilave, değişiklik ve düzenlemeyi yapmakta serbesttir.

Vesikaların sahteliğinden, tahrif edilmiş olmasından ve benzeri sebeplerden doğan sonuçlar Kiracı'ya aittir.

Kiracı, vesikaların tesliminden ve akreditif ile diğer ödeme şekilleri ile ilgili gelişmelerden Kiralayan'ı haberdar etmekle yükümlüdür.

4.2. KİRALANANIN GARANTİ BELGESİ

Madde 26- Kiralananın garanti belgesi Kiralayan adına düzenlenerek Satıcı tarafından doğrudan Kiracı'ya iletilecektir. Satıcı'ya yöneltilecek bir talep halinde, Kiralayan'ın yazılı muvafakatına istinaden Kiracı sonuç ve giderlerine katlanmak kaydıyla Satıcı'ya başvurabilecektir.

Madde 27- Garantiden dolayı ve kiralananın imalatı, montajı, çalışması ve performansıyla ilgili olarak Kiralayan'ın hiçbir sorumluluğu yoktur. Kiracı, bu nedenlerle Kiralayan'a başvuramaz. Kiracı, garanti şartlarına tam riayet edecektir. Garanti şartlarına riayetsizlikten veya Kiracı'nın tutum ve davranışları ile garanti belgesini süresinin bitiminden önce hükümsüz hale getirmiş olması nedeniyle doğan sorumluluk Kiracı'ya ait olduğu gibi, Kiracı Kiralayan'ın bu nedenlerle uğrayacağı tüm zararları tanzim etmekle yükümlüdür.

Sözleşmenin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde, kiralananın garanti belgesini Kiracı derhal Kiralayan'a vermek zorundadır.

4.3. KİRALANANIN KİRACIYA TESLİMİ VE TESİSİ

Madde 28- Kiralanan, Kiralayanın yetki vermiş olması kaydıyla satıcıdan kiralayan adına kiracı tarafından teslim alınır. Kiralananın satıcıdan kiracı tarafından teslim alınması zilyetliğin devri anlamına gelmez. Kiralananın tesellümü ve tesisine ilişkin

sorumluluklar ve masraflar ile kiralananın reddinden, muayene ve kontrolünden, bozukluğu halinde ihbar sürelerinin geçirilmiş olması nedeniyle oluşacak zararlardan, kiralananın yükletilmesinden, nakliyesinden, boşaltılmasından, montaj ve işletilmesinden doğacak hasar ve ziyandan kaynaklanan sorumluluklar kiracıya aittir.

Madde 29- Kiralananın, satıcı tarafından teslim edilmemesi veya geç teslim edilmesi, anlaşmada öngörülen nitelik ve şartlara uygun olarak teslim edilmemesi hallerinde tüm sorumluluk kiracıya aittir.

4.3. KİRALANANIN ZİLYETLİĞİNİN DEVRİ

Madde 30- Kiralayani Kiracının, kiralananın satıcıdan teslim alınması aşamasına kadar tüm yükümlülüklerini yerine getirmiş olması kaydıyla kiralananın zilyetliğini kiracıya devir edecektir. Kiralananın satıcı tarafından herhangi bir sebeple teslim edilmemesi veya edilememesi hallerinde Kiralayan'ın zilyetliği devir yükümlülüğü ortadan kalkacaktır.

Kiralananın zilyetliği, satıcı ile gerçekleştirilen teslim işlemlerini müteakip; kiracının teslim ve kabul belgesini imzalaması ve kiralayana ibraz etmesinden sonra kiracıya devir edilmiş sayılacaktır.

5. SİGORTA İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Madde 31- Kiralayan, Kiralanan'ı dilediği sigorta şirketine uygun gördüğü risklere ve olağanüstü hallerine karşı dilediği bedel, şart ve klostlarla Sözleşme süresince münhasıran kendi lehine sigorta ettirir, sürelerin bitmesi halinde uygun gördüğü şartlarla yenilettirir. Sigorta primlerinin ödenmesi sorumluluğu Kiracı'ya aittir. Sigorta primleri, Kiralayan tarafından gönderilen ihbarnamenin alınmasını izleyen 3 gün içinde ve ihbarnamede belirtilen şekilde ödenecektir.

Madde 32- Sigorta sözleşmesinden doğan tazminatlar doğrudan Kiralayan'a ödenir. Kiralayan, rizikonun kısmen veya tamamen gerçekleşmesi halinde, Kiracı'nın muvafakatına gerek olmaksızın sigorta şirketi ile sulh olmaya yetkilidir. Bu halde Kiralayan ancak ağır kusurundan ve bilerek Kiracı'nın zararına hareket etmesinden sorumludur.

Madde 33- Kiralayan, poliçeyi önceden onaylayarak ve yazılı muvafakat vererek sigortanın Kiracı tarafından yaptırılması yetkisini Kiracı'ya verebilir.

Madde 34- Sigorta şirketi ile Kiralayan arasındaki ihtilaf ve davalardan doğan masraflar Kiracı'ya aittir.

Madde 35- Bu bölümde yer alan hükümler Kiracı'nın finansal kiralama münasebeti ile Kiralayan'a teminat olarak vereceği menkul ve gayrimenkul malların sigortalanması halinde de aynen uygulanır.

Madde 36- Kiracı, hasar veya tam ziyan halinde durumu derhal Kiralayan'a bildirmeye ve Kiralayan'ı koruyucu, hasarı azaltıcı bütün tedbirleri almaya, delilleri muhafazaya, ihbarları yapmaya, tesbit ve inceleme yaptırmaya mecburdur, aksine hareket halinde sonuçlarından sorumlu olur. Kiracı, ayrıca sigortacının yaptıracadı, bütün inceleme, ekspertiz ve tesbitlere yardımcı olacaktır.

Madde 37- Kiracı'nın sigorta primlerinin tediyesine ilişkin yükümlülüğünü sigorta sözleşmesinin hükümlerine uygun olarak yerine getirmemesi halinde, primler Kiralayan tarafından ödenecek ve Kiracı Kiralayan'a karşı söz konusu primlerden doğan sorumluluğuna ek olarak, bu prim borçlarının Kiralayan tarafından ödenmiş olduğu tarihten itibaren temerrüt faizi ödemekle yükümlü olacaktır. Primlerin zamanında ödenmemesi veya sigorta riskinin ağırlaşması ile primlerin yükselmesi nedeniyle Kiralanan'ın kuvertürsüz kalması veya sigortacının başka defilerden yararlanması sonucunda, Kiralayan'ın Kiralanan'ın ziya ve hasarı dolayısıyla uğradığı zarar da dahil maruz kalabileceği diğer her türlü zarar ve masraflar da Kiracı tarafından karşılanacaktır.

Madde 38- Kiracı, sigorta riskinin ağırlaşmasına veya Kiralanan'ın kuvertür dışında kalmasına yol açacak bir işletmeye giriştiği veya kusuru bulunmasa dahi, sigorta riskinin ağırlaşmasına sebep olduğu takdirde, Kiralanan'ı sigorta kapsamına alacak tedbirleri almak ve sigorta kuvertürünün devam etmesi için gereken ek primleri kendisine sigortacı ve/veya Kiralayan tarafından yapılacak ihbar üzerine derhal ödemekle yükümlüdür.

Madde 39- Hasar veya tam ziya halinde işbu Sözleşme feshedildiği takdirde, Kiracı'nın ihbar yükümlülüğünden doğan sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla sigorta tazminatı Kiralayan'ın takdirine göre hasarın tamirle giderilmesine veya ikamesine tahsis edilebilir. Bu halde sigorta tazminatını aşan tamir, ikame bedelleri ile nitelik ve sebep ne olursa olsun bütün masraflar kiracıya aittir. Tamir ve ikame süreleri işbu

sözleşme süresine eklenmeyeceği gibi bu sürede Kiracı'nın başta kira bedellerini ödemek üzere bütün yükümlülükleri devam eder.

Kiralanan'ın, Kiracı'nın herhangi bir kusuru olmasa dahi, tam ziyaa uğraması ve işbu Sözleşme ile güdülen amaca uygun şekilde kullanılmayacak tarzda hasar görmesi halinde Kiralayan dilerse işbu maddenin 9. Bendini (22.9.) uygular, isterse sözleşmeyi fesheder. Sözleşmenin feshi halinde kira bedellerinin bakiyesinin toplamı bulunur, buna Kiralayanın kira bedellerinde, faizlerden, masraflardan, tazminatlardan veya diğer herhangi bir kaynaktan doğan alacakları, dava, ekspertiz masrafları eklenir, bulunan toplamdan sigortadan alınan bedel düşülür, bakiyeyi kiracı derhal Kiralayana öder. Temerrüt halinde işbu Sözleşmenin 29. Maddesinde belirlenmiş olan faiz tahakkuk eder.

6. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ VE FESHİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

6.1. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

Madde 40- İş bu sözleşme, aşağıdaki hallerde herhangi bir ihbara veya ihtara gerek olmaksızın kendiliğinden sona erer. Kiralayanın (d) fıkrasında belirtilen süreyi yazılı bildirim yapmak suretiyle uzatma hakkı vardır.

- a) 4.maddede belirtilen sürenin dolmasıyla,
- b) Kiracının, kiralananı satın alma hakkında vazgeçmesi veya vazgeçmiş sayılması üzerine 4.maddede belirtilen sürenin sonunda
- c) Kiralayanın 7 madde dairesinde kiralananın satıştan rücu etmesi üzerine 4. maddede belirtilen sürenin sonunda,
- d) Kiralananın tesliminin, iş bu sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 60 (Altmış) gün içinde gerçekleşmemesi ve kiralayanın bu süreyi uzatmaması halinde.

6.2. KİRALAYANIN FESİH HAKKINI KULLANMASI

Madde 41- Kiralayan aşağıda belirtilen durumlarda sözleşmeyi fesih edebilir.

- a) Kiracının kiralama bedellerini ödeme planına göre ödemede temerrüde düşmesi ve kiralayanın Finansal Kiralama Kanunu'nun 23.maddesine uygun olarak verdiği sürede de borçlarını ödememesi,
- b) Kiracının, ölümü, fiil ehliyetini kaybetmesi, tüzel kişiliğin son bulması, hakkında tasfiye kararının alınması, konkordatoya başvurması, iflası, kendi

iflasını istemesi, hakkında icra takibi yapılması, başka bir şirket ile birleşmesi veya malvarlığını devretmesi,

- c) Kiracının, kira bedellerini ödemede herhangi bir 6 aylık devrede 2 defa temerrüde düşmesi, sigorta borçlarını verilen 15 (Onbeş) günlük süreye rağmen vadesinde ödememesi,
- d) Kiracının mali ve hukuki borç ve yükümlülüklerine ilişkin 12, teminat vermeye ilişkin 14, Kanunlara ve mevzuata uyma yükümlülüğüne ilişkin 13, kiralananı özenle kullanma ve korumaya ilişkin 21, kiralananın bakım ve onarımına ilişkin 23, kiralananın hasar ve ziyana ilişkin 24, kiralananın devir yasağına ilişkin 25. maddelerdeki yükümlülüklerine aykırı davranması, kiracının 15. maddedeki “işleten” sorumluluğunu ihlal etmesi ve kiralayan açısından sözleşmenin yürütülmesinin beklenmeyeceği diğer haller.

Madde 42- Sözleşmenin ilgili maddelerinde belirtilen sebeplerle sona ermesi veya kiralayanın sözleşmeyi ilgili maddelerde belirtilen sebeplerle fesih etmesi hallerinde kiracı, kiralananı sözleşmenin sona ermesini veya fesih edilmesini takip eden 3 gün içerisinde kiralayana iade ve teslim etmek zorundadır. Kiralananın iadesi sırasındaki sökme, nakliye, nakliye sigortası, işçi, yükleme ve benzeri her türlü masraf ve sorumluluklar kiracıya aittir.

7. ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

7.1. MÜTESELSİL KEFİLLERİN SORUMLULUĞU

Madde 43- İş bu sözleşmeyi müşterek borçlu ve müteselsil kefil sıfatı ile imzalamış olan gerçek ve/veya tüzel kişiler, sözleşme ekinde yer alan ödeme planında belirtilmiş olan kira bedellerinin toplamından sorumlu olduklarını, bu bedelleri iş bu sözleşmenin diğer maddelerinde ve ödeme planındaki esaslara göre ödemeyi, borçlar vadelerinde ödenmediği takdirde sözleşmenin ilgili hükümleri ile belirlenen oranlarda temerrüt faizi ödemeyi, kiracının temerrüt tarihinin kendileri içinde aynen geçerli olduğunu, kendilerini temerrüde düşürmek için ayrıca bir ihtara gerek olmadığını beyan, kabul ve taahhüt ederler.

7.2. BEYANLAR VE EHLİYET

Madde 44- Kiracı ve müteselsil kefiller;

- a) Ek. Özel Şartlarda belirtilen adreste kanunlara uygun olarak kurulmuş, faaliyet halinde Ek.1 Özel Şartlarda belirtilen Ticaret Sicil Müdürlüğü nezdinde tescilli bir tüzel kişi olduğunu, Sözleşme ile ilgili işlemlerde kullanılan/kullanılacak olan kıymetli evrak, belge, taahhütname kefalet veya garantinin verilmesi, imzası, ifası ve tevдинin yasal yetkileri içinde bulunduğunu, bunlar için gerekli bütün kanuni işlemlerin yapıp izinlerin alındığını, resmi ve özel makamlara verilen belge ve taahhütlerin geçerli ve gerçek olduğunu; kanuni, yargısal, sözleşmesel bir kısıtlamanın veya sınırlamanın ne işlemler ne de kişilikleri açısından mevcut bulunmadığını,
- b) Kiralayan'a verdikleri mali tabloların genel kabul gören muhasebe ilkelerine göre hazırlandığını ve o tarihteki mali sonuçları tam olarak yansıttığını; isterse gerçekleşmesi şarta bağlı tutulmuş olsun, gösterilmeyen bir pasif veya fiktif bir aktif kalem bulunmadığını; bir aktif veya pasif kalemin kısmen veya tamamen fiktif olmadığını; mali sonuçlarda tevdi edilen belgenin hazırlanma tarihinden bu yana olumsuz bir değişiklik meydana gelmediğini;
- c) Herhangi bir temerrüt hali veya ihtarname ya da süre dolması temerrüde yol açacak bir durumun bulunmadığını, aleyhlerine yapılan icra takibinin semeresiz kalması, ödemelerin tatili, konkordato veya iflas halinin mevcut bulunmadığını ve beklenilmediğini,

Madde 45- Kiralayan; Kiracı, Müşterek Borçlu Müteselsil Kefil/ler, temsilciler, garanti verenler başta olmak üzere hiç kimsenin ehliyeti hakkında soru sormak, araştırma yapmakla; yetkili makamların veya kişilerin izinleri olup olmadığını incelemekle yükümlü değildir; ancak, isterse bu araştırmaları yapabilir.

7.3. DAVA, TAKİP VE SATMA HAKKI

Madde 46-

Kiralayan, alacaklarının veya haklarının kısmen veya tamamen muacceliyet kazanması halinde bunların tahsili için herhangi bir ihtar, ihbara, süre vermeye, ikaz etmeye gerek olmaksızın, Kiracı'ya karşı her türlü talebin ileri sürülmesi, dava, karşı dava açılması, icra ve/veya iflas takibi ve diğer yasal yollara başvurulması

hakkına sahiptir. Kiralayan, alacağı taşınır veya taşınmaz rehni ile teminat altına alınmış, şahsi teminat verilmiş de olsa, alacağı kısmen veya tamamen muacceliyet kazanmışsa önce teminata başvurmadan da Kiracı'ya ve gereğinde Müşterek Borçlu Müteselsil Kefil/lere ve garanti verenlere karşı haciz veya iflas yolu ile takip yapabilir. Kiralayan, hangi takip yolunu seçerse seçsin yapacağı tahsilatı alacaklarından istediğine mahsup etme yetkisi bulunduğunu Kiracı ve Müşterek Borçlu Müteselsil Kefil/ler kabul ederler. Kiralayanın kanuni takip yapmak zorunda kalması halinde her türlü takip, dava ve icra giderleri, Kiralayanın takdirine göre yapacağı diğer giderler, cezaevleri harcı, kiralar, gecikme faizi, sigorta primi vesair her türlü masraflarla birlikte borcun tutarı üzerinden %10 vekalet ücreti ve bunun Katma Değer Vergisini, Kiralayan'ın avukatlarına yukarıda belirlenenden daha fazla ücret ödemesi halinde aradaki farkı ödeme borcu Kiracı'ya aittir. Kiracı bunları ve kötüniyetle borca itiraz etmesi halinde icra inkar tazminatını ödemeyi kabul ve taahhüt eder. Kiracı ve/veya Müşterek Borçlu Müteselsil Kefil/ler tarafından keşide olunan kambiyo senetleri, temin ettikleri risk tahakkuk edince veya risk tahakkuk edeceği tehlikesi belirince Kiralayan tarafından takibe konulur. Söz konusu kambiyo senetleri ifa uğruna ve ödeme karşılığı olarak verilmiş olup, Kiracı, Kefiller veya senet mümzisi veya kabul eden muhatap senetlerin teminat senedi olduğu def'ini ileri süremez.

Kiracı, Kiralayan'ın ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz talebiyle mahkemeye başvurması halinde teminat yatırmak zorunda olmadığını ve onu bundan varestede tuttuğunu kabul ve beyan eder.

Kiracı, alacağın kısmen veya tamamen muacceliyet kazanması halinde, Kiralayan'ın kendisine teminat olarak verilmiş bulunan taşınırları, hakları ve menkul değerleri, bunların kapsamındaki hususları, istediği zaman ve yerde, mahkemeye ve icraya müracata gerek olmaksızın, İcra ve İflas Kanunu'nda öngörülen formalitelere, usul ve hükümlere tabi tutulmaksızın, dilediği fiyatla satarak, satış hasılatını kendisinin kiralayana olan borçları ile doğacak borçlarına mahsup etmeye Kiralayan'ı yetkili kılmıştır. Kiracı bu yüzden doğacak bütün hak ve iddialarından önceden vazgeçtiğini ve tüm bu hususlarda Kiralayan'ı ibra ettiğini kabul ve taahhüt eder.

7.4. DELİL SÖZLEŞMESİ

Madde 47- Kiralayan ile Kiracı, Müşterek Borçlu Müteselsil Kefil/ler, garanti verenler arasında işbu Sözleşmeden doğabilecek tüm uyuşmazlıklarda ve uygulamalarda Kiralayan'ın muhasebesinin, defter, kayıt ve belgelerinin, mikrofilm, mikrofiş ve bilgisayar vesair kayıtlarının, Kiralayan'ın göndereceği tüm teleks, telgraf, faks yazıları ve mektuplarının HUMK. 287. Maddesi uyarınca kesin, münhasır, yegane, bağlayıcı ve geçerli olduğunu ve bunlara karşı her türlü itiraz ve def'i haklarından ve dava halinde Kiralayan'ın kayıtlarının usulüne uygun tutulduğu hususunda yemin teklif haklarından peşinen feragat ettiklerini Kiracı, Müşterek Müteselsil Kefil/ler, garanti verenler kabul ve beyan ederler.

7.5. KİRACININ AYB KREDİLERİ İLE İLGİLİ TAAHHÜT VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Madde 48- Kiracı, İş bu finansal kiralama sözleşmesinin finansmanı ve fonlamasının Avrupa Yatırım Bankası kaynakları tarafından sağlanan kredilerle gerçekleştirildiğini bildiğini beyan ile birlikte, Avrupa Yatırım Bankası kaynakları tarafından tahsis edilen kredilerin tahsis koşullarına Kiralayan ile birlikte uymayı, 2872 Sayılı Çevre Kanunu ile Avrupa Birliği Çevre Standartlarına uygun hareket etmeyi, iş bu sözleşme kapsamında kiralanan malların kullanılacağı ve/veya bulundurulacağı tesisin söz konusu standartlara uygun olduğunu gayri kabil-i rücu ve kesin olarak beyan, kabul ve taahhüt eder. Bu taahhüdüne aykırı hareket etmesi halinde Kiralayan'ın tek taraflı irade beyanı ile iş bu finansal kiralama sözleşmesini herhangi bir mehil vermeksizin fesih etme hakkına sahip olduğunu beyan ve kabul eder.

7.6. YETKİLİ MAHKEME

Madde 49- İşbu Sözleşme ve eklerinin yorum ve uygulanmasından doğacak tüm uyuşmazlıklarda İstanbul Merkez Mahkemeleri ve İcra Daireleri yetkilidir.

7.7. KİRACI VE KEFİİLERİN TEBLİGAT ADRESLERİ

Madde 50- Kiracı ve kefiller, kiralayan tarafından herhangi bir husus için sözleşmenin özel şartlar bölümünde yer alan adreslerine yapılacak her türlü tebligatın, kanuni ikametgehlerine veya kendilerine yapılmış tebligat olduğunu, Tebligat Kanunu'nun 35. ve İcra İflas Kanunu'nun 21. Maddesindeki usulün uygulanmasını şimdiden kabul ve taahhüt ederler.

7.8. CEZAI ŞART

Madde 51- Kiracı, iş bu sözleşme hükümlerine aykırı hareket etmesi veya yükümlülüklerini yerine getirmesi halinde ve her ne sebeple olursa olsun sözleşmenin imzalanmasından sonra iş bu sözleşmeden vazgeçmesi veya yürürlük hükümlerini yerine getirmemesi nedeni ile sözleşmenin hükümsüz kalması veya sözleşmenin feshine neden olması halinde Kiralayan'ın maruz kalacağı bütün zararları iş bu sözleşmenin 17 maddesinde yer alan temerrüt faizi oranı üzerinden hesaplanacak temerrüt faizi ile birlikte ödemesi dışında, Kiralayan'a 10.000.-EUR (ONBİN AVRUPA BİRLİĞİ PARABİRİMİ) Cezai şartı nakden ve defaten ödemeyi, beyan ve kabul eder.

KİRALAYAN :
KİRACI :

MÜŞTEREK BORÇLU
MÜTESELSİL KEFİLLER :

**T. C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE-FİNANSMAN BİLİM KOLU**

FİNANSAL KİRALAMA (LEASİNG) VE TÜRKİYE UYGULAMASI

**HAZIRLAYAN
Cemal ÇAKAN**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Nevzat TETİK**

**Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönergesi'nin İşletme Anabilim Dalı İçin
Öngördüğü YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak hazırlanmıştır.**

**MALATYA
2006**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İş bu çalışma, jürimiz tarafındanAnabilim dalında
Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : (imza)

Adı, Soyadı, Ünvanı

Üye (imza)

Adı, Soyadı, Ünvanı

Üye (imza)

Adı, Soyadı, Ünvanı

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

...../...../200..

İmza

Adı Soyadı ve Ünvanı

Enstitü Müdürü